

“It’s showtime”

Onderzoek naar de rol van betekenisgeving in
thai/kickboksen en de invloed hiervan op de
integratie van allochtone jongeren.

Master scriptie sociale geografie, Radboud Universiteit Nijmegen

Naam auteur

Ester Wisse

Begeleider

Dr. Olivier Kramsch

*W.J.H. Mulier Instituut
Centrum voor sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek*

*Postbus 188
5201 AD 's-Hertogenbosch*

*t 073-6126401
f 073-6126413
e info@mulierinstituut.nl
i www.mulierinstituut.nl*

Voorwoord

“Dekking hoog, niet je hoofd wegdraaien, kijken, kijken en komen”

Deze adviezen heb ik de laatste maanden veelvuldig gehoord en ook heb ik meerdere malen ondervonden wat er gebeurde wanneer ik ze niet opvolgde. Menige blauwe plekken en beurse lichaamsdelen waren het gevolg van mijn participerende onderzoek bij thai/kickboksschool Balans in Tilburg. Gelukkig trekken blauwe en pijnlijke plekken weg en wat overblijft is een zeer plezierige en prettige herinnering aan de participerende observatie-uren tijdens de trainingen en interessante gesprekken met sporters.

Vele weken na mijn eerste stappen in de wereld van de vechtsport, ligt hier dan mijn master scriptie sociale geografie over betekenisgeving in het thai/kickboksen en de invloed hiervan op integratie. Deze scriptie is het eindresultaat van een case-study onderzoek dat ik heb uitgevoerd tijdens mijn stage die ik liep van april t/m juli 2007 bij het Mulier Instituut, centrum voor sociaal wetenschappelijk sportonderzoek, in Den Bosch. Het onderzoek dient als pilot-study in het kader van het vijfjarige onderzoeksplan “vechtsport als bron van integratie” wat uitgevoerd wordt door het Mulier Instituut onder leiding van Dr. Agnes Elling. Zij was tevens mijn stagebegeleidster. Ik ben haar zeer dankbaar voor de prettige samenwerking en goede begeleiding tijdens mijn stage en de adviezen en correcties die zij gaf tijdens het schrijven van mijn scriptie. Ook wil ik mijn vriendin Hanneke en mijn moeder danken voor het kritisch doorlezen van mijn scriptie.

Verder wil ik uiteraard alle sporters bij thai/kickboksschool Balans danken, die mij op een zeer leuke manier ontvangen hebben in hun sportschool en waarmee ik gezellige trainingsuren heb beleefd. Een speciale dank gaat uit naar de respondenten van de interviews en uiteraard naar de trainer, die belangeloos zijn sportschool ter beschikking heeft gesteld en mij regelmatig van dienst is geweest tijdens het onderzoek.

Tenslotte wil ik graag mijn ouders en vriend danken voor hun steun tijdens mijn stage, onderzoek en het schrijven van mijn scriptie. Mijn ouders voor het feit dat ik altijd bij hen terecht kon om ongestoord aan mijn scriptie te kunnen werken en uiteraard ook voor de gezelligheid. Mijn vriend omdat hij me veel ander werk uit handen heeft genomen en gedurende vijf maanden geduldig op mij heeft gewacht totdat ik weer eens een avond of weekend vrij zou hebben om iets leuks met hem te doen. Eindelijk is het dan zover!

Veel plezier bij het lezen van deze scriptie.

Ester Wisse

Tilburg, september 2007

Inhoudsopgave

Samenvatting	6
1. Introductie	9
1.1 Aanleiding	9
1.2 Context	10
1.2.1 “ Meedoen allochtone jeugd door sport” en “Tijd voor vechtsport”	10
1.2.2 Vechtsporten in Nederland	11
1.2.3 Thai/kickboksschool Balans in Tilburg	12
1.2.4 Integratie debat in Nederland	13
1.3 Relevantie	15
1.4 Leeswijzer	16
2. Theoretisch raamwerk	17
2.1 Betekenissen aan ruimten in de sport	17
2.1.1 Sport vanuit een sociaal geografisch perspectief	17
2.1.2 Symbolische betekenissen in de vechtsport: ruimte en beoefening	18
2.2 Identificatieprocessen in de vechtsport	20
2.2.1 Presteren, winnen, respect en discipline	20
2.2.2 Etniciteit en sociaal economische achtergrond	22
2.2.3 Gender	24
2.3 Benaderingswijzen en motieven in de vechtsport	25
2.3.1 Traditioneel, efficiënt of sportief?	25
2.3.2 Waarom doen jongeren aan vechtsport?	26
2.4 Algemene theorie omtrent integratie	27
2.5 Maatschappelijke waarde van sport	29
2.5.1 Integratie door en binnen de sport	29
2.5.2 De dimensies van integratie	30
2.5.3 De dimensies ingevuld	31
3. Methodologie	34
3.1 Doelstelling en vraagstelling	34
3.2 Onderzoeksmethoden	35
3.2.1 Interviews	35
3.2.2 Participerende observaties	38
3.2.3 Vragenlijsten	39
3.3 Overwegingen en beperkingen	40
4. Bevindingen	43
4.1 Symbolische betekenissen in het thai/kickboksen	43
4.1.1 De sportschool Balans: achtergrond en ruimtelijke inscenering	43
4.1.2 Symbolen in het thaiboksen: de bamboestok, muziek, show en kleding	48
4.1.3 Fysieke en sociale disciplineren in de vechtsport	52
4.1.4 Imago van de vechtsportschool en de mening van de omgeving	58
4.2 Identificatieprocessen bij het thai/kickboksen	62
4.2.1 Sociale identificatie: Etniciteit, geloof, gender en sociale klasse	62

4.2.2	Betekenisgevingen aan sport: motivatie, trainingen, wedstrijden	73
4.3	Sociale contacten en integratie processen	84
4.3.1	Contacten met en de rol van de trainer	84
4.3.2	Sociale contacten onder sporters	86
4.3.3	Interetnische contacten	88
5.	Conclusie en aanbevelingen	90
5.1	Symbolische betekenissen aan beoefening en ruimte	90
5.2	Identificatieprocessen in thai/kickboksen	91
5.3	Integratieprocessen binnen en buiten de sportschool	93
5.4	Invloed betekenisgeving in thai/kickboksen op de integratie	95
6.	Bibliografie	97
	Bijlagen	101
	Bijlage I: Operationalisatie deelvragen	101
	Bijlage II: Topiclijsten interviews	103
	Bijlage III: Invullijst geografische gegevens respondenten interviews	107
	Bijlage IV: Vragenlijst	109

Samenvatting

Deze scriptie is de onderzoeksrapportage van een drie maanden durend onderzoek, uitgevoerd tijdens de afstudeerstage sociale geografie van de onderzoekster bij het Mulier Instituut, centrum voor sociaal wetenschappelijk sportonderzoek. De rapportage beschrijft een case-study met exploratief karakter die uitgevoerd is bij thai/kickboksclub Balans in Tilburg, in het kader van een groter onderzoek “vechtsport als bron voor integratie” dat het Mulier Instituut uitvoert in opdracht van de Koninklijke Nederlandse Kracht en Fitnesssport Federatie (KNKF). De hoofdvraag van deze case-study luidt: *“Op welke wijzen kan de betekenis die jongeren van verschillende etnische achtergronden en hun omgeving geven aan de beoefening van thai/kickboksen bij vechtsportclub Balans in Tilburg bijdragen aan de brede maatschappelijke integratie van deze jongeren?”*

Om deze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zijn gedurende tien weken door de onderzoekster vierendertig (met name) participerende observaties uitgevoerd, veertien open interviews gehouden en vierendertig vragenlijsten afgenomen. Voor de analyse zijn de opgenomen interviews volledig uitgewerkt en samen met de verslagen van de participerende observaties gelabeld en geanalyseerd. De vragenlijsten zijn verwerkt in het statische programma SPSS, waarmee ook een aantal kwantitatieve analyses zijn uitgevoerd.

Met behulp van deze onderzoeksmethoden is getracht eerst antwoorden te formuleren op de drie deelvragen van dit onderzoek. Zowel de vragen als de antwoorden hierop zullen hieronder gepresenteerd worden.

1. Welke symbolische betekenissen geven jongeren van verschillende etnische afkomsten en hun omgeving aan het beoefenen van het thai/kickboksen en de ruimte waarin dit beoefend wordt bij sportschool Balans in Tilburg?

Overeenkomstig eerder onderzoek (Theeboom, 2001, Donohue, 1991 en Verberne, 2003) worden er ook in het thai/kickboksen symbolische betekenissen gegeven aan de beoefening van en ruimten in de sport. Sporters geven niet expliciet een betekenis aan de ruimte waar ze de sport beoefenen, maar impliciet hoort er voor de sporters wel een “sense of place” bij de ruimte waarin ze hun sport beoefenen. De sportschool geldt voor velen als een prettige ruimte waarbinnen ze zichzelf kunnen zijn en zich sportief kunnen uitleven.

De geografische ligging van de sportschool is voor de sporters geen grote belemmering in hun toegang, omdat de locatie vrij centraal is. Ook de kosten voor de trainingen en wedstrijden lijken geen probleem te vormen in de toegang tot de vechtsportschool, omdat voor sporters met weinig geld, regelingen worden getroffen. Alhoewel thai/kickboksen een sport is die voornamelijk beoefend wordt door jongens en ondanks het feit dat jongens en meisjes bij sportschool Balans door elkaar heen trainen, lijkt de sportschool goed toegankelijk voor meisjes. De verdeling is iets meer in het voordeel van jongens, maar vergeleken met andere thai/kickboksclubs trainen er veel meiden bij Balans. De sportschool vervult geen specifieke sociale functie voor de omliggende wijk, omdat sporters uit heel Tilburg komen, de sportschool niet goed als dusdanig te herkennen is en de ruimte waar de trainingen plaats vinden elke dag slechts twee uur opengesteld wordt.

Rangschikking en sociale machtsverhoudingen weerspiegelen zich niet in de ruimte, zoals bij meer traditionele vechtsporten (Theeboom, 2001) wel het geval is. Het thai/kickboksen kent geen rangorde die wordt aangegeven door bepaalde kleuren banden. Dit wil echter niet zeggen dat er geen sociale machtsverhouding gelden binnen Balans. Tegen oudere, meer ervarene sporters en de trainer wordt erg opgekeken.

Andere symbolische betekenissen worden gegeven aan muziek, show en aankleding in het thai/kickboksen. Met name vechtsport gala’s hebben een “showachtig” karakter, iets wat veel jongeren aanspreekt. Kleding die gedragen wordt, kan neutraal zijn en gedragen worden vanwege de functionaliteit, maar heeft soms ook een diepere lading. T-shirts met het logo van de club die vooral gedragen worden tijdens wedstrijden, dragen bijvoorbeeld een bepaalde groepssolidariteit uit (Verberne, 2003).

Een ander “groeps-gevoel” wordt teweeg gebracht door het gezamenlijk ervaren van zowel directe als conditionele pijn (Donohue, 1990). Het thai/kickboksen maakt sporters hard en brengt ze lichamelijke discipline bij. Ook sociale disciplineren wordt door het thai/kickboksen bijgebracht. Het feit dat de trainer als doelstelling heeft van zijn sporters “nette mensen” te maken, zorgt ervoor dat hij de sporter in de trainingen bepaalde normen en waarden bijbrengt. Onder deze normen en waarden vallen onder andere: met respect met anderen omgaan, niet vechten buiten de sportschool en goed je best doen op school. Met name op de sporters met een Turkse achtergrond voert de trainer sociale controle uit om te kijken of deze normen en waarden ook buiten de sportschool toegepast worden. Zoals ook eerder is geconstateerd door Theeboom (2001) lijkt de sociale disciplineren die jongeren wordt bijgebracht in het thai/kickboksen zijn vruchten af te werpen in het dagelijks leven en bij hun bredere maatschappelijke integratie. Dit wordt mede in de hand gewerkt door de controle die de trainer uitvoert.

2. Hoe identificeren jongeren van verschillende etnische afkomst en sekse zich met het thai/kickboksen bij vechtsportschool Balans?

In de identificaties van sporters bij Balans lijkt etniciteit niet expliciet een rol te spelen. De sporters identificeren zich met elkaar als sporters en behandelen elkaar als gelijken. Etnische achtergrond speelt volgens eigen zeggen geen rol. Impliciet echter zijn er wel een aantal factoren waar te nemen die duiden op etnische identificaties. Ten eerste is dit het feit dat sportschool Balans voor het grootste gedeelte bestaat uit Turkse sporters. Blijkbaar heeft het “Turks zijn” van de trainer bij de keuze voor een sportschool toch een bepaalde (onbewuste) rol gespeeld. Het groot aantal symbolen (zoals taal, gebruiken omgangsvormen en kleding) die een Turkse identiteit uitdragen kunnen ervoor zorgen dat sporters van andere afkomst zich buiten gesloten voelen. Met name tijdens wedstrijden en in andere sociale contexten buiten de sport, worden ook door sporters van andere afkomst symbolen met een etnische lading uitgedragen. Blijkbaar willen sommige sporters zich onderscheiden aan de hand van hun etniciteit. Ze willen hun “eigenheid” tonen in een setting waarin culturele verscheidenheid veelvuldig aanwezig is.

De meeste jongeren in dit onderzoek met een Turkse achtergrond, geven aan zich niet “Nederlands” te voelen, omdat ze hier in Nederland nog steeds als “de ander” gezien worden. Dit zou een verklaring kunnen zijn dat ze zich daarom juist meer richten op hun Turkse identiteit en dit ook naar buiten brengen. Het sporten bij een voornamelijk Turkse club, kan er voor zorgen dat ze zich minder als “allochtone ander” beoordeeld voelen (Elling & Sterkenburg, 2005). Deze “afzondering” in de sport, die overigens steeds minder wordt door het gemengde karakter van de nieuwe sporters die zich aanmelden, wil uiteraard niet zeggen dat jongeren met een Turkse afkomst zich ook buiten de sport afzonderen.

Ondanks het feit dat er veel Turkse sporters bij Balans trainen, is de verdere samenstelling op basis van etnische achtergrond heel gevarieerd. Tijdens de trainingen komen niet of nauwelijks expliciete vormen van discriminatie naar voren. Incidenten van discriminatie tijdens wedstrijden worden genoemd, maar lijken ook sporadisch voor te komen. Dit komt volgens de respondenten doordat je in het thai/kickboksen respect leert te hebben voor elkaar, van welke afkomst je ook bent.

Ook geloof, sociale achtergrond en gender lijken in de identificaties van sporters een rol te spelen, waarbij gender het meest expliciet tot uitdrukking komt. Ondanks het feit dat de trainer het thai/kickboksen voor vrouwen wil promoten, zijn er voor meiden in deze sport veel minder kansen om hogerop te komen. Net als in het onderzoek van Antonissen en Dortants (2007) worden meisjes door sommige jongens en mannen niet serieus genomen als trainingspartner. Door de positieve houding van de trainer tegenover meisjes in het thai/kickboksen echter, noemt niemand expliciet dat deze sport niet geschikt is voor meisjes. De meeste geïnterviewde meisjes identificeren zichzelf niet met typische “meisjes-meisjes” en stellen zichzelf meer gelijk aan de jongens. Ze verzetten zich tegen gender-stereotyperingen als “meisjes zijn niet sterk” en pleiten voor meer kansen voor vrouwen in de vechtsport. Toch wordt er door sommige meisjes in de sportschool juist expliciet “vrouwelijkheid” uitgedragen, onder andere door middel van kleding en andere uiterlijkheden. Hierin speelt de “*feminine apologetic*” (Theberge, 2000, p.160) waarschijnlijk een rol.

3. In hoeverre vinden processen van integratie (ontmoeting, culturele uitwisseling en wederzijdse acceptatie) plaats binnen de vechtsportschool?

Wanneer we gaan kijken naar de onderlinge contacten van sporters, blijkt uit dit onderzoek dat er binnen de trainingen van Balans redelijk wat interetnische contacten zijn en dat die er buiten de sport ook zijn. Of en hoe de beeldvorming over andere groepen door interetnische contacten in deze sport veranderd, is in dit onderzoek niet duidelijk naar voor gekomen.

Sociaal culturele integratie lijkt gezien de contacten die er zijn op grote schaal plaats te vinden binnen de club. Sporters van verschillende afkomst gaan met respect met elkaar om en er vindt tijdens de training geen (zichtbare) discriminatie plaats. Ook buiten de trainingen lijken de sporters respect voor mensen met een andere afkomst te tonen. Sporters zeggen elkaar allemaal te begroeten op straat en een praatje te maken als ze iemand zien die ook bij Balans traint. De vraag is of de beeldvorming over de ander als groep verandert door de contacten die ze hebben binnen de sportschool. Eerder onderzoek heeft namelijk uitgewezen dat interetnische contacten helemaal niet hoeven te leiden tot positievere beeldvorming over andere etniciteiten. Het beeld omtrent sociaal culturele integratie is dus niet eenduidig, ook omdat dit onderzoek gebaseerd is op voornamelijk zelfreportage en er niet “gecontroleerd” is hoe sporters buiten de sportschool met elkaar en anderen omgaan. Binnen de sportschool bestaan er redelijk veel “bridging” netwerken, contacten tussen sporters met verschillende afkomst. Buiten de sportschool lijken er juist meer “bonding networks” te zijn, wat dus betekent dat “bridging networks” van binnen de sport niet per definitie mee worden genomen buiten de sport. Dit beeld komt overeen met eerder onderzoek (Elling, 2002:2).

Wat betreft sociaal affectieve integratie is het beeld ook niet éénduidig. Veel diepgaande vriendschappen lijken er onder de sporters niet te zijn, behalve tussen sporters die voordat ze bij Balans kwamen ook al vrienden waren. De vriendschappen die er bestaan tussen sporters zijn bovendien vaak “bonding”. Directe verbanden tussen het beoefenen van thai/kickboksen en het opdoen van affectieve relaties tussen verschillen etniciteiten, zijn er dus ook in dit onderzoek niet gevonden.

Op basis van bovenstaande beantwoording van de deelvragen kan worden geconstateerd dat de betekenis die jongeren geven aan hun beoefening van het thai/kickboksen bij vechtsportschool Balans kan bijdragen aan hun bredere maatschappelijke integratie, maar dat dit afhankelijk is van hoe zij zich met hun sport identificeren en hoe de rol van de trainer hierin is. Processen van integratie kunnen met name gestimuleerd worden als de jongeren de normen en waarden, zoals discipline en respect voor anderen, die ze mee krijgen bij in het thai/kickboksen, ook toepassen buiten de context van de sportschool.

1. Introductie

1.1 Aanleiding

In het politieke integratie debat in Nederland van de laatste jaren neemt sport een belangrijke plaats in. “Sport is meer dan een plezierige en ontspannen manier van (vrije)tijdsbesteding. Sport heeft invloed op de gehele samenleving en levert onder meer bijdragen aan de vergroting van burgerparticipatie, het creëren van nieuwe arbeidsplaatsen, de integratie van minderheden, de bevordering van de volksgezondheid en de verbetering van de leefbaarheid in achterstandswijken” (Ministerie van VWS 1996, p.12). De maatschappelijke waarde van sport is de laatste jaren sterk toegenomen, evenals de betrokkenheid van de overheid met betrekking tot sport. Er wordt een dubbele functie aan sport toegeschreven: het is niet alleen een doel (het spel) maar ook een middel. Vooral op het gebied van sociale integratie wordt sport gezien als de oplossing voor de problemen. Sport zou leiden tot de versterking van interne banden tussen verschillende groepen binnen de samenleving (De Knop & Elling, 2000, p.8).

Deze maatschappelijke waarde van sport is door verschillende onderzoeken echter niet eenduidig bewezen, want er bestaan ook negatieve verbanden tussen sportdeelname en sociaal gedrag. Ook rondom de bredere maatschappelijke waarde van vechtsport bestaat geen eenzijdig beeld. De combinatie tussen integratie en vechtsport lijkt in eerste instantie wat vreemd. Aan de ene kant heerst rondom vechtsport en dan vooral de “hardere” vechtsporten namelijk een negatief imago. Zo zou het beoefenen van vechtsport kunnen leiden tot agressief gedrag (Endresen & Olweus, 2005). Aan de andere kant zijn vechtsporten zeer populair onder allochtone jongeren en heerst er het idee dat deze sporten bij uitstek geschikt zijn om zelfbeheersing, zelfvertrouwen, doorzettingsvermogen, weerbaarheid en wederzijds respect te vergroten, waardoor bredere maatschappelijke integratie van deze allochtone jongeren kan plaatsvinden (Theeboom, 2002). Dit bovenstaande beeld is uiteraard veel genuanceerder zoals het hier geschetst wordt, aangezien er een zeer grote diversiteit bestaat tussen en binnen verschillende vechtsporten en dat niet alleen de tak van sport een rol speelt, maar zeker ook de randvoorwaarden en de context waarbinnen een sport beoefend wordt.

Gezien deze ambigue meningen over de meerwaarde van vechtsport en het feit dat er nog weinig onderzoek gedaan is naar betekenisgeving in de vechtsport, wil ik me door middel van dit afstudeer onderzoek hierin verder gaan verdiepen. Omdat dit onderzoek als pilot dient voor een groter vechtsport onderzoek dat het Mulier Instituut¹ uitvoert in opdracht van de KNKF² in het kader van het programma “meedoen allochtone jeugd door sport”, is het interessant te kijken op welke wijzen deze betekenisgeving bij kan dragen aan de bredere maatschappelijke integratie van jongeren in de samenleving. De onderzoeksvraag van dit onderzoek luidt dan ook: *“Op welke wijzen kan de betekenis die jongeren van verschillende etnische achtergronden en hun omgeving geven aan de beoefening van thai/kickboksen bij vechtsportclub Balans in Tilburg bijdragen aan de maatschappelijke integratie van deze jongeren?”*

¹ Het Mulier Instituut is een centrum voor sociaal wetenschappelijk sportonderzoek, tevens de stageverlenende instantie van de onderzoekster

² Koninklijke Nederlandse Kracht en Fitnesssport Federatie

Om deze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden is in dit onderzoek een case studie uitgevoerd bij thai/kickboks club Balans, in Tilburg West. Gedurende tien weken is door de onderzoekster data verzameld door middel van participerende observatie, interviews en een vragenlijst.

1.2 Context

Omdat het onderzoek plaats vindt in de kader van het overheidsprogramma “meedoen allochtone jeugd door sport” en het programma “tijd voor vechtsport” van de KNKF, zullen deze programma’s hieronder eerst toegelicht worden. Omdat in dit onderzoek de vechtsport centraal staat, wordt vervolgens een beschrijving gegeven van de beoefening van vechtsport in Nederland en daarbinnen een korte beschrijving van sportschool Balans, waar de case studie plaatsvindt. Tot slot van het context verhaal, wordt het integratiedebat in Nederland beschreven, dit vormt namelijk de zeer brede context waarin dit onderzoek plaats vindt.

1.2.1 “ Meedoen allochtone jeugd door sport” en “Tijd voor vechtsport”

De laatste jaren zijn er door de overheid zeer veel programma’s gestart die de sportdeelname van haar burgers moet vergroten en die een bredere maatschappelijke waarde moeten uitdragen. Zo ook het programma “Meedoen allochtone jeugd door sport”, wat in het leven is geroepen om specifieke kenmerken van sport te benutten voor opvoeding en integratie doelen van de allochtone jeugd (Ministerie van VWS, 2006). In dit programma is door de regering een samenwerking aangegaan met verschillende sportbonden en gemeenten van een aantal grote steden³. Met name de geselecteerde sportbonden krijgen de komende vijf jaar veel geld te besteden om aan te wenden voor projecten in het kader van dit programma. De KNKF ontvangt een zeer groot deel van deze subsidies een gaat in de komende jaren projecten implementeren bij haar sportclubs in het kader van hun programma “tijd voor vechtsport”.

In deze programma’s wil de KNKF door middel van sporten zoals gewichtheffen, worstelen, powerliften, sumoworstelen, touwtrekken, bodybuilding, fitness, taekwondo, karate, boksen, thai-boksen, mix-martial arts en aanverwante sporten, werken aan integratie en de persoonlijke ontwikkeling van allochtone jeugd. Dit willen ze bewerkstelligen door het creëren van ontmoetingen tussen allochtone en autochtone jeugd in de sport en het erbij betrekken van ouders. Specifieke doelstellingen zijn het verhogen van de participatie van allochtone jongeren aan vecht en krachtsport in verenigingsverband⁴ en het voorkomen dat deze jongeren geïsoleerd raken in onze samenleving. Verder worden er een klein aantal zorgprojecten in het leven geroepen die specifiek ingaan op de vermindering van problematisch en agressief gedrag onder allochtone jeugd.

Verenigingen die zich bezig houden met vecht- en/of krachtsport en welzijn en/of integratie kunnen deelnemen aan het programma tijd voor vechtsport en dus aanspraak maken op subsidies. Op dit moment is er al een aantal vecht- en krachtsport clubs dat aan het programma meedoet en in het komende jaar is het de bedoeling dat er 100 sportclubs in de

³ zie box 1 voor deelnemende gemeenten en sportbonden

⁴ De doelstelling is om in 5 jaar tijd 2000 allochtone jongeren lid te maken

verschillende doelgemeenten gaan deelnemen. De projecten kunnen verschillend van aard zijn, afhankelijk van de vraag en de mogelijkheden van een vereniging. Voorbeelden van projecten kunnen zijn: kennismakingsclinics op buurthuizen of sportscholen met als doel doorstroom naar de vereniging, familie en ouder/kind dagen bij de sportclub, speciale fitnesslessen en weerbaarheidstrainingen voor meisjes, agressieregulatie- en weerbaarheidstrainingen organiseren in het onderwijs en huiswerkbegeleiding in combinatie met trainen. Verenigingen die een project gaan uitvoeren, krijgen vanuit de KNKF professionele begeleiding en uiteraard financiële middelen om de projecten te kunnen uitvoeren.

Box 1.

Deelnemende sportbonden aan het programma Meedoen Allochtone Jeugd door Sport

JBN (Judo Bond Nederland)
 KNAU (Koninklijke Nederlandse Atletiek Unie)
 KNBSB (Koninklijke Nederlandse Baseball en Softball Bond)
 KNGU (Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie)
 KNKF (Koninklijke Nederlandse Krachtsport en Fitnessfederatie)
 KNKV (Koninklijk Nederlands Korfbal Verbond)
 KNVB (Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond)
 KNZB (Koninklijke Nederlandse Zwem Bond)
 NBB (Nederlandse Basketbal Bond)

Deelnemende gemeenten aan het programma Meedoen Allochtone Jeugd door Sport

Gemeente Amsterdam
 Gemeente Arnhem
 Gemeente Den Haag
 Gemeente Dordrecht
 Gemeente Eindhoven
 Gemeente Enschede
 Gemeente Nijmegen
 Gemeente Rotterdam
 Gemeente Tilburg
 Gemeente Utrecht
 Gemeente Zaanstad

Bron: www.meedoenallochtonejeugddoorsport.nl

1.2.2 Vechtsporten in Nederland

Vechtsport begint in Nederland steeds populairder te worden. In 2005 deed 3% van de bevolking in de leeftijd van 6-79 jaar aan een vechtsport (Breedveld, 2006, p. 91). Vecht/verdedigingssporten zijn met name erg populair onder allochtone jongens en meisjes en autochtone jongens (Elling, De Knop & Knoppers, 2001, p.84). Er is een breed scala aan

verschillende vechtsporten die men kan beoefenen. In dit gedeelte wordt geprobeerd wat orde te scheppen in het ruime aanbod van verschillende vechtsporten, om vervolgens het verhaal meer toe te spitsen op de vechtsport waarbinnen deze casestudie gaat plaats vinden.

De meeste vechtsporten vinden hun oorsprong in het Oosten, in Aziatische landen zoals Japan en China. Deze Oosterse vechtsporten zijn in grote mate beïnvloed door Oosterse filosofische stromingen en religieuze systemen. Bekende Oosterse vechtsporten zijn Wushu⁵, dat bestaat uit verschillende Chinese vechtstijlen, Japanse bugei-vormen⁶ zoals Jiujitsu en Japanse budo-vormen⁷ zoals judo, aikido, kendo en karate-do. Ook het Koreaanse taekwondo kan gerekend worden tot de budo vormen. Verder zijn populaire vechtsporten in Nederland het pencak silat uit Indonesië en het thaiboksen of muay thai dat zijn oorsprong kent in Thailand (Theeboom, 2001:1, p. 11-14). Uiteraard zijn dit nog lang niet alle vormen van vechtsport die er bestaan, en bovendien kan iedere discipline ook nog eens verdeeld worden in meerdere scholen en/of stijlen. Het gaat echter te ver deze allemaal te bespreken, vandaar dat hier volstaan wordt met de meest bekende vormen die in Nederland beoefend worden.

In deze Oosterse vechtsporten is het oorspronkelijke doel van het aanleren van motorische vaardigheden het “bereiken van verlichting” waarbij het proces erg belangrijk is, terwijl in meer Westerse vechtsporten zoals worstelen, boksen en schermen het eindproduct centraal staat. Door dit verschil wordt ook wel gesproken over de Oosterse en Westerse benadering. Het verschil tussen en Oosterse en Westerse vechtsporten is echter de laatste tijd vervaagd, omdat veel vormen invloeden van elkaar hebben overgenomen (Theeboom, 2001:1).

1.2.3 Thai/kickboksschool Balans in Tilburg

De context waarbinnen dit onderzoek plaats vond is de Tilburgse vechtsportschool Balans. Vechtsportschool Balans is een thai/kickboksschool, geleid door een trainer met een Turkse achtergrond. De club is in 2004 opgericht en trainde eerst in Tilburg Noord, maar sinds twee jaar worden de trainingen elke avond gegeven in de gymzaal van het 2college aan de Wandelboslaan in Tilburg West. De vereniging heeft ongeveer vijftien leden, waarvan ongeveer 90% van allochtone afkomst is. Elke doordeweekse avond is er een training van anderhalf uur. In principe trainen alle leeftijden en meisjes en jongens op alle dagen door elkaar heen, maar in de praktijk zijn de dinsdag en donderdag meer voor volwassen leden en degenen van de “wedstrijdgroep”. De ouderen uit de wedstrijdgroep trainen vijf keer in de week, de jongeren drie keer. De “recreanten” kunnen kiezen wanneer ze mee trainen, de meeste sporters trainen minimaal twee keer in de week.

De club is sinds haar oprichting aangesloten bij verschillende kickboks- en vechtsportbonden in Nederland. Sinds eind 2006 is Balans ook aangesloten bij de KNKF en voert in het kader van “Tijd voor vechtsport” het project “Vereniging in Balans” uit. Kwantitatieve doelstellingen die met dit project behaald moeten worden in de periode begin 2007 tot eind 2010 zijn het uitbreiden van het ledenaantal met dertig allochtone jongeren van zes tot vierentwintig jaar en twintig autochtone jongeren van dezelfde leeftijd. Verder moet de

⁵ in de volksmond beter bekend als Kungfu

⁶ ook wel krijgskunsten genoemd

⁷ ook wel krijgsmanieren genoemd

structuur en organisatie van de vereniging verbeterd worden om als vereniging een plek te kunnen bieden voor de jeugd, waarin respect en begrip voor elkaar, elkaars afkomst, beperkingen en geaardheid centraal staat. De vereniging moet haar leden nog meer gaan aanzetten om maatschappelijk betrokken te zijn, onder andere door meer ouders en leden in te gaan zetten bij de organisatie van de vereniging. Verder moeten de leden van Balans weerbaarder gemaakt worden om de verleiding van problematisch gedrag in de samenleving te kunnen weerstaan en moeten leden die al problematisch gedrag vertonen geholpen worden in het verminderen van dit gedrag.⁸

De sport die bij Balans beoefend wordt, muay thai⁹, is een “harde” vechtsport die, zoals eerder gezegd, haar oorsprong vindt in Thailand. Bij thai/kickboksen mogen technieken uitgevoerd worden met de vuisten, ellebogen, knieën, schenen en voeten. De technieken met de vuisten zijn identiek aan het boksen, maar bij thai/kickboksen op wedstrijdniveau mag een tegenstander ook uitgeschakeld worden door de ellebogen of benen. Een ander verschil met “gewoon” boksen is dat je mag “clinchen”, dit betekent dat twee bokkers elkaar een soort van omarmen. Tijdens een clinch kunnen elleboog en kniestoten uitgedeeld worden, of kan geprobeerd worden de tegenstander op de grond te krijgen. Op de grond mag vervolgens niet verder gevochten worden, zoals dit bij freefight wel het geval is¹⁰. Omdat de verschillende sportbonden in Nederland verschillende regels hanteren, kan het per wedstrijd verschillen wat wel en niet mag. De elleboog technieken en het clinchen zijn bijvoorbeeld bij sommige bonden verboden.

Omdat thai/kickboksen, zoals veel andere sporten, bestaat uit zeer veel verschillende en moeilijke technieken, vergt de sport veel training. Tijdens de trainingen ligt de aandacht op het aanleren van deze technieken, het opbouwen van kracht en conditie en het zogenaamde “sparren”: vechten in tweetallen. Voordat aan wedstrijden deelgenomen kan worden, moet behoorlijk veel getraind worden. Daarom is het wedstrijdboksen niet voor iedereen weggelegd. Veel mensen echter beoefenen het thai/kickboksen ook vanuit recreatief oogpunt. Ook bij sportschool Balans doet lang niet iedereen aan wedstrijden. Er is een speciale wedstrijd groep met ongeveer vijftien leden, terwijl de rest de sport puur recreatief beoefent.

1.2.4 Integratie debat in Nederland

Omdat er bij het programma “Tijd voor vechtsport” en ook het project “vereniging in Balans” een grote nadruk ligt op maatschappelijke integratie van (allochtone) jongeren, is het interessant te kijken naar het verloop van het integratie debat in Nederland. De aanleidingen voor subsidieprogramma’s als deze komen namelijk voort uit het politieke debat rondom integratie.

In de afgelopen jaren heeft er een verschuiving plaatsgevonden in het integratie debat in Nederland. Volgens Baukje Prins (2004, p.12) heeft de verkiezingsoverwinning van de LPF¹¹ in 2002 gezorgd voor een definitieve omslag in de publieke opinie omtrent integratie. Het ideaal

⁸ Uit het projectplan “Vereniging in Balans” KNKF, februari 2007

⁹ Meestal thaiboksen genoemd, in Nederland vaak vermengd met het kickboksen, vandaar dat hier de naam thai/kickboksen gebruikt zal worden

¹⁰ Informatie van www.wikipedia.nl: thaiboksen

¹¹ Lijst Pim Fortuyn, politieke partij in Nederland, tegen het “vol raken” van Nederland

van de multiculturele samenleving, waarin etnische minderheden moesten integreren met behoud van eigen identiteit, leek mislukt. Er werden problemen geconstateerd, en veel mensen vonden dat het tijd was voor een hardere aanpak.

Deze omslag kwam natuurlijk niet vanuit het niets, omdat voor die tijd ook al kritische geluiden gehoord waren over de “voorzichtige” omgang met etnische minderheden. De verandering van de term minderheden naar allochtonen eind jaren '80 wijst niet meer op de collectieve achterstand van deze groepen, maar juist op individuele verantwoordelijkheden en verplichtingen van allochtonen. Het bleek dat de cultuur van allochtonen hen vaak dreigde te belemmeren bij de integratie, vandaar dat het behoud van eigen identiteit veranderde in aandacht voor initiatief van het individu zelf (Dirks e.a. 2003, p. 11). In deze tijd kwamen er voor allochtonen steeds meer verplichtingen en was integreren geen vrijblijvendheid meer. Het behoud van eigen identiteit werd overgelaten aan de verantwoordelijkheid van de allochtonen zelf, alhoewel het nog steeds mogelijk bleef subsidie te verkrijgen voor activiteiten die bijdragen aan de ontwikkeling van de eigen cultuur. Zo bleef ‘diversiteit’ binnen het integratie debat toch een belangrijk punt (Prins, 2004).

Eind jaren 90, begin 2000 is het integratie beleid opmerkelijk “verhard”. De publicist Paul Scheffer baarde met zijn essay “het multiculturele drama” opzien door problemen met en onder etnische minderheden aan de kaak te stellen. De Nederlandse regering zou zich veel te slap opstellen ten opzichte van etnische minderheden en de problemen met de multiculturele samenleving uit de weg gaan. Veel critici waren het met hem eens, maar uiteraard had hij ook tegenstanders (ibid).

Een kenmerk van de “verharding” van het integratie debat is bijvoorbeeld het feit dat in de vorige kabinetten Balkenende het integratie beleid viel onder de portefeuille van justitie. In de tijd van het opkomen van de LPF, maar ook daarna, werden harde maatregelen voorgesteld om het aantal allochtonen in Nederland terug te dringen. Natuurlijk heeft ook de politiek van Rita Verdonk, voormalig minister van vreemdelingenzaken en integratie, bijgedragen aan een verharding van het minderhedendebat.

In de huidige tijd echter, lijkt het integratie debat weer “zachtere” vormen aan te nemen. Door het nieuwe kabinet wordt een “socialer” beleid aangenomen, waarin ook anders wordt aangekeken tegen integratie. In het integratiebeleid zal meer gekeken worden naar individuen, hierop zal ook het inburgeringsproces worden aangepast¹². Omdat de politieke ommekeer nog maar net in gang is gezet¹³, is het echter lastig te voorspellen welke kant het precies op zal gaan. Wat we wel zien is dat in het nieuwe kabinet Balkenende IV de post integratie is opgenomen door de minister voor Wonen, Wijken en Integratie. Deze ministerpost is onderdeel van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) en valt dus niet meer onder het ministerie van justitie. Deze verandering geeft aan dat er op dit moment weer een nieuwe richting ingeslagen wordt in het debat omtrent de integratie. De nadruk komt te liggen op wijkaanpak omdat volgens de overheid *“Integratie begint dicht bij huis, in de eigen buurt. Elke wijk moet voorzieningen voor integratie hebben: plaatsen, gebouwen en instellingen waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. In een wijk moet je niet alleen*

¹² <http://www.regering.nl/regeringsbeleid/balkenende4/beleidsprogramma/index.jsp>

¹³ Het nieuwe beleid van Balkenende IV is bij het schrijven van deze scriptie juist bekend gemaakt

aangenaam en veilig kunnen wonen, maar ook kunnen leren, werken, kinderen opvoeden, boodschappen doen en ontspannen. Iedere wijk is anders. Er moet oog zijn voor die veelzijdigheid. Zo wil het kabinet bevorderen dat mensen uit alle etnische groepen oud of jong, arm of rijk in hun wijk en in de samenleving kunnen integreren. Er zijn wijken in ons land waarmee het slecht gaat. Het kabinet neemt het voortouw bij een groot offensief om die wijken weer nieuw perspectief te geven, wat de integratie zal bevorderen.” (VROM, 2007¹⁴). In het kader van deze wijkaanpak is dit onderzoek zeer interessant, omdat de vechtsportschool een plaats is waar mensen uit de wijk kunnen sporten en “ontspannen” en elkaar tegelijkertijd kunnen ontmoeten.

De vraag is natuurlijk hoe de “veelzijdigheid” waarover door het VROM gesproken wordt, bevredigend kan zijn voor iedereen. In hoeverre mogen mensen vasthouden aan hun eigen cultuur, geloof en manier van leven, zonder dat zij hierbij anderen verhinderen ditzelfde te doen? Etnische minderheden maar ook de autochtone bevolking worden gedwongen uit te vinden hoe ze in de praktijk van alle dag om moeten gaan met etnische verscheidenheid (Prins, 2004, p.138). Er lijkt hier een paradox te zijn tussen gelijkheid en verschil. Het streven is naar gelijke kansen en mogelijkheden voor alle burgers, terwijl iedereen toch een bepaalde eigenheid wil kunnen behouden. Dit kan, met name voor jongeren die zich toch al in meerdere mate gaan bezighouden met de belangrijke vragen in het leven, een lastige contradictie zijn. Binnen de ideale multiculturele samenleving dient er respect en erkenning te zijn voor de ander, terwijl ook eigenheid niet verloren gaat. In het kader van dit onderzoek is het zeer interessant te kijken op welke wijzen de betekenisgeving die vechtsporters geven aan hun sport kan bijdragen aan hun bredere maatschappelijke integratie. Respect voor anderen en het behoud van eigenheid in de vorm van het creëren van zelfvertrouwen zijn namelijk belangrijke eigenschappen die door middel van vechtsport geleerd kunnen worden.

1.3 Relevantie

Binnen de sociale geografie bestaat geen aparte subdiscipline voor sport (Bale, 2000). Toch is de sport door een aantal geografen (waaronder Bale) bekeken vanuit een “ruimtelijk” perspectief. Deze onderzoeken richten zich voornamelijk welke invloed sport heeft op de regio, ruimtelijke ordening en het landschap. Ook vanuit andere disciplines (zoals sociologie en geschiedenis) zijn de centrale begrippen uit de geografie “space” en “place” verwerkt in onderzoeken in de sport. Betekenisgeving aan ruimten in de sport staan in sommige van deze onderzoeken centraal, echter geen enkel onderzoek heeft betrekking op vechtsport. Ook in andere disciplines dan de sociale geografie, is weinig onderzoek gedaan naar vechtsport. Dit onderzoek is dus met name bedoeld om een aanvulling te zijn op eerdere “geographies of sports” en een gedeelte van het hiaat op te vullen in het wetenschappelijk onderzoek rondom vechtsport.

Omdat er geen eenduidig beeld heerst over de maatschappelijk waarde van vechtsport en het bovendien niet bekend is welke betekenissen de beoefenaars hiervan aan hun sport geven, is dit onderzoek een eerste aanzet hierin inzicht te verschaffen. Het onderzoek heeft een

¹⁴ Dossier integratie en inburgering, van internet gehaald op 23-3-2007 van: <http://www.vrom.nl/pagina.html?id=30977>

duidelijk exploratief karakter en zal derhalve geen eenduidig antwoord kunnen geven op de vraag of de beoefening van vechtsport bijdraagt aan sociaal maatschappelijke integratie van jongeren. Meer zoekt het naar de wijzen waarop de betekenissen die beoefenaars geven aan de beoefening van een specifieke vechtsport, het thai/kickboksen, een rol spelen in hun proces van brede maatschappelijke integratie. Hierbij wordt de vechtsportschool gezien als ruimte waarbinnen sociale processen plaatsvinden.

Aangezien dit onderzoek als pilot geldt voor een groter vechtsportonderzoek heeft dit onderzoek ook een praktische relevantie. Gekeken wordt of participerende observatie een geschikte methode is binnen dit vechtsportonderzoek en hoe en door wie dit het beste gedaan kan worden. Verder wordt in dit onderzoek gekeken of de vragenlijst die in het kader van het grote vechtsport onderzoek ontwikkeld is, geschikt is om straks ook bij 500 andere jongeren te worden afgenomen. Eventueel kunnen uitkomsten van dit onderzoek door de KNKF gebruikt worden om hun programma “tijd voor vechtsport” aan te passen.

1.4 Leeswijzer

In deze scriptie zal eerst in hoofdstuk twee het theoretisch raamwerk worden besproken op basis waarvan de deelvragen voor dit onderzoek geformuleerd zijn. Deze deelvragen, evenals de onderzoeksstrategie, de gebruikte methoden en technieken en de visie van waaruit voor deze strategie is gekozen, worden besproken in het derde hoofdstuk. In het vierde hoofdstuk volgen de resultaten van het onderzoek waarbij beschrijvende resultaten gecombineerd zijn met analyserende resultaten. Tot slot zal in het vijfde hoofdstuk een antwoord gegeven worden op de drie deelvragen en de centrale vraag van dit onderzoek.

2. Theoretisch raamwerk

In dit onderzoek staat ten eerste betekenisgeving centraal. Wanneer we willen kijken naar welke betekenissen sporters geven aan de beoefening van vechtsport, zijn een aantal zaken van belang. Omdat dit onderzoek vanuit een sociaal geografisch perspectief gedaan wordt, is het van belang te weten hoe er vanuit de sociale geografie tegen sport wordt aangekeken. Begrippen als “place” en “space” zijn hierbij belangrijk. Ook vechtsport is namelijk een activiteit die plaats vindt op een bepaalde plaats en binnen een bepaalde ruimte. Deze ruimten waarin sport plaatsvindt, zijn niet neutraal. Mensen geven er hun eigen betekenis aan en er vinden processen van controle en macht plaats. Etnische, sociaal maatschappelijke en gender verhoudingen worden ook weerspiegeld in ruimten waar sport beoefend wordt. Verder wordt in dit hoofdstuk in paragraaf 2.1. de symbolische betekenisgeving in de vechtsport bekeken. Welke gebruiken en symbolen zijn er binnen de vechtsport belangrijk en welke betekenis geven sporters aan deze symbolen?

In de betekenisgeving aan vechtsport zijn ook identificatieprocessen van belang. De manier waarop vechtsporters zich identificeren met hun sport, zegt iets over de meerwaarde die de beoefening van desbetreffende sport voor hen kan hebben. Etniciteit, sociale achtergrond en gender spelen een rol in deze identificatie processen. Dit wordt in paragraaf 2.2 besproken.

In paragraaf 2.3 wordt ingegaan op de benaderingswijzen en motieven in de vechtsport. De manier waarop naar vechtsport gekeken wordt en de redenen waarom mensen aan vechtsport doen, beïnvloeden ook de meerwaarde die vechtsport kan hebben in hun leven. Omdat dit onderzoek ook kijkt naar welke rol betekenisgeving in thai/kickboksen speelt in de integratie van jongeren, wordt in paragraaf 2.4 een korte uiteenzetting gedaan over algemene theorieën die er bestaan rondom integratie. Vervolgens wordt in paragraaf 2.5 specifiek ingegaan op integratie processen in de sport. In deze paragraaf wordt de (eventuele) maatschappelijke meerwaarde van (vecht) sport besproken. Met name aspecten van integratie die door vechtsport bevorderd zouden kunnen worden, worden hier toegelicht.

2.1 Betekenissen aan ruimten in de sport

Deze paragraaf bestaat uit twee delen en beschrijft de sociaal-geografische aspecten van deze studie.

2.1.1 Sport vanuit een sociaal geografisch perspectief

De concepten “space” en “place” staan centraal wanneer we kijken naar sport vanuit een sociaal geografisch perspectief. “Space” wordt hierin gezien als een abstracte ruimte die in beslag wordt genomen door objecten of mensen. “Places” zijn delen van deze ruimte waaraan door actoren betekenis is toegekend (Knox & Marston, 2001). In de sociale geografie zijn een aantal onderzoeken uitgevoerd waarin sport met name gezien wordt als “struggle over space”; voor het beoefenen van sport is uiteraard een locatie of plaats nodig, die (een deel van de) ruimte wegneemt van andere doeleinden. Door Rooney (“the father of modern sports geography”, in Bale, 2000, p. 173) en zijn opvolgers bijvoorbeeld is veel onderzoek gedaan naar de ruimtelijke spreiding van sport, de migratie van sporttalent en impact van grote sport accommodaties en evenementen op de ruimte in de omgeving. Een ander aspect van sport waarin de sociale geografie onderzoek naar gedaan is (met name door Bale), is het aspect van de identificatie met een plaats door middel van sport. In navolging van Yi-Fu Tuan, een Chinees Amerikaanse

geograaf, schreef Bale over de “topofilia” (liefde voor een bepaalde plaats) om te omschrijven welke betekenissen sporters en sportfans geven aan de plaats waar hun favoriete sport beoefend wordt. Ook is door sommige onderzoekers gekeken naar hoe sport de nationale identiteit kan versterken en hierbinnen verschillende groepen kan binden. Voor de politieke, sociale en economische aspecten van de sport, is in de sociale geografie nog niet veel oog geweest. Sport representeert namelijk niet alleen “places”, maar ook “disciplinary mechanisms” (Bale, 2000, 171). Deze mechanismen zijn wel meegenomen door geografen die zich laten beïnvloeden door Foucault (in Bale, 2000). In verschillende studies is bijvoorbeeld gekeken naar het sport stadion als “Foucauldian landscape”.

Vanuit een postmoderne visie wordt sport steeds meer verbonden aan “placelessness” (Bale, 1996, p. 165). Plaatsen waarin sportbeoefening plaats vindt zijn volgens post-modernisten Virilio en Baudrillard (in Vertinsky, 2004, p. 1) idealiter gelijke ruimten waarbinnen er geen “thuis-voordeel” is. “Sport places” worden vervangen door “sport spaces”, waarin locatie niet meer zo van belang zou zijn. Toch speelt plaats wel degelijk een specifieke rol binnen sport. Een ruimte waar sport beoefend wordt is een plaats met een specifiek karakter. Plaatsen zijn uniek in die zin dat mensen er een betekenis aan geven, afhankelijk van persoonlijke meningen en herinneringen (Vertinsky, 2004, p. 2). Deze specifieke betekenis aan plaatsen wordt binnen de sociale geografie “sense of place” genoemd.

De indeling en vorm van ruimten, het uiterlijk, de geur en de geluiden hebben allemaal hun betekenis. Ruimten zijn altijd subject van interpretaties (Vertinsky, 2004, p.5) Zo kunnen individuen positieve associaties hebben bij een ruimte waar sport beoefend wordt, omdat het bijvoorbeeld nostalgische herinneringen aan vruchtbare trainingsuren en wedstrijd overwinningen met zich mee brengt, maar ook het tegengestelde kan het geval zijn. Ruimten waar bijvoorbeeld wedstrijden verloren zijn, of waar een sporter onder druk en tegen zijn zin getraind heeft, kunnen negatieve gevoelens met zich mee brengen. Ook voor de omgeving kan een ruimte waar sport beoefend wordt, een bepaalde betekenis hebben. Vechtsportscholen waar bijvoorbeeld “harde” sporten als thai/kickboksen beoefend worden hebben vaak een negatief imago (Het Parool, 2003). Wanneer ik het in deze scriptie heb over plaatsen of ruimten, bedoel ik hiermee dus locaties met een bepaalde betekenis, zoals in het begrip “place”.

2.1.2 Symbolische betekenissen in de vechtsport: ruimte en beoefening

Ook de vechtsportruimte kan gezien worden als een ruimte waaraan sporters hun eigen betekenis of “sense of place” aan geven. Binnen deze ruimte vinden sociale processen plaats en worden bepaalde normen en waarden gedeeld. Sociale relaties tussen mensen worden volgens Spielvogel (2002, p.189) beïnvloed door de “openheid” en verdeling van ruimten en mate van hygiëne binnen deze ruimten. Vaak bestaat er binnen de vechtsportruimte een andere “sociale orde” dan in de “gewone maatschappij”. Volgens Lee (in Stokowski, 2002, p.376) kunnen sport en vrijetijdsruimten gelden als een soort vluchtruimte. Mensen ontsnappen er uit de normale maatschappij met haar normatieve beperkingen, en kunnen meer zichzelf zijn en zich vrij voelen.

Aan ruimten waarin sport beoefend wordt, worden vaak symbolische betekenissen gegeven. Met name in traditionele vechtsporten speelt symboliek een grote rol. Donohue (1990) bijvoorbeeld, geeft aan dat binnen Japanse martial arts ruimten zeer veel symboliek aanwezig is. Het belang van hiërarchie en het coöperatieve gehalte van sociaal gedrag vormen de basis voor deze symboliek, die ook in de ruimte weerspiegeld wordt. De sporters met de hoogste rang, bij budo sporten zijn dit degenen met de hoogste band, zitten bijvoorbeeld het dichtst bij de

“heilige” plaats in de vechtsportschool. Deze hiërarchie is vaak gebaseerd op het aantal jaren ervaring en de mate waarin de sporter de vechtkunst beheerst. Ook Verberne (2003, p.44) schrijft over het “sacrale” gevoel, dat velen ervaren in de vechtsportruimte. De dojo of vechtsportruimte waarin zijn onderzoek plaatsvond was traditioneel ingericht met het trainingsmateriaal aan de zijkant gerangschikt, portretten van de oprichter van de school en wandrollen met Chinese en Japanse karakters en afbeeldingen van Goden aan de muur. Deze symbolen droegen bij aan het “heilige” karakter van de vechtsportruimte.

De onderzoeken van Verberne en Donohue echter, zijn alleen gericht op Japanse dojo’s, ruimten waar traditionele budo sporten als aikido en judo beoefend worden. Deze sporten komen voort uit Boeddhisme en inheemse Japanse geloofsovertuigingen. De sociale structuur binnen de Japanse budo sporten komt overeen met de traditionele Japanse sociale structuur waarbij rang en hiërarchie belangrijk zijn. De vraag is of deze “ruimte” symboliek ook zo sterk aanwezig is bij vechtsporten die vanuit een minder traditionele benaderingswijze beoefend worden, zoals bijvoorbeeld thai/kickboksen.

Alhoewel thai/kickboksen tegenwoordig als minder traditioneel gezien wordt dan budo-sporten, heeft het traditionele muay thai boksen zeker ook aandacht voor rituelen en religieuze symboliek. Voor de wedstrijd voeren de vechters de wai kru (respect voor de leraar) uit. Deze rituele dans heeft als doel de vechters dichterbij het goddelijke te brengen en dient tevens als warming-up en vermaak voor de toeschouwers. Ook dragen vechters vaak een band om de bovenarm die bestaat uit opgerolde boeddhistische gebeden en een traditionele mongkol, een hoofdtooi. In meer “modernere” vormen van het thaiboksen, die vermengd zijn met het kickboksen, zijn deze rituelen voor het grootste gedeelte afgeschaft.

Een ander symbolische aspect dat Donohue noemt, dat ook van toepassing kan zijn op niet-traditionele vechtsporten, is de nadruk op het “coöperatieve” gehalte van sociaal gedrag, of zoals Donohue (1990, p. 59) het noemt, de “*dojo as corporate social entity*”. Een individu die een vechtsport gaat beoefenen, moet zich conformeren aan de gewoonten, normen en waarden binnen de groep. Dit conformeren zorgt ervoor dat er een bepaalde groepsidentiteit ontstaat. Verder wordt een instructeur of student gekenmerkt door een bepaalde techniek die “hoort” bij zijn/haar eigen vechtsport club. Kenmerkend is volgens Verberne (2003, p.53) dat iedere school haar eigen techniek of stijl de beste vindt. Een bepaalde techniek maakt dus deel uit van een groepsidentiteit. Het lopen van katas (patronen van technieken) draagt ook bij aan de groepsidentiteit. Ook de uniforme kleding en de “clubbadges” hierop stimuleren het “groepsgevoel”. Tot slot draagt de vaste trainingsvorm, beginnen en eindigen met groeten, warming-up, oefenen van technieken en daarna sparren, bij aan de “corporate identity”. Deze groepsidentiteit of “wij-gevoel” zorgt er volgens Verberne (2003, p. 50) voor, dat je je deel voelt uitmaken van een “familie”. Het sociale systeem binnen de vechtsportruimte vertoont volgens hem gelijkenissen met een familie systeem met patriarchale trekken. De trainer of sensei vervult de functie van vader en de leerlingen dienen hem te gehoorzamen. Het steeds hogerop komen binnen de vechtsport kenmerkt het volwassen worden binnen de familie.

Verder van belang voor de symbolische waarde van vechtsport is volgens Donohue (1990, p.60) de link tussen lichamelijke en geestelijke ontwikkeling. Vechtsporten worden vaak gezien als goed voor de ontwikkeling van de menselijke geest. De training brengt discipline, uithoudingsvermogen en het versterken van het karakter met zich mee. Harde lichamelijke training zorgt voor geestelijke verlichting. Je kunt dit alleen begrijpen door er aan deel te nemen. Dit geldt ook voor het leren kennen van de impliciete en ongeschreven regels van de vechtsportruimte. Door participatie leer je hoe deze regels in elkaar zitten en hoe je je moet gedragen (Verberne, 2003, p. 55). Het kennen van deze “gedragsregels” en het “versterkte

karakter” dat door de vechtsport ontstaat, zou jongeren kunnen helpen bij hun sociaal maatschappelijke integratie, omdat omgangsnormen die in de vechtsport gelden ook buiten de sportschool toegepast zouden kunnen worden.

2.2 Identificatieprocessen in de vechtsport

Van invloed bij betekenisgeving in sport zijn identificatie processen. Hoe identificeren vechtsporters zich met hun sport? Wat vinden ze belangrijke aspecten van hun sport en waarom beoefenen ze deze sport? Identiteit is gebaseerd op het gevoel tot een bepaalde groep te behoren en de betekenis die subjecten zelf geven aan houdingen en gevoelens die gepaard gaan met het lidmaatschap van de betreffende groep (Tajfel en Turner in Elling, 2002). Identificatie kan plaats vinden op basis van gender of etniciteit, maar ook op basis van bijvoorbeeld religie, beroep of politieke overtuiging. Identiteiten gebaseerd op etniciteit en gender, zijn meestal vanaf de geboorte toegeschreven, andere identiteiten zijn meer beïnvloed door bewuste keuzen. Identiteit is een sociale constructie en iemand kan meerdere identiteiten hebben. Identiteiten zijn niet vaststaand en ontwikkelen zich afhankelijk van tijd, plaats en omgeving. Volgens Said (in Easthope, 2004) is identiteit met name bepaald door de identificatie van anderen. Wie we zijn, meten we af aan de andere, oftewel aan dat wat we niet zijn. Ook bepaald de beoordeling of stereotypering door anderen de identiteit van individuen. Wanneer je bijvoorbeeld door de buitenwereld gezien wordt als “allochtoon” of “buitenlander”, zul je je ook sneller zo voelen en hiernaar gedragen.

2.2.1 Presteren, winnen, respect en discipline

De manier waarop sporters zich met hun sport identificeren, verschilt erg per persoon. Voor sommigen zal de identiteit“(vecht)sporter” een grote rol spelen in hun leven, terwijl anderen zich misschien meer identificeren met “leerling” of “vriend/vriendin” zijn. Ook binnen de sport vinden identificatieprocessen plaats. Sporters identificeren zich met anderen die aan dezelfde eigenschappen belang hechten als zichzelf. Antonissen en Dortants (2006) deden een onderzoek naar manieren waarop getalenteerde bokkers zich met hun sport identificeren en hoe ze hun sport beleven. Op basis van deze identificatieprocessen en belevingen, deelden zij de sporters in in drie groepen. Deze indeling in groepen is een iets andere indeling van benaderingswijzen die Theeboom (2001:1)¹⁵ maakt en is meer gericht op hoe de sporters zelf naar hun eigen sport kijken.

Het eerste type vechtsporters dat Antonissen en Dortants onderscheiden zijn de leergierigen. Zij benadrukken vooral het presteren in hun identificatie met hun vechtsport. Ook hechten ze aan binding met andere sporters, omdat ze hen nodig hebben om door te groeien als bokser en als persoon (ibid, p. 21). Het thema lichamelijkeheid is voor hen minder van belang. Vanzelfsprekend letten ze op hun gewicht om niet in een hogere gewichtsklasse te komen, maar ze zijn nauwelijks geïnteresseerd in of hun goed getrainde lichaam bijdraagt aan hun uitstraling. Omdat ze wel gericht zijn op het beter worden in de sport om hiermee goed te kunnen presteren

¹⁵ in paragraaf 2.3 wordt dieper ingegaan op de benaderingswijzen van Theeboom

op wedstrijden, past dit type binnen de sportieve benadering, zoals Theeboom (2001:1) deze onderscheid.

De tweede groep die onderscheiden wordt in het onderzoek zijn de strijders. Zij hechten de meeste waarde aan de toegangsmogelijkheden die de bokssport hen biedt. Ze willen hogerop komen in de sport en hiermee status verwerven. Lichamelijkheid is voor hen ook belangrijk, omdat ze een gezonde en sterke uitstraling zien als voorwaarde om goed te kunnen presteren. Binding met medeboksers is voor hen minder van belang, de band met de trainer daarentegen is wel erg belangrijk, omdat de trainer hen toegang verschaft tot grote wedstrijden. Ook deze groep sporters zou je onder de sportieve benadering kunnen indelen, maar wellicht ook voor een gedeelte onder de efficiënte benadering. Men wil zich niet zozeer effectief kunnen verdedigen op straat, maar wel status bereiken door middel van de sport. Deze groep komt overeen met het stereotype beeld dat in eerdere (Amerikaanse) studies naar voren is gekomen (o.a. Waquant, 2005) waarbij bokkers worden neergezet als laagopgeleiden met een lage sociaal economische status die door middel van het gebruik van hun lichaam (in de bokssport) hogerop willen komen.

Als derde groep zien Antonissen en Dortants de kameraden. Ze vinden een sterke binding en grote loyaliteit naar hun medeboksers en de trainer of boksschoolhouder erg belangrijk. Plezier, vriendschap en gezelligheid staan vooraan. Ze zijn ook gericht op presteren, maar kunnen dit volgens hen alleen bereiken door een sterk team gevoel. Lichamelijkheid is voor hen het minst van betekenis en ook de toegangsmogelijkheden die de sport hen biedt, zijn niet het belangrijkste. Deze sporters bekijken hun sport meer vanuit een “ sociaal kapitaal” benadering, zoals omschreven door Verweel, Janssens & Roques (2005, p.20). Het grootste belang hechten zij aan de sociale netwerken die ze op doen bij het sporten.

Uiteraard zijn er ook veel overeenkomsten tussen de verschillende typen bokkers. Alle groepen geven bijvoorbeeld aan dat pijn hoort bij diepgaan en topsport. Volgens Driessen (in Verberne, 2003, p.60) bestaan er in de sport twee vormen van pijn: directe en conditionele pijn. Directe pijn wordt veroorzaakt door bijvoorbeeld stoten of klappen op het lichaam en conditionele pijn ontstaat als gevolg van verzuring in de spieren of een gebrek aan conditie. Beide vormen van pijn zijn aanwezig in vechtsporten zoals thai/kickboksen. Vaak wordt door de wedstrijdporters gewoon doorgetraind bij een blessure, als het een zware blessure is wordt de training hierop wel aangepast. De leergierigen en de strijders gaan hierin wel verder dan de kameraden. Wat betreft de relatie met de trainer beschouwen de kameraden deze als minder hiërarchisch dan de leergierigen. Wel hechten alle typen belang aan een goede relatie met de trainer. En verdere overeenkomst tussen de verschillende typen vechtsporters is dat ze allen discipline en respect centraal stellen in de manier waarop ze zich tot hun sport en tot elkaar verhouden (Antonissen & Dortants, 2006, p.51).

Discipline is dus ook van belang in de betekenisgeving en kan onderverdeeld worden in fysieke en sociale discipline. Bij fysieke discipline gaat het om het zichzelf opleggen van frequente en harde trainingsarbeid om fysieke grenzen te kunnen verleggen. De strijders gebruiken deze fysieke discipline ook om maatschappelijk aanzien te verwerven. De leergierigen en kameraden zien fysieke discipline meer in het kader van het leren omgaan met verschillen in lichaamsgewicht en lengte, ervaring, vaardigheden en kracht. *“Sparren is een uitstekende vorm van “samenwerkende competitie” waarbij beheersing een onderdeel is van de fysieke discipline”* (ibid, p. 52).

Voor de leergierigen en kameraden is sociale disciplineren ook erg van belang. Hiermee wordt bedoeld het zich rustig gedragen, geen ruzie maken, geen agressief gedrag vertonen en zich netjes gedragen tegenover medeboksers en de trainer. Ook in het onderzoek

van Waquant (2005, p.56) kwam naar voren dat “*discipline and selfcontrol*” de belangrijkste eigenschappen moeten zijn van een bokser. De trainer wordt hierin gezien als een soort van leermeester/vaderfiguur/vriend die deze omgangsnormen in de gaten houdt. Volgens Theeboom (2001:2, p. 347) bestaat er binnen vechtsporten een soort “*moral code of behaviour*” die inhoudt dat er respect getoond moet worden voor de eigen stijl, de leraar en de tegenstander. Deze regels gelden voor iedereen, waardoor homogeniteit en solidariteit ontstaat. Deze groepssolidariteit zagen we eerder ook al bij Donohue (1990) en Verberne (2003) in hun onderzoeken naar Japanse do-vechtsporten. Gezamenlijke normen en waarden zorgen ervoor dat er een groepsgevoel ontstaat.

De manier waarop de verschillende typen boksers tegen respect aankijken, verschilt. Respect voor de trainer is echter voor alle typen belangrijk. Culturele achtergrond speelt hierin ook een rol. In veel niet-Nederlandse culturen is respect voor ouderen met meer ervaring heel normaal. Oudere vechters met meer ervaring verdienen dan ook meer respect. Ook wordt respect getoond naar sporters die tijdens het sparren hun niveau aanpassen aan dat van hun tegenstander. Met name voor de kameraden staat rekening houden met elkaars boks niveau centraal.

Het aspect van respect voor de trainer, komt in meerdere onderzoeken naar vechtsport terug. De trainer speelt een belangrijke rol wanneer het gaat over de beleving van de vechtsport. Sommige boksers bijvoorbeeld, geven aan de winst van een wedstrijd zowel voor henzelf veel betekent, als ook voor de trainer. Winnen doe je dus ook een beetje voor je trainer. Ook bleek uit het onderzoek van Theeboom (2001:1) dat voor veel sporters de trainer meer voor hen betekende dan alleen iemand die “het kunstje aanleert”. In een aantal gevallen spraken de sporters ook zeer intensief met de trainer over persoonlijke zaken. Deze voorbeelden geven aan dat de trainer binnen de vechtsport en de betekenissen die sporters hieraan geven, een hele belangrijke positie heeft.

2.2.2 Etniciteit en sociaal economische achtergrond

Mensen maken vaak indelingen op basis van etnische kenmerken zoals huidskleur, haarstructuur, taal, religie en culturele gewoonten, waarden en normen. Etniciteit is niet zozeer een individueel kenmerk met een bepaalde, vaste definitie, maar het is een sociale constructie. Zo wordt in de sport bijvoorbeeld gesproken over zwarte en witte sporters. In Nederland vallen onder de zogenaamde zwarte sporters met name Turkse en Marokkaanse sporters, terwijl zij niet eens echt “zwart” zijn (Janssens, 1999). Verschillen in huidskleur krijgen pas betekenis in sociale relaties en structuren (Elling, 2001, p. 39). Wanneer autochtonen en allochtonen samen sporten, is men zich vaak meer bewust van de “etnische ander” (Elling & Sterkenburg, 2005). In de meeste reguliere sportsituaties bevinden autochtonen zich meestal in een dominante en vanzelfsprekende “subject positie” (Hall in Elling & Sterkenburg, 2005). In Nederland beschikken autochtone burgers over het algemeen over de macht om het discours omtrent etniciteit te bepalen. Bewust en onbewust zien zij de allochtonen als “de etnische ander” terwijl hun eigen etnische identificaties impliciet en verborgen blijven (Elling & Sterkenburg, 2005).

In verschillende onderzoeken (o.a. Antonissen & Dortants, 2006 en Elling & De Knop, 2001) komt naar voren dat onder talentvolle sporters etniciteit expliciet niet zo’n grote speelt in de wijze waarop zij zich tot hun sport verhouden. Talentvolle sporters identificeren zich voornamelijk met elkaar op basis van prestaties in de sport. Het enige dat telt volgens de boksers in het onderzoek van Antonissen en Dortants, is de manier waarop de boksers boksen en niet op hun leven buiten de boksschool of waar ze vandaan komen. Iedereen is welkom en

volgens de bokkers zelf bestaat er een homogene cultuur binnen de boksschool. Toch speelt etniciteit wel een rol in de keuze voor een bepaalde sporttak. Dit is bijvoorbeeld af te meten aan de grote vertegenwoordiging van allochtonen in sporten als voetbal en vechtsport. Culturele achtergrond speelt hierin een rol (Lagendijk, 1991).

Ook worden vaak, zowel impliciet als ook expliciet, stereotype (etnische) indelingen gemaakt wanneer sporters over zichzelf en anderen praten. Jongens met een vluchtelingen achtergrond in het onderzoek van Antonissen en Dortants (2006) bijvoorbeeld, vonden zichzelf meer gedisciplineerd dan de bokkers met een Nederlandse, Turkse of Marokkaanse achtergrond, omdat zij zich meer moesten bewijzen in de Nederlandse samenleving. Ze vonden zichzelf harder dan de autochtone bokkers, die volgens hen vaak minder intensief trainen. Zelf zagen de Nederlandse bokkers zich juist wel als “hard” omdat ze zich vergeleken met andere Nederlandse jongens die niet aan boksen doen.

Uit onderzoek van Elling en Sterkenburg (2005) blijkt dat talentvolle sporters/topsporters in eerste instantie voor een club of vereniging kiezen waarbij ze hun talenten ten volste kunnen benutten. Keuze hierbij is dus minder gebaseerd op etniciteit, gender, seksuele geaardheid, opleiding en klasse. Wel blijkt dat onder sporters in de periode waarin ze sport op hoog niveau bedrijven, er voortdurend onderhandelingen plaats vinden tussen persoonlijke en sociale identiteiten. Bepaalde sporters moeten zich in hun topsport carrière bijvoorbeeld “zwarter”, “witter” of mannelijker voordoen. Wanneer de sporters na hun carrière besluiten op meer recreatief niveau te gaan sporten, gaan etniciteit, gender, seksuele geaardheid, opleiding en klasse een grotere rol spelen in de keuze voor een bepaalde club.

Wanneer we kijken naar het opleidingsniveau en de sociale achtergrond van vechtsporters, is het algemene beeld in Amerikaanse onderzoeken, dat (kick)bokkers komen uit lagere sociale immigranten klassen. *“If you want to know who is at the bottom of society, all you’ve got to do is look at who’s boxing”* (Waquant, 2004, p. 42). Waquant zelf echter bestrijdt het beeld dat alleen jongens uit de allerlaagste klassen aan boksen doen. De allerarmsten (*“the most disadvantaged”*) ontbreekt het namelijk aan een regelmatig leven en discipline: voorwaarden om een bokser te kunnen worden. Volgens Waquant komen de meeste bokkers uit de lagere arbeidersklassen. Uit een steekproef onder wedstrijd vechters in 1991 bleek dat de meeste professionele een iets hogere economische status hebben dan de gemiddelde “getthobewoner”.

Ook in Nederland is (thai/kick-)boksen erg populair onder migranten jongeren en jongeren uit de lagere sociale klassen (Elling, De Knop & Knoppers, 2001, p.84). Als reden hiervoor wordt gegeven dat het in lagere klassen lastiger is via een reguliere weg, zoals opleiding en beroep, status te verdienen, waardoor het eerder geoorloofd is hun lichaam in te zetten (bijvoorbeeld in de vechtsport) om een hogere status te kunnen bereiken. Dit betekent uiteraard niet dat iedereen die aan (thai/kick-)boksen doet uit de lagere sociale migranten klassen afkomstig is. Het onderzoek van Antonissen en Dortants (2006) onder getalenteerde bokkers geeft een gevarieerder beeld dan het “stereotype” beeld dat boksen een sport is voor laagopgeleiden die met hun fysieke vermogens hun maatschappelijke positie willen verbeteren. Sommige bokkers kwamen ook uit hogere klassen en hadden een hogere (Havo en hoger) opleiding genoten. De strijders en leergierigen met een vluchtelingen status waren wel allemaal laag opgeleid en wilden door hun sport erkenning en respect in de Nederlandse maatschappij verdienen. Voor de Nederlandse en Nederlands-Marokkaanse bokkers was opleidingsachtergrond minder van belang in de manier waarop ze zich tot hun sport verhouden. Sommige bokkers wilden graag laten zien dat hun ambities op het gebied van boksen heel goed samen kunnen gaan met goede schoolprestaties. Met name Nederlands-Marokkaanse bokkers

wilden zowel in het boksen als op school goed presteren, maar zagen eerder hun schoolprestaties bijdragen aan een stijging op de sociale ladder, dan hun boksprestaties.

2.2.3 Gender

Behalve op basis van etniciteit en sociale achtergrond, worden ook op basis van sekse verschillende sociale constructies gemaakt. Dominante betekenisrelaties omtrent sekse verschillen worden in de (vecht)sport voortdurend bevestigd, maar ook uitgedaagd (Elling, 2002:1, p.96). Gender speelt in de identificaties van de bokkers met hun sport zowel impliciet als expliciet een rol. Boksen wordt meestal geassocieerd met hypermasculiniteit, waarbij het belangrijk is een groot en gespierd lichaam te ontwikkelen en waarbij er agressief wordt opgetreden tegen anderen. Dit hypermasculiene gedrag is echter door Antonissen en Dortants (2006, p.57) niet bij alle typen bokkers terug gevonden. Bij de strijders komt dit gedrag wel terug in soort van dominant gedrag waarbij ze zichzelf willen bewijzen als betere bokkers dan de rest. Ze richten zich hierdoor extreem op fysieke disciplineren, fysieke uitstraling en competitie met andere bokkers. De leergierigen en de kameraden verhouden zich meer tot een gematigde masculiniteit. Hierin staat sociale en emotionele disciplineren naast de ontwikkeling van fysieke vermogens. Fysieke activiteiten en de aandacht voor voeding en gezonde leefgewoonten zijn door de meeste bokkers geïntegreerde onderdelen van hun leven geworden, waardoor ze er geen expliciete betekenis aan geven. Ook zetten de leergierigen en kameraden zich af tegen het hypermasculiene macho gedrag.

De leergierigen en de kameraden vinden boksen geen typische mannensport, en denken dat iedereen het kan leren, als je maar over de juiste boksmentaliteit beschikt. Toch zien ze eigenschappen die horen bij deze mentaliteit, zoals trots zijn, doorzettingsvermogen tonen en zichzelf kunnen verdedigen, eerder terug bij mannelijke bokkers dan bij vrouwelijke bokkers. De kameraden zijn van mening dat vrouwelijke bokkers van nature over minder mogelijkheden en kwaliteiten beschikken dan mannelijke bokkers. Ook vinden ze dat vrouwen er mooi en aantrekkelijk uit moeten zien, en geven hier impliciet mee aan dat boksen dus niet echt voor vrouwen is. De strijders geven explicieter aan dat boksen een typische mannensport is. Vrouwen hebben minder kracht en doorzettingsvermogen dan mannen en zijn daarom minder geschikt als bokkers. Ze bevestigen hiermee de dominante betekenissen die gegeven worden aan mannen en vrouwen. Deze normatieve betekenissen aan verschillen tussen groepen (in dit geval mannen en vrouwen) bepalen de hegemoniale machtsverhoudingen binnen de sport (Elling, 2002:1, p. 47).

De meeste bokkers in het onderzoek van Antonissen en Dortants beschouwen vrouwelijke bokkers dan ook niet als serieuze trainingpartners of tegenstanders. Deze houding reflecteert het beeld dat “the male body” van zeer grote waarde is in de sport (Knoppers & Elling, 2001, p.177). Helaas zijn in het onderzoek van Antonissen en Dortants, net als in de meeste andere vechtsport onderzoeken overigens, geen vrouwelijke vechtsporters benaderd, waardoor er nog weinig bekend is over de betekenissen die vrouwelijke vechtsporters aan hun sport geven.

Een onderzoek naar vrouwen in “*violent sports*” van Jennifer Lawler (2002), is hierop een uitzondering. In dit onderzoek zijn interviews gehouden met vrouwen in de Verenigde Staten die “gewelddadige” sporten” (zoals vechtsporten, American football en rugby) beoefenen, om er achter te komen waarom vrouwen aan deze sporten doen. Uit dit onderzoek blijkt dat vrouwen die aan gewelddadige sporten doen, niet te stereo typeren zijn. De meeste vrouwen die hebben gekozen voor een meer mannelijke contactsporten hebben soms met elkaar gemeen dat ze zich willen verzetten tegen geldende gendernormen, waardoor ze hun eigen leven

kunnen bepalen, maar ook vrouwen die minder “feministisch” ingesteld zijn, beoefenen vechtsporten. Sommigen vechtsportsters gedragen zich bijvoorbeeld extra vrouwelijk, om het stereotype van “manwijven” in (contact)sporten tegen te gaan. Theberge (2000, p. 160) noemt dit “*the feminine apologetic*”: het idee dat vrouwelijke sportsters aantrekkelijk moeten zijn voor mannen om hun participatie in bepaalde sporten te legitimeren. De vrouwen laten zich, conformerend aan de hegemoniale beeldvorming over wat mannelijkheid en vrouwelijkheid inhouden, negatief uit over meisjes en vrouwen die zich jongensachtig gedragen (Elling, 2002:1). Anderen verzetten zetten zich juist af tegen “meisjes-meisjes” in de sport en worden aangetrokken door het harde en mannelijke aan de sport.

Veel vrouwen in meer “mannelijke” sporten zoals vechtsport, moeten zich vaak verzetten tegen de stereotypering dat alle vrouwen in deze sporten lesbiennes zijn. Van buitenaf worden vrouwen die “zich mannelijk gedragen” vaak afgeschilderd als lesbiennes. Aangezien vechtsport geassocieerd wordt met mannelijke eigenschappen als agressie en hardheid, worden beoefenaars ervan ook als “mannelijk” gezien. Uiteraard zijn er ook lesbiennes actief in vechtsporten en zijn er ook vrouwen die zich graag associëren met mannelijkheid. Een aantal, met name jonge vrouwen echter heeft angst gestereotypeerd te worden, en gedraagt zich daarom overdreven vrouwelijk (Lawler, 2004, p. 58). Ook mannen maken vrouwen in vechtsport vaak “vrouwelijk”, door de sport te erotiseren. Een gevecht tussen twee (het liefst schaars geklede vrouwen) wordt door veel mannen aantrekkelijk gevonden. Vrouwen worden hierbij echter niet beoordeeld op hun kwaliteiten, maar op hun uiterlijk. Op deze manier wordt geprobeerd vrouwen buiten te sluiten van “de echte vechtsport”. Volgens auteurs vanuit de feministische hoek wordt dit gedaan om de mannelijke dominantie in de samenleving te waarborgen. Het hegemoniale denkbeeld dat vechtsport niet geschikt is voor vrouwen, heerst nog steeds onder veel mensen.

2.3 Benaderingswijzen en motieven in de vechtsport

In de context is al vermeld dat vechtsporten niet over één kam te scheren zijn. Zeker wanneer het gaat om de maatschappelijke waarde van vechtsport, is het belangrijk te realiseren dat er op verschillende manieren naar vechtsport gekeken kan worden, zowel door beoefenaars als door de buitenwereld. Wanneer we kijken naar de wijzen waarop sporters zelf hun sport benaderen, spelen motieven waarom ze deze sport doen een rol. Deze motieven om aan vechtsport te doen, verschillen per persoon en zijn van invloed op de betekenis die sporters geven aan de beoefening van hun vechtsport. In deze paragraaf worden meer abstracte theoretische benaderingen als ook individuele benaderingen en motieven van de beoefenaars besproken.

2.3.1 Traditioneel, efficiënt of sportief?

Door Theeboom (2001:1, p.16 & 2001:2, p. 340) worden de Oosterse vechtsporten die in het Westen beoefend worden, bekeken vanuit drie benaderingswijzen. Dit zijn de traditionele, de efficiënte en de sportieve benadering. In de traditionele benadering staat de eenheid tussen het fysieke en mentale centraal. Culturele oorsprong, de ontwikkeling van vechttechnieken en artistieke en spirituele ontwikkeling zijn hierbij van belang. Deze benaderingswijze wordt vaak als meest waardevol beschouwd, omdat in het algemeen wordt gedacht dat deze wijze verbonden is aan positieve socio-psychologische effecten op beoefenaars.

De tweede benadering is de efficiënte benadering, waarbij de vechtsporten beoefend worden omwille van zelfverdediging. In het Oosten is deze functie van vechtsport wat op de

achtergrond geraakt, terwijl in het Westen de efficiëntie benadering zeer populair is. Prestatie verbetering en grensverlegging staan centraal en ook de commercialisering van vechtsportscholen speelt hierin een rol. Volgens van Bottenburg (1994) wordt tegenwoordig de waarde van een vechtsportschool afgemeten aan de hand van de graad waarin de aangeleerde vechttechnieken efficiënt gebruikt kunnen worden. Door deze concurrentiestrijd zijn vechtsportscholen steeds opzoek naar efficiëntere vechttechnieken om aan te bieden. Dit proces wordt door van Bottenburg de “verharding” van de vechtsporten genoemd (van Bottenburg, 1994 in Theeboom, 2001:1, p. 17).

Uit onderzoek van Theeboom (2001:1, p. 28 & 2001:2, p.343) onder kinderen die aan vechtsport doen, past het motief¹⁶ waarom de meeste kinderen aan vechtsport gaan doen, binnen deze efficiënte benadering. Veel kinderen geven aan dat ze aan een vechtsport doen om zich zo te kunnen verdedigen tegen aanvallers op straat en pesterijen op school. Ook een kwart van de ondervraagde ouders stuurden hun kinderen om deze reden naar een vechtsportschool. Toch wordt deze benaderingswijze door Theeboom (2001:1, p. 77) als “minder aanvaardbaar” genoemd, omdat geleerde technieken gebruikt worden voor toepassing buiten de sport.

De derde en laatste benadering is de sportieve benadering, die de vechtsport beschouwd als een sportieve activiteit die positieve fysieke, mentale en sociale effecten heeft op de beoefenaars. Binnen deze benadering worden ook wedstrijden gehouden, die in tegenstelling tot bij de efficiëntie benadering, beperkt worden door regels (Theeboom, 2001:1, p. 17). Alhoewel door sommigen ook deze benaderingswijze van de hand wordt gewezen, omdat het “willen winnen” hierin teveel centraal zou staan, ziet Theeboom ook deze benaderingswijze als maatschappelijk aanvaardbaar (ibid. p. 78).

De omschrijving van bovenstaande benaderingswijzen laat zien dat vechtsporten niet op één manier te beschouwen zijn. Daarom zal steeds rekening moeten worden gehouden met de specifieke benaderingswijze (ibid, p. 65). Sommige vechtsporten vallen alleen binnen één benaderingswijze. Een voorbeeld hiervan is aikido. Deze sport valt alleen onder de traditionele benadering, omdat er geen competitieverband in aikido bestaat en aikido technieken ook niet effectief buiten de context van de vechtsportschool gebruikt kunnen worden. De meeste vechtsporten echter, kunnen gekenmerkt worden door verschillende benaderingswijzen. Bijvoorbeeld ook het thai/kickboksen, de vechtsport waarbinnen deze studie gaat plaats vinden. Thai/kickboksen kan beoefend worden om de traditionele culturele aspecten van de sport, maar ook omwille van het “zich kunnen verdedigen” of omwille van de sportieve en competitie mogelijkheden. De verwachting is dat (allochtone) jongeren in het thai/kickboksen met name vanuit de laatste twee benaderingswijzen naar hun sport kijken, omdat het wedstrijdaspect binnen het thai/kickboksen en het geld dat hiermee verdiend kan worden, belangrijk is.

2.3.2 Waarom doen jongeren aan vechtsport?

Motieven om aan een bepaalde vechtsport te gaan doen en deze vechtsport te blijven doen, zijn belangrijk wanneer we kijken naar betekenisgeving in de vechtsport. Uit het onderzoek van Theeboom (2001:1, p. 28) onder kinderen die verschillende vechtsporten beoefenen, blijkt dat het grootste gedeelte van de kinderen begonnen is met deze sport om zich te kunnen verdedigen.

¹⁶ In paragraaf 2.3.2 volgt meer informatie over motieven in de vechtsport

Sommigen wilden zich kunnen verdedigen op straat, maar de meeste kinderen gaven aan als motief zich te willen verdedigen tegen pesterijen op school. Ook ouders van kinderen gaven aan dat ze wilden dat hun kinderen zich leerden verdedigen. In het onderzoek van Lawler (2002) over vrouwen in contactsporten, blijkt dat veel vrouwen aan vechtsport gaan doen om zich beter te kunnen verdedigen op straat en zich zelfverzekerder en veiliger te voelen.

Andere motieven om aan een vechtsport te gaan doen die in verschillende onderzoeken (Antonissen en Dortants, Theeboom) zijn genoemd zijn: omdat het een leuke sport is, omdat vrienden ook bij de sport zitten, omdat ouders het willen, om overgewicht te bestrijden en om een gezonder leven te krijgen. Een aantal jongens in het onderzoek van Antonissen en Dortants (2006, p.16) geven aan dat ze met vechtsport begonnen zijn om sterker te worden, om meer spieren te kweken en er fysiek dus beter uit te zien, bij sommige werd dit ook gezien als middel om pesterijen te voorkomen. Ook geeft het onderzoek aan dat jongens kozen voor vechtsport, omdat ze deze activiteit associeerde met mannelijk gedrag. Met name jongens met een vluchtelingen status waren er van overtuigd dat goede sportprestaties kunnen bijdragen aan een goede toekomst in Nederland. Het leveren van goede prestaties vormt een belangrijke reden om te gaan sporten, maar plezier maken met elkaar wordt eveneens genoemd.

De bovenstaande motieven kunnen echter ook verbonden worden aan andere sporten. Er zijn ook een aantal specifieke motieven te noemen voor keuze voor een individuele vechtsport. Sommige jongens in het onderzoek van Antonissen en Dortants (2006, p. 17) geven aan dat ze specifiek voor een individuele sport als boksen hebben gekozen omdat ze zich hierbij niet kunnen verschuilen achter een ander, je bent er zelf verantwoordelijk voor winst of verlies. Anderen zijn gaan boksen omdat ze bekende bokkers als voorbeeld zagen, en ook net als hen een goede toekomst willen bereiken met het boksen. Omdat een bekende bokser een bokstraining in hun wijk kwam geven, wilden ze netzo worden. Een aantal jongens geven ook aan dat ze door boksen hun spanning kwijt kunnen raken. Sommigen zijn gaan boksen omdat het vechten hen aanspreekt, maar veel jongeren die dat in het begin vonden, vinden nu dat het boksen hen juist rustiger maakt.

De keuze voor een specifieke vechtsport leek in het onderzoek van Theeboom (2001:1) vrij willekeurig te zijn gegaan, meestal was het gebaseerd op praktische motieven, zoals het dichtbij liggen van een bepaalde vechtsportschool. In gevallen waar er wel specifiek voor een bepaalde vechtsport is gekozen, was dat omdat met name de ouders “te geweldadige” vechtsporten wilden vermijden. Ook werd er door sommige kinderen met een specifieke vechtsport begonnen omdat ze deze sport op televisie hadden gezien.

Een belangrijk motief uit het onderzoek van Theeboom om een sport te blijven beoefenen is het plezier dat kinderen aan de sport beleven. De kinderen vinden het leuk dat ze in de sport dingen kunnen bijleren. Ook het samenzijn met vrienden en het maken van nieuwe vrienden wordt als zeer plezierig ervaren. De trainers spelen een grote rol in het positief, dan wel negatief ervaren van de sport. Door sommige kinderen werd als motief genoemd het om te blijven sporten het winnen van bekertjes, of het steeds hoger kunnen komen in de vechtsport.

2.4 Algemene theorie omtrent integratie

Zoals in de inleiding bij de context beschrijving als is aangegeven, wordt het integratiedebat in Nederland met name bepaald door de politiek. Aangezien de regering in Nederland veelal nog steeds bestaat uit “blanke mannen”, worden ook hier hegemoniale machtsverhoudingen weerspiegeld. De allochtonen- een term die in 1971 is gegeven door de Nederlandse Hilda Verwey-Jonker aan het “heterogene gezelschap van buiten Nederland geboren ingezetenen”

(Prins, 2004, p. 14)- zelf hebben weinig stem wanneer het gaat om integratie, terwijl veel autochtone Nederlanders nog steeds van mening zijn dat de verantwoordelijkheid van integratie ligt bij de allochtone bevolking. Zij moeten zich aanpassen. Wat integratie is, wordt dus grotendeels bepaald door de (mannelijke) autochtone bevolking. Binnen het integratie debat zijn echter wel verschillende stromingen te herkennen, waarin allochtonen zelf in meer of mindere mate een stem hebben.

Vaak wordt binnen het integratie debat een onderscheid gemaakt tussen het “melting pot” en “salad bowl” model. Het “melting pot” model geeft aan dat door assimilatie alle culturen binnen een land/regio op den duur samen moeten gaan. In het “salad bowl” model bestaan er verschillende culturen naast elkaar, die samen toch een kleurrijk geheel vormen (Prins, 2004, p.152). Beide modellen gaan volgens Prins echter niet op, omdat mensen altijd veranderen. Wanneer mensen van verschillende etniciteiten met elkaar in contact komen, nemen ze dingen van elkaar over. Identiteiten van mensen veranderen voortdurend (hybride identiteiten) en daarom bestaan er ook geen homogene culturen. Prins spreekt in plaats van van multiculturalisme dan ook liever van pluriformalisme. Deze meer “zachtere” benadering van het integratie debat wordt echter lang niet door iedereen aangehangen.

Volgens Prins (2004, p. 18) speelt in het integratie debat sinds 2002 het genre van “nieuw-realisme” en belangrijke rol. Invloeden op deze “verharding” van het integratie debat zijn gebeurtenissen die in die periode plaatsvonden, zoals de moorden op Pim Fortuin en Theo van Gogh. Realisme verwijst niet alleen naar de “ware” inhoud van het debat, maar ook naar de stijl van spreken en schrijven over de inhoud door gebruik van bepaalde retorische en stilistische middelen. Realisten stellen “de waarheid” voorop en zeggen waar het op staat, terwijl idealisten hun uitspraken eerst beoordelen op hun wenselijkheid. Realisten beschouwen taal als een neutraal instrument. Constructivisten daarentegen stellen dat woorden nooit neutraal zijn, dat een absolute waarheid niet bestaat, en dat ook de manier waarop de realisten spreken, macht uitdraagt. Ook mensen die spreken over “integratie” en “multiculturaliteit” hebben macht. Het realisme heeft volgens Prins (2004, p.18) *“te weinig oog voor de performativiteit van representaties, voor het gegeven dat representaties niet zomaar “onschuldig” de werkelijkheid buiten ons spiegelen, maar dat ze medeplichtig zijn aan de vorming van die werkelijkheid”*.

Het Nederlandse minderheden vertoog is niet altijd gedomineerd geweest door het zogenaamde realisme, ook andere genres van spreken hebben een rol gespeeld. Dit zijn volgens Prins de genres van de aanklacht, de rapportage, en het genre van het empowerment. Deze drie genres samen met het genre van het nieuwe realisme vormen de discursieve ruimte van het hedendaagse openbare debat over minderheden in Nederland. Een discursieve ruimte, ook wel discours genoemd, geeft een soort van kader aan waarbinnen over bepaalde zaken gesproken wordt. Elk genre drukt partijdige verhalen uit en staat aan de kant van respectievelijk de onderdrukten (genre van de aanklacht), de marginalen (genre van de rapportage), de modernen (genre van het empowerment) en de mensen met lef (nieuw realisme).

Zoals in de context al is vermeld, is op dit moment het “harde” genre van het nieuw realisme binnen het integratie debat weer wat aan het afzwakken. Hoe er echter ook over het integratie-vraagstuk gesproken wordt, het blijft een feit dat dit nooit moreel-politiek onpartijdig kan zijn. Ook wetenschappelijke beweringen omtrent integratie, hoe objectief dan ook, zijn niet neutraal. Dit hoeft ook helemaal geen probleem te zijn, zolang men zich er wel van bewust is en zich telkens af vraagt welke “partijdigheid” beter is en kennis oplevert die maatschappelijk van nut is (Prins, 2004, p. 18). Ook de rol van sport op de integratie en de maatschappelijke waarde

van sport kan vanuit verschillende kanten bekeken worden. Hierover gaat de volgende paragraaf.

2.5 Maatschappelijke waarde van sport

In deze paragraaf wordt de rol van sport op maatschappelijke integratieprocessen besproken, evenals integratieprocessen binnen de sport.

2.5.1 Integratie door en binnen de sport

Door de Nederlandse overheid en ook andere “partijen” zoals de verschillende sportbonden, wordt sport als erg belangrijk gezien in het proces van sociale integratie van allochtonen in de Nederlandse samenleving. Onder integratie wordt door de parlementaire onderzoekscommissie het volgende verstaan: *“Een persoon of groep is geïntegreerd in de Nederlandse samenleving wanneer sprake is van een gelijke juridische positie, gelijkwaardige deelname op sociaal economisch terrein, kennis van de Nederlandse taal en wanneer gangbare waarden, normen en gedrag patronen worden gerespecteerd. Integratie is een tweezijdig proces: enerzijds wordt van nieuwkomers verwacht dat zij bereid zijn te integreren, anderzijds moet de Nederlandse samenleving die integratie mogelijk maken”* (Tweede kamer in Verweel, Janssens & Roques, 2005). Naast onderwijs, arbeid en huisvesting wordt sport gezien als één van de “maatschappelijk sferen” voor integratie. Sport is ingebed in een breder maatschappelijk kader, maar heeft ook een bepaalde eigenheid. Er kan gesproken worden van integratie door sport en integratie in sport. Bij integratie door sport gaat het om welke effecten de integratie in de sport heeft op andere maatschappelijke sferen zoals arbeid en onderwijs. Bij integratie in sport gaat het over het samen sporten en de contacten die er bestaan binnen de sport (De Knop & Elling, 2000).

Wanneer we kijken naar integratie door sport, zien we dat aan sport vaak een socialisatie functie wordt toegeschreven. De sport (vereniging/club) fungeert als een sociale ruimte waarin jongeren participeren. Deze ruimte/context oefent dus automatisch invloed op hen uit (Dirks e.a. 2003, p.12). Sport zou uitstekend geschikt zijn om sociale vaardigheden, kennis, waarden en normen te verkrijgen, die op andere maatschappelijke terreinen ook inzetbaar zijn (De Knop & Elling, 2000, p.19). Ook aan vechtsport worden deze eigenschappen toegekend. Jongeren leren bij vechtsport respect te hebben voor anderen en zichzelf beheersen, iets wat hen in het dagelijks leven kan helpen bij het integreren in de samenleving (Theeboom, 2002).

Uit onderzoek is inderdaad gebleken dat bepaalde integratie processen in verschillende contexten elkaar kunnen versterken of overdraagbaar zijn naar andere sferen, maar dat ook juist het tegenovergestelde kan plaats vinden. Er is weinig bekend over de relatie tussen integratie binnen de sport en integratie op andere maatschappelijke terreinen. Het is dus lastig uitspraken te doen over welke invloed sport heeft op andere maatschappelijke terreinen. In dit onderzoek zal met name gekeken worden naar in hoeverre de jongeren de omgangsnormen die gelden binnen de vechtsportschool ook toepassen hierbuiten en in hoeverre ze contacten hebben met andere jongeren van Balans buiten de vechtsportschool

Wanneer we het hebben over integratie in en door de sport gaat het vaak om de contacten die allochtonen en autochtonen met elkaar aangaan tijdens en voor of na het sporten. De sociaal kapitaal benadering van Verweel, Janssens & Roques (2005, p. 8) gaat hier dieper op

in. Binnen de sport kan sociaal kapitaal opgebouwd worden, dat ook buiten de sportschool ingezet kan worden. Integratie binnen de sport kan zoals eerder gezegd dus leiden tot integratie door sport. Bij sociaal kapitaal gaat het namelijk om sociale netwerken waarin: *“maatschappelijk nuttige contacten, kennis en vaardigheden worden verworven, zich normen van wederkerigheid, ontwikkeling en vertrouwen in de medemens wordt gegenereerd”*. Binnen het begrip sociaal kapitaal wordt een onderscheid gemaakt tussen “bonding” en “bridging” sociaal kapitaal. Bij “bonding” sociaal kapitaal gaat het om contacten binnen de eigen kring en het versterken van de eigen en groepsidentiteit, bij “bridging” sociaal kapitaal gaat het om het vermogen om te leren omgaan met anderen en andersdenkenden buiten de eigen groep. Beide vormen van sociaal kapitaal kunnen binnen de sport verworven worden, maar het beoefenen van sport is niet per definitie causaal verbonden aan de opbouw van sociaal kapitaal. In dit onderzoek zal gekeken worden naar in hoeverre er “bonding” (tussen jongeren met dezelfde etnische achtergrond) en “bridging” (tussen jongeren met verschillende etnische achtergronden) sociaal kapitaal wordt opgebouwd binnen de sportclub en of dit sociaal kapitaal ook ingezet wordt buiten de context van de sportschool.

2.5.2 De dimensies van integratie

Omdat integratie zo’n breed begrip is, wordt vaak onderscheid gemaakt tussen verschillende dimensies van integratie. De eerste dimensie is de structurele vorm van integratie. Het gaat hierbij om het adequaat functioneren in de samenleving op grond van participatie aan verschillende maatschappelijke terreinen, in dit geval de sport (ibid, p.13). Als er sprake is van structurele integratie binnen de sport betekent dit dus dat er een proces plaatsvindt waarbij jongeren van allerlei verschillende etniciteiten evenveel aan sport moeten deelnemen en dat de toegang tot sport voor verschillende groepen gelijk wordt.

Bij sociaal culturele integratie gaat het voornamelijk om aspecten als beeldvorming, waarden en normen. Pluriformiteit van waarden en normen en het accepteren en respecteren van waarden, normen en identiteit van de ander speelt ook binnen de sport een grote rol. Er is dus sprake van sociaal culturele integratie binnen de sport wanneer er een proces gaande is waarin alle sporters de waarden, normen en identiteit van medesporters accepteren en respecteren.

De derde dimensie van integratie is de sociaal-affectieve dimensie. Deze dimensie is minder makkelijk “afdwingbaar” dan de vorige twee dimensies, omdat het gaat om het aangaan van sociale contacten, het ontstaan van affectieve (bijvoorbeeld vriendschappelijke) relaties. De eerste twee dimensies van integratie zijn een voorwaarde voor deze derde dimensie. Om sociale contacten in de sport aan te gaan moet er immers eerst sprake zijn van deelname, waardoor mensen elkaar ontmoeten. Vervolgens moet men elkaar accepteren en respecteren, voordat affectieve relaties aangegaan kunnen worden. Sociaal affectieve integratie kan tot uiting komen in het aangaan van nieuwe, heterogene vriendschappen of relaties, maar kan ook leiden tot het opdoen van vrienden of het versterken van vriendschappen in de eigen kring. Andersom kan het ook zo zijn dat sociaal affectieve integratie kan leiden tot sociaal structurele integratie. Het hebben van interetnische vriendschappen kan de beeldvorming van een individu omtrent andere groepen al dan niet veranderen. In dit onderzoek zal voornamelijk gekeken worden naar in hoeverre er sociaal-culturele en affectieve integratie plaatsvindt binnen en door het sporten bij sportschool Balans, met hierbij de nadruk op sociale contacten.

2.5.3 De dimensies ingevuld

Structurele integratie

Wanneer we kijken naar structurele integratie oftewel de participatie binnen sport, gaat het debat al gauw over het aantal allochtonen dat georganiseerd dan wel ongeorganiseerd aan sport doet en het sporten in gemengde, dan wel in eigen kring. Wat betreft het eerste punt wordt over het algemeen geconstateerd dat minder allochtonen dan autochtonen aan sport doen, en ook minder deelnemen aan georganiseerde sport in een vereniging. Allochtonen sporten wel relatief vaak in ongeorganiseerd verband met elkaar. De sport deelname verschilt echter per nationaliteit. Surinamers en Antilianen sporten bijvoorbeeld meer dan Turken en Marokkanen. Ook leeftijd, sekse en sociale klasse zijn van invloed. Met name Turkse en Marokkaanse meisjes zijn sterk ondervertegenwoordigd in de sport, terwijl allochtone jongens evenveel sporten als hun autochtone leeftijdgenootjes. Het aantal allochtonen dat actief een sport beoefent is wel sterk geconcentreerd in bepaalde sporten, zoals voetbal, vechtsporten, atletiek, aerobics en honkbal. In sommige sporten, zoals voetbal en bepaalde vechtsporten, zijn allochtonen zelfs oververtegenwoordigd. Echter alleen op het gebied van actieve sportbeoefening, niet binnen kaderfuncties (De Knop & Elling, 2000, p. 26). De meeste verenigingen waar allochtonen kader of vrijwilligers functies vervullen zijn de zogenaamde “eigen” clubs (van Bottenburg & Janssens, 2003). In dit onderzoek zal niet specifiek gekeken worden naar structurele integratie, omdat er hier sprake is van een onderzoek binnen maar één club.

Sociaal culturele integratie

Over de sociaal-culturele integratie is geen eenduidig beeld aan te geven. Enerzijds blijkt uit onderzoeken dat structurele integratie niet automatisch leidt tot sociaal culturele integratie, anderzijds geven veel beleidsmakers en ook allochtone sporters aan dat sport beoefening kan leiden tot maatschappelijke acceptatie. Sportbeoefening, met name op topniveau, kan bijvoorbeeld leiden tot een verbetering van maatschappelijke status en hierdoor fungeren als voorbeeldfunctie en bijdragen tot emancipatie van allochtonen. Door samen te sporten kunnen vooroordelen worden weggenomen worden en de beeldvorming omtrent “de ander” zowel als individu als ook als groep kan veranderen (De Knop & Elling, 2000).

Ook vechtsporten kunnen deze positieve effecten hebben. De “morele gedragscode” die vechtsportbeoefenaars volgen leidt tot de aanname dat vechtsportbeoefening een socialiserend effect heeft (Theeboom, 2002). Waquant (2002 en 2004) toont aan met zijn onderzoek onder “zwarte” boxers in getto’s in Frankrijk en de Verenigde Staten dat boksers door hun disciplinaire leefstijl met een groot incasserings- en doorzettingsvermogen respect ontvangen vanuit hun omgeving, waardoor ze dit respect niet hoeven te verdienen door deel te nemen aan “illegale” praktijken. *“The boxing gym thus defines itself in and through a relation of symbiotic opposition to the gettho that surrounds and enfolds it”* (Waquant, 2004, p. 56). Enerzijds trekt de “gym” jongeren uit de getto aan door de mannelijke cultuur van “sterke lichamen”, individuele eer en ontwikkeling van het mannelijke lichaam. Anderzijds staan de discipline, orde en het gecontroleerde vechten in de “gym” in schril contrast met de wanorde en het geweld op straat en in de getto. Aan deze wanorde en geweld in de straten willen de boksers echter niet (meer) deelnemen, omdat ze nu status verkrijgen door middel van hun prestaties in de bokssport. Ook Lagendijk (1991) komt in zijn onderzoek tot de conclusie dat het beoefenen van vechtsport jongeren status en prestige verleent, iets wat jongeren helpt bij het zoeken naar een eigen identiteit binnen de multiculturele samenleving.

De literatuur schetst echter ook een ander beeld, namelijk dat sport juist negatieve maatschappelijke waarden met zich meebrengt. Vooroordelen bijvoorbeeld, kunnen door sport

ook juist versterkt kunnen worden. Binnen de sport komen regelmatig vormen van discriminatie en vormen van uitsluiting naar voren. Ook het beoefenen van vecht en/of krachtsport kan volgens sommige onderzoekers negatieve maatschappelijke effecten hebben. Volgens een onderzoek van Endresen en Olweus (2005) onder jongens in de leeftijd van 11 tot 13 jaar die aan kracht- of vechtsport doen, vertonen deze jongeren significant meer antisociaal en gewelddadig gedrag dan de controle groep. Dit staat hun maatschappelijke integratie in de weg. Wanneer jongeren meer pro-sociaal en minder antisociaal gedrag vertonen is er een betere “fit” tussen het gedrag van jongeren en de context waarin ze handelen (Dirks e.a., 2003, p. 15). In het onderzoek van Endresen en Olweus is echter niet eenduidig aangetoond of het antisociale gedrag puur een gevolg is van het beoefenen van de desbetreffende vechtsport, of dat ook andere individuele en omgevingsfactoren een rol speelden.

Het vertonen van sociaal en antisociaal gedrag heeft sterk te maken de context. Het team of de trainingsgroep en vooral de trainer spelen hierin een grote rol. Ook het onderzoek van Dirks e.a. (2003) onder 493 jongens bij drieëndertig sportverenigingen, waaronder taekwondo, in Amsterdam, Den Haag en Utrecht, toonde dit aan. Ook individuele kenmerken van een sporter zijn van groot belang voor hun sociale integratie. Hierbij gaat het om hoe zij persoonlijk aankijken tegen de trainer-coach, hoe zij het socio-morele klimaat ervaren en wat hun persoonlijke oriëntatie op fairplay is. Uiteraard kan de trainer-coach en de sfeer binnen de trainingsgroep dit allemaal beïnvloeden, vandaar dat dit ook zo belangrijk is.

Naast het mogelijk vertonen van antisociaal gedrag, zijn er nog ander negatieve maatschappelijke aspecten van sportbeoefening. Een daarvan is dat in de sportpraktijk allochtonen lang niet altijd met evenveel enthousiasme onthaald en op gelijkwaardige wijze behandeld worden (van Bottenburg & Janssens, 2004). Door negatieve beeldvorming over allochtonen, kan het voor komen dat allochtone leden van een voornamelijk autochtone sportclub zich soms niet geaccepteerd voelen en daarom in eigen kring gaan sporten (De Knop & Elling, 2000). Ook de Nederlandse sportcultuur kan een belemmering zijn voor allochtonen om lid te worden van een autochtone sportclub. Voor sommige groepen allochtonen, met name Islamitische meisjes, is er helemaal geen keuze tussen gemengd of in eigen kring sporten. De keuze gaat tussen sporten in eigen kring of niet sporten, omdat ouders en de omgeving verbieden gemengd te sporten. Het bestaan van speciale sportclubs voor allochtonen zorgt er voor dat deze, meestal extra kwetsbare doelgroepen, toch deel kunnen nemen aan sport (van Bottenburg, 2003). Door sommige beleidsmakers echter wordt het bestaan van deze allochtone sportclubs gezien als negatief voor de sociaal culturele en affectieve integratie. Er ontstaat volgens hen alleen “bonding” sociaal kapitaal (contacten binnen de eigen kring) terwijl het doel is om “bridging” sociaal kapitaal (contacten tussen leden van verschillende groepen) te verkrijgen (Verweel, Janssens & Roques, 2005).

Het lid zijn van een allochtone sportclub wil niet zeggen dat er geen sociaal culturele integratie tussen allochtonen en autochtonen kan plaatsvinden. Wanneer een club bijvoorbeeld mee doet aan een competitie waaraan ook autochtone teams deelnemen, worden de “eigen” culturele aspecten behouden, maar tegelijkertijd moeten ook de waarden en normen van het andere team geaccepteerd en gerespecteerd worden (De Knop & Elling, 2000). Ook binnen allochtone sportclubs wordt kennis uitgewisseld over de Nederlandse samenleving, doordat allochtonen met elkaar praten over alledaagse dingen in de Nederlandse samenleving en elkaar uitleg geven over de gang van zaken (Verweel, Janssens & Roques, 2005, p.16).

Veel allochtonen die binnen de “eigen kring” sporten, komen op andere maatschappelijke sferen, zoals bijvoorbeeld arbeid of onderwijs, veelvuldig in contact met autochtonen. Allochtonen die in eigen kring sporten hoeven dus helemaal niet slecht

geïntegreerd te zijn in de Nederlandse samenleving. Bovendien is het vaak zo dat allochtone sportverenigingen niet homogeen van samenstelling zijn. Er zijn meerdere etnische groeperingen vertegenwoordigd, waardoor ook “bridging” sociaal kapitaal verworven wordt.

Anderzijds wil het lidmaatschap van een gemengde sportclub niet zeggen dat er geen onderscheiding is tussen etnische groepen. Onderzoek van Verweel, Janssens en Roques (2005, p.18) wijst uit dat binnen gemengde sportverenigingen patronen van onderscheiding, bijvoorbeeld de kleedkamer indeling en de samenstelling van de teams, vaak via etnische lijnen verloopt. Er is dus geen eenduidig beeld over het effect van gemengde en allochtone sportclubs voor de sociaal culturele integratie.

Affectieve integratie

Over het ontstaan van gemengde vriendschappen en relaties, de affectieve integratie, binnen de sport is al helemaal weinig bekend. Duidelijk is wel dat er binnen de sport veel vriendschappen bestaan, maar de vraag is of mensen deze vriendschappen hebben opgebouwd binnen een sportclub, of dat ze lid geworden zijn omdat vrienden van hen ook lid zijn. Gemengde sportbeoefening hoeft niet te leiden tot gemengde vriendschappen, zoals voorbeelden van groepjes Marokkaanse vrienden binnen een autochtone voetbalclub aangeven.

Aan de andere kant is sociale interactie tussen personen een voorwaarde voor het aangaan van meer affectief sociale contacten en vriendschappen, dus in dat opzicht zouden gemengde sportclubs hier aan bij kunnen dragen. Om deze reden wil vechtsportschool Balans ook meer autochtone jongeren aantrekken, zodat er meer interactie plaats vindt tussen verschillende etniciteiten. Sport brengt grote aantallen mensen bij elkaar en vooral door jongeren wordt de sportclub gezien als een plaats om vrienden te maken (De Knop & Elling, 2000). Sportverenigingen zijn plaatsten waar sociaal kapitaal verworven kan worden (Verweel, Janssens & Roques, 2005, p.20). Uit de rapportage sport blijkt dat 21% van de bevolking boven de 15 jaar aangeeft dat ze via het sporten mensen met een andere etnische achtergrond hebben leren kennen (Breedveld & Thiessen-Raaphorst, 2006). Het is echter niet bekend of door sportbeoefening makkelijker vriendschappen gesloten worden dan door bijvoorbeeld het lidmaatschap van een muziekvereniging of het bezoek aan een discotheek of café (De Knop & Elling, 2000). Uit een onderzoek van Elling (2002) bleek dat sporters bijvoorbeeld niet meer etnisch gemengde vriendschappen hebben als niet-sporters.

Uit bovenstaande blijkt dat sport dus niet “zomaar” leidt tot integratie. Volgens Elling (2002, p.21) *“is het niet verkeerd om de sport mede in te zetten om (te proberen) sociale problemen op te lossen. Daarbij moet echter onderkend worden dat sport niet sociaal neutraal en onschuldig, en bovendien een zeer gedifferentieerd geheel is”*. Sport kan dus een goed middel zijn voor integratie, maar wanneer het niet op de juiste manier benaderd wordt, kan het ook juist leiden tot uitsluiting en segregatie. Tot deze conclusie kwamen ook de deelnemers aan het debat “sport en integratie: huwelijk of mismatch?” (Het Portaal, 2005). Sport bevordert alleen de integratie, als ook de randvoorwaarden kloppen, zoals goede trainers en jongerenwerkers, een goede samenwerking tussen gemeente, welzijnswerk en scholen en het uitgaan van kwaliteit in plaats van dwang. Gedwongen integratie leidt alleen tot negatieve gevolgen, volgens de deelnemers aan dit debat.

Ook van vechtsport is niet eenduidig aangetoond welke maatschappelijke effecten het heeft. Daarom is het interessant om in dit onderzoek te kijken op welke wijzen vechtsport al dan niet zou kunnen bijdragen aan de maatschappelijke integratie van jongeren van verschillende etnische achtergronden in de Nederlandse samenleving. In de probleemstelling zal ik dit verder uitwerken.

3. Methodologie

In deze paragraaf wordt de methodologie van dit onderzoek toegelicht. De paragraaf is opgesplitst in drie delen. Hierin worden achtereenvolgens de doel- en vraagstelling, de onderzoeksmethoden en de overwegingen en beperkingen van dit onderzoek besproken.

3.1 Doelstelling en vraagstelling

Vanuit de constatering dat er geen eenduidigheid bestaat over de rol van de maatschappelijke waarde van vechtsport en de betekenis die beoefenaars en de omgeving daaraan geven, wordt in dit onderzoek een aanzet gegeven tot meer duidelijkheid hierin. Dit onderzoek zal een exploratief karakter hebben en dient voor het Mulier Instituut als proefonderzoek in het meerjaren vechtsport onderzoek, dat uitgevoerd wordt in opdracht van de KNKF. Het doel van dit verkennende onderzoek is meer inzicht verkrijgen in wijzen waarop de betekenisgeving van het beoefenen van het thai/kickboksen bij vechtsportschool Balans in Tilburg, bij kan dragen aan een bredere maatschappelijke integratie van jongeren van verschillende etnische achtergronden in de Nederlandse samenleving. Hierin is het belangrijk op micro-niveau te gaan kijken naar wat vechtsport club Balans betekent voor haar leden, maar ook voor de omgeving van haar leden, zoals ouders, familieleden en vrienden. Mijn centrale vraag binnen die onderzoek zal dan ook zijn:

Op welke wijzen kan de betekenis die jongeren van verschillende etnische achtergronden en hun omgeving geven aan de beoefening van thai/kickboksen bij vechtsportclub Balans in Tilburg bijdragen aan de brede maatschappelijke integratie van deze jongeren?

Om deze centrale vraag te kunnen beantwoorden, heb ik hem opgesplitst in drie deelvragen¹⁷ die voortkomen uit het voorgaande theoretisch kader. Uit de theorie kwam naar voren dat binnen betekenisgeving in de vechtsport symbolische betekenissen aan de beoefening en de ruimten waarin de beoefening plaats vindt, belangrijk zijn. Vandaar dat de eerste deelvraag luidt:

1. *Welke symbolische betekenissen geven jongeren van verschillende etnische afkomsten en hun omgeving aan het beoefenen van het thai/kickboksen en de ruimte waarin dit beoefend wordt bij sportschool Balans in Tilburg?*

Wanneer we het hebben over betekenisgeving komen ook identificatieprocessen aan bod. De manier waarop sporters zich identificeren met hun sport, bepaald namelijk welke betekenis ze geven aan de beoefening van deze sport. Etniciteit en gender spelen een belangrijke rol in deze identificatieprocessen. Op basis van deze constatering is tot de tweede deelvraag gekomen:

2. *Hoe identificeren jongeren van verschillende etnische afkomst en sekse zich met het thai/kickboksen bij vechtsportschool Balans?*

Ten slotte wordt in dit onderzoek gekeken op welke wijzen de voorgaande betekenisgevingen van invloed zijn op de bredere maatschappelijk integratie van (allochtone) jongeren in de maatschappij. Omdat deze bredere maatschappelijke integratie niet concreet meetbaar is, wordt in dit onderzoek voornamelijk gekeken naar contacten die sporters met elkaar hebben. De derde en laatste onderzoeksvraag luidt dan ook:

¹⁷ Zie bijlage I voor verdere operationalisatie van de deelvragen en bijlage II voor de topiclijst van de open interviews

3. *In hoeverre vinden processen van integratie (ontmoeting, culturele uitwisseling en wederzijdse acceptatie en onderlinge contacten) plaats binnen de vechtsportschool?*

Op basis van de beantwoording van de drie deelvragen zal een antwoord gegeven kunnen worden op de hoofdvraag van dit onderzoek.

3.2 Onderzoeksmethoden

Via een kwalitatief diepte onderzoek wordt geprobeerd antwoord te geven op bovenstaande onderzoeksvragen. Hoewel dit onderzoek oorspronkelijk vanuit sociaal geografisch perspectief gedaan wordt, kan het een interdisciplinair onderzoek genoemd worden. Naast het sociaal geografische aspect, worden de onderzoeksvragen ook bekeken vanuit antropologisch, sociologisch en pedagogisch perspectief. Dit onderzoek is een case study. Door middel van een soort etnografie wordt inzicht gegeven in het functioneren van een groep binnen een bepaalde ruimte en context. In dit geval is deze groep de groep sporters die trainen bij thai/kickboksschool Balans in Tilburg.

Dit onderzoek wordt gedaan vanuit de constructivistische wetenschapsfilosofische stroming. In dit onderzoek staat namelijk betekenisgeving centraal. De betekenis die sporters geven aan de beoefening van vechtsport is gebaseerd op hun eigen ervaringen en meningen. Op basis van deze meningen en ervaringen construeren mensen de werkelijkheid. Er bestaat dus geen objectieve waarheid, deze is altijd gekleurd door de interpretaties van mensen. Dit onderzoek is dus ook niet bedoeld om algemeen geldende uitspraken te doen, maar probeert interpretaties van zowel de onderzoeker als van de respondenten in beeld te brengen. De wetenschapsfilosofische stroming die aankijkt tegen de waarheid als subjectieve constructie wordt het constructivisme of interpretivisme genoemd. Deze onderkenning van subjectiviteit vinden we ook terug in de fenomenologie en het post-modernisme (Gratton & Jones, 2004, Peet, 1998). In het post-modernisme staat echter de “ik” van de onderzoeker sterker centraal (Sands, 2002, p. 88). Het wetenschapsfilosofisch perspectief dat in dit onderzoek wordt aangehouden is een mengvorm van bovenstaande stromingen. Omdat in deze stromingen de onderzoeker zelf ook een belangrijke rol speelt, zal deze methoden paragraaf geschreven worden in de “ik-vorm”.

De onderzoeksstrategie die bij dit wetenschapsfilosofische perspectief hoort is over het algemeen kwalitatief onderzoek, omdat daarmee meningen en ervaringen van mensen goed aan het licht komen. Ook in dit onderzoek is het meest gebruik gemaakt van kwalitatieve methoden. Het meeste datamateriaal is afkomstig uit participerende observaties en open interviews. Hierbij kon namelijk dieper worden ingegaan op de betekenissen die sporters geven aan hun beoefening van het thai/kickboksen. Deze data zijn daar waar het extra inzichten verschaft, aangevuld met informatie uit een vragenlijst, zodat sprake is van triangulatie. Het toepassen van meerdere onderzoeksmethoden geeft een betrouwbaarder beeld. Hieronder worden de gebruikte onderzoeksmethoden toegelicht.

3.2.1 Interviews

Het houden van diepte-interviews is een methode die veel gebruikt wordt in kwalitatief onderzoek en zeer geschikt om te gebruiken wanneer het gaat om percepties en ervaringen van respondenten zelf (Gratton & Jones, 2004). In dit onderzoek zijn veertien personen

geïnterviewd, waarbij twaalf personen individueel en twee personen samen bevraagd zijn¹⁸. De eerste interviews zijn gehouden met sporters waar ik als onderzoeker tijdens de trainingen het meest mee om ging. Dit waren in eerste instantie alleen meisjes. Vervolgens zijn ook sporters geïnterviewd waarmee minder contact was tijdens de trainingen. Bewust is ervoor gekozen om de verdeling man-vrouw onder de geïnterviewden ongeveer gelijk te houden aan de man-vrouw verdeling in de hele populatie. Qua leeftijd is geprobeerd sporters in de doelgroep leeftijd van het KNKF projectvoorstel “vereniging in Balans” (zes tot vierentwintig jaar) te interviewen. Omdat de meeste sporters bij Balans echter ouder dan tien jaar zijn, zijn er geen sporters onder deze leeftijd geïnterviewd. Wel is een sportende vader geïnterviewd waarvan beide zoons van acht en tien jaar ook bij de club aangesloten zijn. Geprobeerd is ook om een redelijk gelijke verdeling te krijgen in sporters die wel en niet aan wedstrijden doen, omdat tijdens de eerste trainingen al bleek dat zeker in de motivaties van deze sporters verschillen zitten.

De meeste respondenten zijn “observer-identified-interviewies” (Sands, 2002, p. 66), oftewel geselecteerd door de onderzoeker op basis van bovenstaande kenmerken en ingeschatte bereidwilligheid tot het open vertellen van interessante verhalen. Een aantal respondenten heeft zich ook vrijwillig aangeboden, de zogenaamde “member-identified-interviewies”. Van deze vrijwillige respondenten heb ik overigens niet iedereen geïnterviewd, omdat sommigen in mijn ogen te jong waren, of niet veel zouden toevoegen aan datgene wat eerdere geïnterviewden al hadden verteld. Bovendien leek het voor sommige sporters meer een manier te zijn om onder het laatste deel van de training uit te komen, omdat de interviews meestal een kwartier voor het eind van de training startten.

De interviews waren gebaseerd op een topiclijst¹⁹ die samengesteld is op basis van de operationalisatie²⁰ van de onderzoeksvragen. Hoewel bepaalde topics vastgesteld waren op basis van de theorie, was er binnen de interviews ook veel ruimte om nieuwe onderwerpen aan bod te laten komen, waardoor ook onverwachte data aan het licht konden komen. Andere voordelen van het houden van interviews boven gestructureerde vragenlijsten zijn onder andere dat het respondenten de mogelijkheid geeft in eigen woorden over hun eigen ervaringen en ideeën te spreken en dat de onderzoeker door kan vragen wanneer iets niet duidelijk is. Ook bestaat de mogelijkheid ook lichaamstaal, spreektoon en gezichtsuitdrukkingen waar te nemen, waardoor datgene dat gezegd wordt een andere betekenis kan krijgen. Tenslotte kunnen respondenten die normaal niet zo makkelijk een vragenlijst invullen, zoals bijvoorbeeld jonge kinderen, door middel van een mondeling interview beter bevraagd worden (Gratton & Jones, 2004).

De duur van de interviews in dit onderzoek varieerde van twee en half uur (met de trainer) tot een half uur (met een jonge sporter). Het grootste deel van de interviews duurde echter ongeveer vijfenveertig minuten. Na afloop van een interview vulden de respondenten allemaal nog een formulier in met hierop wat algemene geografische gegevens en gegevens over hun sportcarrière. Bovendien gaven ze in een figuur met cirkels aan welke sociale relaties ze hadden en hoe belangrijk deze relaties voor hen waren²¹.

¹⁸ zie de tabel op de volgende pagina voor een specificatie van de respondenten

¹⁹ Zie bijlage II

²⁰ Zie bijlage I

²¹ Zie bijlage III

Alle interviews op dat van de trainer na, vonden plaats tijdens en na de training, in een afgesloten kamertje naast de gymzaal. Omdat er na de trainingen geen andere lessen waren in de gymzaal, sloot de trainer na ongeveer een uur van het einde van de training het gebouw af. Voor de training vroeg ik aan de trainer toestemming om iets eerder te mogen beginnen met een interview, zodat we zeker een uur hadden voor het interview. Meestal mochten de respondent en ik ongeveer tien tot vijftien minuten voor het einde van de training stoppen om naar het kamertje te gaan.

Het kamertje van de trainer naast de gymzaal was vanwege praktische redenen een goede locatie voor de interviews, omdat de respondenten niet speciaal voor een interviewafspraak naar een andere locatie hoefden te gaan en omdat het een afgesloten ruimte was. Als nadeel had het wel dat de trainer soms tijdens een interview binnen kwam, om even iets te pakken. Een ander nadeel was, dat het interview niet teveel uit kon lopen, omdat de trainer het gebouw moest afsluiten. Gelukkig is er hierdoor nooit een interview afgebroken. De twee langste interviews met de sporters Peter en Hamit, (beide ongeveer anderhalf uur) waren al eerder tijdens de training gestart, omdat de sporters half geblesseerd waren en toch niet de gehele training mee konden doen. Het interview met de trainer vond plaats in een koffiehuis, waar er ongestoord en langdurig gesproken kon worden.

Alle interviews zijn opgenomen met een digitale recorder en woord voor woord uitgetypt. Voor de analyse van het data materiaal zijn de verschillende delen van de interviews gelabeld op basis van begrippen uit het theoretisch kader en de deelvragen, maar ook op basis van nieuwe topics. Interview delen met hetzelfde onderwerp zijn vervolgens bij elkaar genomen en op basis hiervan is een gedeelte van het resultaten hoofdstuk tot stand gekomen.

Tabel 3.1 Respondenten interviews²²

Naam	Geslacht M/V	Leeftijd	Etnische achtergrond	Hoeveel maanden lid	Wedstrijden ja/nee
Jennifer	V	14	Nederlands- Amerikaans	7	nee ²³
Gulcem	V	16	Turks	9	ja
Elif	V	15	Turks	12	ja
Samira	V	14	Turks	7	nee
Sara	V	13	Turks	7	nee
Marjolein	V	11	Nederlands-Thais	3	nee ²⁴
Shirley	V	11	Nederlands	24	ja
Tarik	M	15	Turks	12	ja
Yousef	M	14	Turks	24	ja
Mohammed	M	13	Turks	9	nee
Imran	M	13	Turks	12	nee
Peter	M	36	Bosnisch	18	nee ²⁵
Hamit	M	24	Turks	48	ja
Ömer	M	36	Turks		Trainer

3.2.2 Participerende observaties

Omdat het in dit onderzoek gaat om betekenisgeving in de vechtsport, spelen ervaringen een belangrijke rol. Zoals in het theoretisch kader al is aangegeven door Donohue (1990) en Verberne (2003) kun je eigenlijk niets zeggen over de “sociale processen” binnen de vechtsport, als je er zelf niet aan deelneemt. Vandaar dat het grootste gedeelte van de data verzameling in dit onderzoek tot stand is gekomen door middel van participerende observatie. Tien weken lang heb ik zelf als thai/kickbokser deelgenomen aan bijna alle trainingen (vijfentwintig) bij vechtsport club Balans. Het voordeel van deze participerende observatie was dat ik heel direct contact had met de sporters en bovendien ook zelf ervoer wat het is een thai/kickbokser te zijn. Door deel te nemen zie je andere dingen als wanneer je alleen observeert en kom je achter betekenissen die je niet direct observeert (Gratton & Jones, 2004). Ook vanuit informele gesprekken die tijdens de participerende observatie plaatsvinden, is interessante informatie naar voor gekomen, die bijvoorbeeld aanvulling was op of een aanleiding tot een meer formeel interview.

Zes trainingen heb ik vanaf de bank geobserveerd, omdat ik vanwege mijn werk niet op tijd aanwezig kon zijn om mee te doen. Ook dit was erg nuttig voor het onderzoek, omdat je

²² De namen van de respondenten zijn gefingeerd

²³ wil in de toekomst wedstrijden gaan doen

²⁴ zit ook op karate, doet hierbij wel aan wedstrijden

²⁵ zijn zoons van 10 en 8 jaar doen wel aan wedstrijden

vanaf de kant meer een “totaal plaatje” van een training krijgt. Verder heb ik in het kader van dit onderzoek drie thai/kickboks gala’s bezocht. Aan twee van deze gala’s namen sporters van Balans deel, het derde gala was een internationaal toernooi in de Amsterdam Arena, wat ook uitgezonden werd op Eurosport en SBS 6.

Tijdens de trainingen waar ik niet zelf aan deelnam en de wedstrijden, heb ik op een kladblok aantekeningen gemaakt, die ik later thuis uitwerkte. Tijdens de andere trainingen probeerde ik zoveel mogelijk interessante dingen in m’n hoofd op te slaan, om vervolgens thuis of op mijn stage dezelfde avond of de volgende dag een uitgebreid verslag uit te typen. In deze observatieverslagen werden feitelijke observaties gecombineerd met mijn eigen percepties, gevoelens en ervaringen tijdens de trainingen. Alle vierendertig observatie verslagen zijn vervolgens tijdens de analyse op dezelfde wijze als de uitgewerkte interviews gelabeld en ingedeeld op basis van al bestaande (vanuit de theorie of vanuit de interviews) en nieuwe topics. Vervolgens is ook deze informatie verwerkt in het resultaten hoofdstuk.

3.2.3 Vragenlijsten

Als proef voor het grotere vechtsportonderzoek dat het Mulier Instituut uitvoert in opdracht van de KNKF, is tijdens deze casestudy ook een vragenlijst²⁶ afgenomen. De vragenlijst is afgenomen onder vierendertig sporters in de leeftijd van 10 tot 26 jaar en onder de trainer. De vragenlijst was eigenlijk bedoeld voor sporters in de leeftijd van 12 tot 24 jaar, maar omdat alle sporters de vragenlijst tegelijk invulden, hebben alle aanwezige sporters op de training waaronder ook drie jongere en twee oudere sporters de vragenlijst ingevuld. Aan het eind van twee trainingen, één op de dinsdag avond waar meestal de oudere sporters trainen en één op de woensdagavond, zijn de vragenlijsten door de sporters in de gymzaal ingevuld. Het invullen van de vragenlijsten duurde ongeveer vijftien minuten. Als dank voor het invullen van de vragenlijst kregen de sporters een pen en een sportdrankje. Alle aanwezige sporters waren bereid de vragenlijst in te vullen. De gegevens uit de vragenlijsten zijn vervolgens ingevoerd in het kwantitatieve analyse programma SPSS, waarmee ook een aantal analyses gemaakt zijn.

Omdat niet alle sporters van Balans altijd bij alle trainingen aanwezig waren, hebben niet alle sporters die geïnterviewd zijn, ook een vragenlijst ingevuld. Met de trainer was echter afgesproken op twee avonden tijd vrij te maken voor de vragenlijsten, waardoor helaas niet alle sporters de vragenlijst hebben ingevuld. Op de woensdagavond was de trainer niet eerder met de training gestopt om de vragenlijsten in te vullen, waardoor sommige sporters het invullen niet af konden maken omdat ze opgehaald werden door hun ouders. Ongeveer tien sporters hebben hun vragenlijst mee naar huis genomen, waarvan er vijf hun lijst later die week bij mij hebben ingeleverd. Deze lijsten zijn wel verwerkt, maar kunnen natuurlijk een vertekend beeld geven, omdat thuis ook andere personen mee hebben kunnen kijken bij het invullen van de vragen. Tijdens het invullen van de vragenlijsten in de gymzaal is geprobeerd zoveel mogelijk te voorkomen dat sporters de vragen samen invulden en is daar waar nodig uitleg gegeven over de vragen. Gezien de antwoorden van sommige sporters, zijn echter ook niet alle vragenlijsten die ter plekke ingeleverd zijn, serieus ingevuld.

²⁶ Zie bijlage IV

Door bovenstaande redenen en het feit dat de vragenlijsten maar door een klein aantal sporters ingevuld zijn, kunnen er geen betrouwbare uitspraken gedaan worden op basis van de vragenlijsten en zijn gegevens uit de vragenlijsten in dit onderzoek alleen gebruikt als aanvulling op de resultaten uit de interviews en de participerende observatie. Gezien de onderzoeksvraag is het ook niet wenselijk in dit onderzoek uitspraken te doen op basis van kwantitatieve gegevens. Bepaalde kwalitatieve gegevens echter, zijn gecross-checked met kwantitatieve gegevens uit de vragenlijsten, waardoor in totaliteit wel een betrouwbaar beeld ontstaat. In bepaalde gevallen is het interessant te zien of uitspraken in interviews of observaties wel of niet overeenkomen met kwantitatieve gegevens.

3.3 Overwegingen en beperkingen

De hier gebruikte methoden van participerende observatie in combinatie met diepte interviews komt oorspronkelijk uit de antropologie en wordt gebruikt bij etnografieën, de beschrijvingen van bepaalde groepen mensen, culturen of subculturen. Ook sportgroepen kunnen beschouwd worden als een cultuur, omdat bepaalde gezamenlijk gedragingen, tradities en kennis zorgen voor een “groepsgevoel” (Sands, 2002, p. 54). Vandaar dat binnen het sportonderzoek de etnografie de laatste decennia regelmatig gebruikt is om meer inzicht te krijgen in bepaalde (sub) culturen binnen de sport en om gedrag, normen en waarden van sporters in beeld te krijgen.

Etnografieën focussen op het “emic-perspective” ofwel het perspectief van binnenuit. Het perspectief van de respondenten staat centraal, maar ook het “etic-perspective”, het perspectief van buitenaf van de onderzoeker wordt gebruikt. Door middel van participerende observatie verschuift het perspectief van de onderzoeker steeds meer van “etic” naar “emic” (Gratton & Jones, 2004). Ook dat heb ik zelf ervaren tijdens de periode van participerende observatie. Tijdens de eerste trainingen en ook op het eerste gala dat ik bezocht, voelde ik mij echt een vreemde eend in de bijt. Na jarenlang gezwommen te hebben in verenigingsverband en gedanst bij een sportschool, was de thai/kickboks school voor mij een hele andere sportervaring. Als etnograaf kom je vaak in contact met normen en waarden die niet de jouwe zijn waardoor deze andere normen en waarden je extra opvallen. Wanneer normen en waarden zeer afwijkend zijn van jouw eigen normen en waarden, kan een cultuurshock ontstaan (Sands, 2002, p. 33), iets dat ik ook op kleine schaal heb meegemaakt. De eerste observatieverslagen waren dan ook enorm lang, omdat ze vol stonden met zaken die mij, als buitenstaander, opvielen. Hoe langer ik echter deel nam aan de trainingen, hoe meer ik mij conformeerde aan de gewoonten en gebruiken op de sportschool.

De eerste trainingen was ik bijvoorbeeld standaard een kwartier eerder aanwezig, om mij rustig te kunnen omkleden, iets wat ik gewend was vanuit andere sportcontexten. Toen ik echter merkte dat van de meisjes bijna iedereen in sportkleding naar de sportschool kwam en de trainingen ook vaak vijf tot tien minuten te laat begonnen, kwam ik later ook pas enkele minuten voor de training in mijn sportkleding aanzetten. Ook werd er door de meisjes nooit gedoucht na de training, een gewoonte die ik, ondanks dat ik dit niet gewend was en ook nog een beetje vies vind, overgenomen heb. Binnen de sportschool heersten dus andere normen omtrent hygiëne, die ik gedurende de observatie steeds meer voor normaal ging aannemen. Ook mijn eigen mening over de “hardheid” van het boksen veranderde in de loop van de tijd. Bepaalde vooroordelen die ik had over (thai/kick)boksen werden in de eerste trainingen en het eerste gala nog bevestigd, terwijl sommige vooroordelen in de loop van de tijd en naarmate ik meer sporters gesproken had, ook uitgedaagd werden.

Hoewel je als onderzoeker tijdens participerende observatie steeds meer één wordt met de groep waarin je de observaties uitvoert, blijf je je toch bewust van je “anders-zijn”. Na drie maanden mee trainen, voelde ik mij nog steeds geen “echte vechter”, wat volgens mij ook niet mogelijk is in zo’n korte periode. Bovendien past het “vechter-zijn” niet echt bij mijn karakter, omdat ik snel bang ben anderen pijn te doen. In de trainingen bleef ik binnen sportclub Balans opvallen door mijn uiterlijk (blank, stevig gebouwd, blond haar), leeftijd en gender. Ik was een van de weinige autochtone sporters die trainde bij Balans en bovendien in mijn leeftijdscategorie (boven de twintig) één van de weinige vrouwelijke sportsters.

Tijdens de trainingen had ik in het begin veel meer contact met vrouwelijke sporters dan met mannelijke. Waarschijnlijk kwam dit omdat gesprekken met meisjes in de kleedkamer al begonnen waren of zich daar voortzetten na de training. Ook vroegen veel meisjes aan het begin van de training of ik hun trainingspartner wilde zijn. Toen ik een tijdje langer mee trainde, had ik ook vaak oudere jongens/mannen als trainingspartner, omdat wij fysiek beter bij elkaar pasten. Met jongens in de leeftijd van 12 tot 20 jaar, had ik het meest moeizaam contact. Ook het regelen van interviews met jongens uit deze leeftijdscategorie was lastig.

Ik besef me terdege dat wanneer ditzelfde onderzoek gedaan zou zijn door een (allochtone) mannelijke onderzoeker, het contact met de sporters en daardoor ook de onderzoeksresultaten, deels anders geweest zouden zijn. Mijn eigen (culturele) achtergrond en mijn weinige ervaring op het gebied van vechtsport, hebben mijn interpretaties over de “werkelijkheid” bij sportclub Balans, beïnvloed (Sands, 2002, p. 58). Ook zouden de uitkomsten van mijn onderzoek anders geweest zijn wanneer ik iemand anders dan de trainer als “gatekeeper” had gehad. Een “gatekeeper” is binnen de etnografie een belangrijk persoon via wie de onderzoeker toegang krijgt tot de onderzoekssetting. In dit onderzoek was dit de trainer, waarmee ik voordat ik de eerste training bezocht, telefonisch contact had gehad. De trainer heeft mij de eerste training geïntroduceerd bij de sporters en later heb ik dit zelf ook nog eens gedaan, door de sporters een brief mee naar huis te geven met daarin een korte uitleg over mijn onderzoek. Hoewel de meeste sporters dus op de hoogte waren van mijn rol als onderzoeker, had ik het idee dat ze mij ook zagen als sporter en serieuze trainingspartner.

Omdat de trainer toestond dat ik mijn onderzoek bij zijn club uitvoerde en hij soms ook mensen aanspoorde een interview te houden of een vragenlijst in te vullen, wekte dit vertrouwen bij de sporters. Mede door de bereidwilligheid van de trainer heb ik ook van sporters de medewerking gehad in mijn onderzoek. Er zat echter ook een nadeel aan de trainer als “gatekeeper”. Omdat de interviews plaatsvonden in zijn kamertje naast de gymzaal, kwam hij af en toe binnen lopen, waardoor sommige sporters misschien niet vrij uit durfden spreken, met name wanneer het over hun mening over de trainer ging. Ook tijdens het invullen van de vragenlijsten riep de trainer af en toe iets tussendoor en las zijn eigen vragen en antwoorden hardop voor, waardoor de antwoorden van de sporters beïnvloed kunnen zijn.

Een ander nadeel van mijn “gatekeeper” was, dat hij erg chaotisch en ongestructureerd was. Een belofde ledenlijst heeft hij bijvoorbeeld, zelfs na veelvuldig vragen, nooit aangeleverd. Hierdoor heb ik helaas geen exact beeld kunnen krijgen van alle leden van Balans, alhoewel ik ook het idee had dat de ledenlijst sowieso niet zo up-to-date zou zijn. Er was tijdens de observatie periode namelijk een enorm verloop van leden en ik had het idee dat de trainer dit niet allemaal zo gestructureerd op papier bijhield. Door dit grote verloop van leden was het ook lastig een algemeen beeld van de populatie te krijgen. Ook vergat de trainer regelmatig dat ik een interview ging houden en dus samen met mijn respondent eerder wilde stoppen. Soms wilde hij dat ik en de betreffende respondent nog even bleven doortraineren, iets dat we uit respect voor hem ook accepteerden.

Wat ik tenslotte jammer vind aan dit onderzoek, is dat ik vanwege tijdgebrek en om praktische redenen, niet veel met ouders van sporters heb gesproken. Alleen met de ouders die met hun kinderen mee kwamen, heb ik regelmatig kort contact gehad. Wanneer ik meer tijd had gehad, had ik ook graag een aantal ouders van (allochtone) jongeren geïnterviewd om te weten te komen hoe zij tegen de sport van hun zoon of dochter aankijken.

4. Bevindingen

In dit hoofdstuk worden de meest opvallende resultaten en bevindingen van het onderzoek gepresenteerd. Dit gebeurt aan de hand van thema’s die voortkomen uit het theoretisch raamwerk en de onderzoeksvragen. Ook komen nieuwe thema’s aan bod, die veelvuldig naar voren kwamen in de interviews en observatie verslagen.

4.1 Symbolische betekenissen in het thai/kickboksen

In de theorie is een uiteenzetting gedaan over de symbolische betekenissen van (ruimten in) de vechtsport. In deze paragraaf komt een aantal opvallende resultaten aan bod die iets zeggen over deze symbolische betekenisgeving in de vechtsport. Hiervoor wordt eerst een omschrijving gegeven van de ruimte waarin dit onderzoek plaats vond en hoe de toegang tot en de sfeer in deze ruimte door de sporters en de observant ervaren werd. Vervolgens wordt ingegaan op belangrijke symbolen in het thai/kickboksen die tijdens het onderzoek naar voren zijn gekomen en tenslotte volgt een paragraaf over fysieke en sociale disciplineren in de vechtsport.

4.1.1 De sportschool Balans: achtergrond en ruimtelijke inscenering

Zoals in de inleiding al is aangegeven bij de context, is sportschool Balans opgericht in 2004. De trainer heeft zelf de eerste Dan (zwarte band) behaald in kyokushin karate, een harde vorm van karate, en wilde graag zijn eigen sportschool opzetten om met name allochtone jongeren de kans te geven verder te komen in de vechtsport. Aan het opzetten van een kyokushin karateschool zijn echter strenge regels verbonden, waarbij men bovendien toestemming moet krijgen van al bestaande kyokushin scholen in Nederland. De trainer van Balans zag in dat hij deze toestemming niet, of heel lastig zou kunnen krijgen, omdat de kyokushin bond maar een beperkt aantal sportscholen in Nederland wil hebben. Vanwege de grote concurrentiestrijd binnen de vechtsportwereld (zie ook Theeboom, 2001:1) besloot hij zich te richten op het thai/kickboksen, waarin iedereen in principe een sportschool kan oprichten. Zo ontstond drie jaar geleden sportschool Balans die zich eerst vestigde in Tilburg Noord, in de gemeentelijke sporthal de Drieburcht. Hieronder zal worden beschreven hoe de vechtsportschool, die op dit moment in Tilburg West is gevestigd, er op dit moment uitziet en hoe de sporters hun aanwezigheid in de ruimte van de sportschool ervaren. Ook komt het ruimtelijke en financiële aspect van toegang aan bod en de manier waarop sociale verhoudingen weerspiegeld worden in de ruimte.

Sense of place

Om een indruk te krijgen van hoe het tijdens de trainingen er aan toe gaat en hoe de ruimte eruit ziet waar de trainingen gehouden worden, hier een fragment uit het eerste observatieverslag:

Observatie verslag eerste bezoek aan de sportschool: 18-04-2007 van 19.00 tot 20.30 uur

Om iets voor zeven arriveerde ik bij de gymzaal, die gelegen is aan de buitenkant van een middelbare school in Tilburg, het 2college. De zaal heeft een eigen ingang (je hoeft niet door de school), maar je moet wel door het schoolhek wat tijdens de trainingen open blijft staan. Naast de ingang van de gymzaal hangt een bord met daarop: Thai en kickboks school Balans. Dit bord is vanaf de weg echter niet heel goed te lezen.

Bij aankomst stonden ongeveer vijftientig sporters voor de deur te wachten en de trainer ging deze net open doen. We gingen allemaal naar binnen, waarbij we via de ingang eerst aankwamen in een soort halletje waaraan drie andere deuren grenzen. Dit zijn de deuren van twee kleedkamers, één voor de jongens en één voor de meisjes en een hokje voor docenten. Verder bestaat het gebouw uit een gymzaal van normaal formaat (ter grote v.e. basketbalveld). Om in de gymzaal te komen, moet je door één van de kleedkamers heen. De dameskleedkamer, waar ik door heen liep, bestaat uit een kleine omkleedruimte, doucheruimte en toilet.

De sporters en trainer kleedden zich om en een aantal ouders, geblesseerde sporters en ik liepen door naar gymzaal, waar we op een bank aan de kant gingen zitten. De gymzaal is vrij donker, omdat het alleen bovenin ramen heeft en een donker groene vloer. De muren zijn eveneens grijs, en bestaan uit donker geelachtig-bruine bakstenen. Links (wanneer je met je rug naar de kleedkamerdeur staat) achterin de zaal hangen 8 grote boks zakken aan stevige stalen stangen en kettingen aan de muur. Verder ziet de zaal er uit als een gewone gymzaal, met in de berging (die ligt naast de kleedkamers) een opslag van kleine matjes, stootkussens en materiaal om een boksring mee te kunnen maken. De eerste indruk van de zaal op mij is dat er een wat "bedompte" sfeer hangt, die wordt gecreëerd door een combinatie van de muffe lucht en de donkere uitstraling van de zaal.

Nadat wij op de bank zijn gaan zitten druppelden ook de sporters één voor één binnen en gingen wat lopen stoeien met elkaar. Toen iedereen binnen was, startte de training. De trainer opende bij aanvang van de training de nooddeur die uitkomt op het schoolplein van het 2college, waardoor er direct meer licht en frisse lucht naar binnen kwam. Enkele sporters kwamen nog wat later en om ongeveer 19.15 uur werd de gymzaal aan de voorkant (hoofdingang) weer afgesloten door één van de ouders die ook aan de kant zat. Er kan tijdens de training dus niet continu binnen gelopen worden. Aan de buitenkant van de zaal is een bel, waarvan sporters die te laat komen gebruik kunnen maken, als ze nog naar binnen willen. Zij worden dan door een aan de kant zittende ouder binnen gelaten, of doorgestuurd naar de nooddeur, die tijdens de trainingen open staat.

Bij deze training waren ongeveer 30 sporters aanwezig, iets wat volgens de trainer een redelijk normale bezetting is. Op maandag zijn er veel meer sporters, op vrijdag is het vrij rustig, volgens hem. Zoals ik kan inschatten was de verdeling van sporters ongeveer als volgt: 12 kinderen in de basisschool leeftijd, waarvan 3 meisjes en 9 jongens, 13 jongeren met middelbare schoolleeftijd, waarvan 7 meiden en 6 jongens en 6 (jong) volwassen mannen. Ongeveer 10-15 van de sporters die aanwezig waren, behoorden tot de "wedstrijd" groep, hierbij zijn ook een aantal kinderen in basisschool leeftijd. De sporters waren van verschillende afkomsten, volgens de trainer zijn de meeste net als hij Turks, maar er trainen ook Marokkanen, Bosniërs, Irakezen en Nederlanders (tijdens deze training volgens mij ongeveer 6). Op dinsdag en donderdag trainen er volgens hem ook nog meer volwassen vrouwen. Een moeder van een meisje die met mij aan de kant zat, vertelde bijvoorbeeld dat zij ook wel eens mee trainde. Tijdens de training zaten er 3 moeders aan de kant, 1 vader en 2 sporters die niet mee konden doen vanwege een blessure, maar wel kwamen om mee te kunnen helpen bij de training.

De training bestond globaal uit een warming-up van twintig minuten rondjes rennen en daarna opdrukken. Hierna werden de bokshandschoenen en scheenbeschermers (3 beginners leenden materiaal van de trainer, de anderen hadden hun eigen materiaal) aangedaan en werden in tweetallen verschillende stoot en trap technieken geoefend. Daarna was er een korte pauze om te drinken en werden de bitjes in gedaan (iedereen, behalve 3 jongens die voor het eerst kwamen trainen). Toen gingen ze een half uurtje sparren (op spelenderwijs wedstrijdjes met elkaar doen), steeds met verschillende tegenstanders. Man-vrouw en groot-klein werd gemengd. Ze mochten zelf een partner kiezen, soms gaf de trainer de opdracht te ruilen van partner. Na het sparren werd een grote kring gemaakt en moesten de sporters nog een aantal keren opdrukken en kniebuigingen maken. Vervolgens moesten ze in kniebuig stand een aantal minuten blijven staan. Tot slot werden matten neergelegd en gingen ze buikspieroefeningen doen. Na de training kleedden de sporters zich om, sommige jongens en mannen douchten. De trainer wachtte totdat iedereen klaar was, om de deur af te sluiten. Na de training waren er geen andere activiteiten meer in de gymzaal.

Bovenstaande beschrijving geeft enigszins aan hoe de ruimte van de vechtsportschool de eerste keer door de observant ervaren werd. In de loop van de tijd kwamen hier uiteraard steeds meer betekenissen bij, omdat de observant steeds vaker aanwezig was en deelnam aan activiteiten en sociale interacties in deze ruimte. Met name de samenstelling van de sporters in de ruimte was bij elke training verschillend, waardoor sommige trainingen anders ervaren worden dan andere trainingen. Omdat “betekenisgeving aan ruimten” ofwel “sense of place” een zeer abstract begrip is, is dit onderwerp in de interviews niet expliciet naar voren gekomen. Impliciet zijn tijdens de interviews en de observaties wel betekenissen aan de ruimte naar voren gekomen. Eén meisje bijvoorbeeld omschrijft de sportschool als “een fijn plekje”.

“je hebt zeg maar je rotte plekjes en je fijne plekjes. Dit is voor mij een fijn plekje, dus hier wil ik gewoon gewoon blij zijn zal ik maar zeggen, gewoon goed trainen enzo. Gewoon problemen van thuis zet ik aan de kant. Die hebben niks met trainen te maken.” (Jennifer, 14 jaar).

Blijkbaar heeft zij een positieve associatie bij de ruimte waarin ze haar sport beoefent. Het geldt voor haar als een plek waar ze zich fijn voelt en even haar problemen van thuis kan vergeten. Je zou kunnen zeggen dat zij de sportschool ziet als een soort vluchtruimte, zoals in de theorie omschreven door Lee (in Stokowski, 2001), waarin zij even kan ontsnappen aan de gewone maatschappij. Ook een aantal andere sporters geven impliciet aan dat de vechtsportschool een ruimte is waar ze zich op hun gemak voelen, ze even de stress van de dag kwijt kunnen of hun agressie kunnen botvieren, zodat ze dit buiten de sportschool niet hoeven te doen. Op dit aspect wordt later terug gekomen wanneer het gaat over fysieke en sociale disciplineren.

Toegang geografisch

Een ander ruimtelijk aspect van de vechtsportschool, is de locatie en toegang tot deze locatie. Niemand van de geïnterviewde sporters lijkt problemen te ondervinden met de ruimtelijke toegang tot de sportschool, hoewel maar weinig sporters heel dichtbij de sportschool wonen. Van de veertien geïnterviewden wonen er vier binnen een straal van twee kilometer van de sportschool verwijderd. Twee wonen er buiten Tilburg (Goirle en Baarle Nassau: tien en respectievelijk vijftientig kilometer van Tilburg verwijderd) en één in een buitenwijk van Tilburg, verder dan vijf kilometer van de sportschool. De rest moet tussen de twee en vijf kilometer reizen.

Gezien de ingevulde postcodes op de vragenlijsten en gesprekjes met andere sporters is de indruk dat ook de andere, niet geïnterviewde sporters verspreid wonen over heel Tilburg, en enkelen daar buiten²⁷. Voor degenen die verderaf wonen, lijkt de afstand geen probleem te zijn. Ongeveer 50% van de sporters komt zelf op de fiets of lopend naar de sportschool, de andere helft komt zelf met de auto, rijdt met een andere sporter mee in de auto of wordt gebracht met de auto. Met name autochtone kinderen worden vaak door hun ouders naar de sportschool gebracht.

De sportschool kan dus niet gekenmerkt worden als een specifieke “buurt-sportschool”. De sportschool heeft voor de buurt geen andere functie dan een plaats om te trainen en is ook

²⁷ Helaas is er geen volledig overzicht beschikbaar van de leden, omdat de ledenlijst door de trainer niet afgegeven is.

niet heel toegankelijk voor mensen uit de buurt, omdat er bijvoorbeeld geen kantine bij is en ook de deuren niet altijd open zijn. In de buurt staat de sportschool bovendien ook niet echt bekend als zijnde een sportschool, aangezien het gebouw niet duidelijk te onderscheiden is als dusdanig. Een jongen vertelt over de sportschool toen deze nog gevestigd was op een andere locatie:

“Nou, de buurt die kende het eigenlijk niet, want het is een gymzaal van de basisschool en dan zien ze wel jongens daar naar toe gaan, maar ja, ze wisten niet wat ze daar deden, het is gewoon een gesloten ruimte. En dat is hier natuurlijk weer precies hetzelfde.(...) Sinds kort hangt dan dit bord [met sportschool Balans] hier op... Want anders zie je het helemaal niet, het is gewoon een gebouwtje (Hamit, 24 jaar).

De relatieve onbekendheid van de sportschool in de buurt is waarschijnlijk ook te wijten aan het feit dat de sportschool nog maar 2 jaar gevestigd is op deze locatie in Tilburg West. Voorheen werd er getraind op een andere locatie in Tilburg West (verder van Noord af, in de hoek van Tilburg West) en daarvoor in Tilburg Noord. Over de verhuizing van de sportschool van Tilburg Noord naar West zegt de trainer het volgende:

“Toen wij in Drieburcht waren hadden wij 60 leerlingen ongeveer, toen zijn wij verhuisd naar West, dat was helemaal de hoek van West, naast Blaak, daar hebben we eerst ook nog gezeten, twee jaar. En daar werd het voor mensen uit Noord moeilijker en dan ze komen niet meer. En dan heb ik beslissing genomen, dan moet ik één oplossing hebben zeg maar. West niet zeuren, Noord niet zeuren, Zuid niet zeuren. Het moet een beetje in de midden zijn. En toen heb ik plannen gemaakt en gevraagd bij de scholen of er misschien een zaal verhuurd wordt. En dan ben ik hier naar toe gekomen, naar het 2college (...). En dat is ook goed geworden, is een goede locatie, mooie locatie, helemaal geen probleem. En mensen uit Noord komen nu ook, is geen probleem en West komen en allemaal komen ook, het is een mooi punt, voor alle kanten is het ongeveer dezelfde afstand. En hier is ook de capaciteit van leerlingen veel hoger geworden” (trainer, 36 jr.).

De locatie van de sportschool is nu dus redelijk centraal, waardoor er een makkelijke toegang is voor alle leden. Toch lijkt de locatie niet doorslaggevend te zijn voor het lid worden van deze sportschool, gezien het feit dat er meerdere van dit soort sportscholen over Tilburg verspreid zitten en de sporters van Balans uit heel Tilburg en omgeving komen. Veel Turkse sporters lijken voor deze sportschool gekozen te hebben omdat ze de trainer en/of andere sporters kennen, vanuit de Turkse gemeenschap in Tilburg. Alle tien geïnterviewden van Turkse afkomst zijn bij deze sportschool gekomen via vrienden, kennissen of familieleden uit de Turkse gemeenschap.

Ik ben zelf wel Turks, en ik vind het wel prettig dat er hier ook veel andere Turkse mensen trainen, dat wist ik wel van te voren. Want ja, de naam Ömer Gumus [trainer E.W.] weet je, veel allochtonen komen hiernaar toe omdat ze hem kennen, ik kende zijn naam ook en ook een paar mensen die hier al trainden (Gulcem, 16 jaar).

Ook niet geïnterviewde sporters van Turkse afkomst lijken bij de club te zijn gekomen via een familielid of vriend/vriendin. Drie van de vier andere geïnterviewden (drie van Nederlandse afkomst en één van Bosnische afkomst) hebben de sportschool gevonden via internet of posters van gala's, één persoon is via een Nederlandse vriend bij deze sportschool gekomen. Later

wordt op dit onderwerp over de keuze van de sportschool teruggekomen wanneer het gaat over motivaties en sociale identificaties.

Toegang kosten

Een ander aspect van de toegang tot de sportschool, zijn de kosten die betaald moeten worden om lid te zijn van de club en deel te nemen aan de wedstrijden. Over het algemeen zijn sportfaciliteiten voor mensen uit lagere sociaal-economische klassen minder makkelijk toegankelijk, omdat zij de kosten hiervoor niet kunnen betalen. In de toegang tot de trainingen komt dit aspect van kosten echter niet duidelijk naar voren. Volgens de trainer wordt er voor iedereen die het lidmaatschapsgeld niet kan betalen, een oplossing bedacht.

“Nu betaal je 20 en 25 euro per persoon per maand. Tot 14 jaar 20 euro, boven 14 jaar 25 euro. En dan mag je als je wilt 5 keer komen trainen. Dat is heel goedkoop. Als het duurder zou zijn, zouden veel het ook niet kunnen betalen. Dat is nu ook al wel eens het geval, en dan help ik ook. Ik heb contact met jeugdsportfonds, ik heb contact bijvoorbeeld met KNKF. (...) Wij doen nooit zomaar iemand buiten zetten, jij kan niet betalen dus weg. Nee dat doen wij niet. Wij gaan altijd proberen oplossen, oplossen, oplossen. Ik heb wel vaak gehoord andere sportscholen die doen dat niet. Een maand niet betaald, wegwezen heb ik gehoord”(trainer, 36 jaar).

De leden kunnen er voor kiezen het lidmaatschap maandelijks contant te betalen, of over te maken op de rekening van de club. Tijdens de observaties kwam het regelmatig voor dat sporters het geld overhandigden aan de trainer, of dat de trainer bepaalde sporters er op attendeerde dat ze nog moesten betalen. Een jongen die zijn lidmaatschap vanaf het begin dat hij lid was nog niet had kunnen betalen, kreeg van de trainer informatie mee over het jeugdsportfonds en stichting leergeld. Meerdere sporters leken langere tijd “onbetaald” mee te sporten.

Kosten voor wedstrijden worden door een aantal geïnterviewden en sommige ouders wel expliciet genoemd als zijnde enigszins problematisch. De entree prijs voor een gala is vaak vijftien tot twintig euro, dus als je met je gezin naar een wedstrijd van je zoon of dochter wilt gaan kijken, ben je al gauw meer dan vijftig euro kwijt. Ook zijn wedstrijden vaak redelijk ver van Tilburg af, waardoor er ook nog eens vervoerskosten bijkomen. Een Nederlandse moeder noemt dit als één van de redenen waarom ze niet wil dat haar zoon en dochter wedstrijden gaan vechten. Ze durft dit echter niet zo te zeggen waar iedereen bij is, omdat ze vindt dat niemand iets te maken heeft met haar financiële thuissituatie. De kosten voor de tijdens de observatieperiode bezochte gala’s waren vijftien euro voor de gala’s waaraan sporters van Balans deelnamen en vijftig euro voor het internationale gala in de Amsterdam Arena. Tijdens de drie bezochte gala’s was het ondanks de hoge kosten erg druk met publiek, dat afgaande op uiterlijke kenmerken en kleding, met name bestond uit mensen uit de lagere sociaal economische klassen van de samenleving. Hierdoor ontstond de indruk dat de hoge entree prijzen voor veel mensen geen probleem vormen. Blijkbaar leggen de wel aanwezige mensen grote prioriteit bij het bezoeken van dit soort gala’s.

Rangschikking en machtsverhoudingen in de vechtsportruimte

Wanneer gekeken wordt naar rangorde en machtsverhoudingen binnen de sportschool, lijken deze symbolische aspecten minder sterk naar voren te komen dan bij meer traditionele vormen van vechtsport zoals karate en taekwondo. Thai/kickboksen kent geen bandensysteem waarbij

examens moeten worden afgelegd. De sport is echt gericht op het oefenen van technieken en het opbouwen van conditie, zonder dat deze getoetst worden zoals bij karate of taekwondo.

Een meisje dat zowel aan karate als thai/kickboksen doet vertelt over het verschil tussen deze sporten:

“dat heb je niet bij thaiboxing, maar karate dan krijg je een band, en dan heb je bijvoorbeeld drie slippers. Als je bijvoorbeeld blauwe band hebt, krijg je drie gele slippers en dan krijg je geel. En dan krijg je dan drie groene slippers en dan krijg je groen. Dus je moet telkens drie slippers krijgen en dan moet je dus, kata's doen, dat zijn een soort van vechten, maar dan in een soort van dans. Dus dan echt zo (doet bewegingen voor), in een patroon. En dan moet je een examen doen en dan krijg je zo'n slip. En je moet ook kunnen vechten en dat moet je op het examen laten zien. En dat is dan twee keer per jaar. Ik heb nu geel, met één groene slip. Ik moet dan nog twee groene slippers en dan heb ik groen, en dan komt nog bruin en dan komt zwart... Maar bij karate krijg je niet zo'n goede conditie als hier, hier is het echt goede conditie opbouwen. Bij karate draait het een beetje allemaal om die kata's, en hier is het meer voor conditie” (Marjolein, 11 jaar).

Ondanks het feit dat er geen “bandensysteem” is, bestaat er binnen de sportschool wel een bepaald soort rangorde. Tegen de trainer en sporters met veel ervaring, wordt door andere sporters erg opgekeken. De trainer heeft duidelijk veel macht binnen de sportschool, gezien het feit dat alle sporters hem gehoorzamen en sommigen zelfs wat bang voor hem lijken. Hier wordt in de volgende paragraaf op terug gekomen. Alle geïnterviewde sporters geven aan het liefst te trainen met iemand die meer ervaring heeft dan zichzelf, zodat ze hier van kunnen leren en zelf beter kunnen worden. Dit geeft aan dat zij op kijken tegen sporters met meer ervaring. De rangorde is echter niet strikt, omdat het ligt aan “persoonlijke perceptie” hoe goed iemand wordt gevonden. Sporters die wedstrijden vechten, meten hun niveau af aan het aantal wedstrijden dat ze gevochten hebben en of en hoe ze deze wedstrijden verloren of gewonnen hebben. Het winnen van een wedstrijd op Knock-out of door “mooi technisch” vechten, lijkt iemand veel aanzien te verschaffen.

De rangorde in verschillende niveaus weerspiegelt zich ook niet in de ruimte door een bepaalde opstellingsvolgorde of iets dergelijks. Tijdens trainingen staat en traint iedereen over het algemeen door elkaar heen. Soms wordt onderscheid gemaakt tussen wedstrijdvechters en niet wedstrijdvechters, waarbij de wedstrijdvechters samen trainen aan één kant van de zaal en de niet wedstrijdvechters aan de andere kant.

4.1.2 Symbolen in het thaiboksen: de bamboestok, muziek, show en kleding

Tijdens de trainingen en de wedstrijden die de observant bezocht voor dit onderzoek, viel een aantal symbolen zeer op. Hieronder worden de meest opvallende symbolen de betekenissen die aan deze symbolen worden gegeven, beschreven. Eerst wordt het meest opvallende symbool, de bamboestok, behandeld. Daarna volgt een uiteenzetting van de muziek, show en aankleding van de sporters, die met name tijdens wedstrijden opvallend te noemen is.

Bamboestok

De bamboestok is een grote, flexibele stok van een soort gevlochten bamboe, waarmee sporters tijdens de trainingen geslagen worden, met name wanneer zij bezig zijn met conditionele of spierversterkende oefeningen. De bamboestok werd in de observatieperiode niet bij alle trainingen gebruikt, alleen wanneer de trainer dit nodig vond. Wanneer de bamboestok te

voorschijn werd gehaald, werd dit wel altijd op een grappende manier gedaan en ook het slaan zelf werd door de trainer meestal ondersteund door een grap. Door de observant, een leek op het gebied van vechtsport, werd deze trainingsmethode als tamelijk bizar en achterhaald ervaren.

De sporters zelf, en klaarblijkelijk ook de ouders aan de kant, lijken het gebruik van de bamboestok heel normaal te vinden. De stok is bedoeld om sporters hard te maken, omdat ze ook tijdens wedstrijden harde klappen en trappen moet incasseren. Bovendien is het een middel om sporters harder te laten trainen en ongehoorzaamheid af te straffen. Opvallend is dat de geïnterviewden van allochtone afkomst het niet hebben over de bamboestok, terwijl de Nederlandse geïnterviewden dit wel noemen, maar er niet echt negatief over spreken.

“Ik vind het hier een hele leuke training. Ik weet wel van wat ik heb gehoord weet je, dat bij andere het is allemaal heel vrij, ze hebben het niet goed onder controle. En hier is Ömer echt de baas, niemand die durft hem tegen te spreken of brutaal zijn tegen hem, want dan krijg je bamboestok. En dat vind ik wel een vette trainingsmethode. Sommigen vinden het nergens op slaan en ja, dat is kindermishandeling zo zeggen ze dat dan, maar ik vind het gewoon goed. Iemand die moet de baas zijn. Ik vind, je leert een gevaarlijke sport, want het is wel gevaarlijk, het kan gevaarlijk zijn, dus je moet wel alles goed onder controle houden. En dan is het toch goed om te zien dat één iemand is de baas, daar gehoorzaam je aan” (Jennifer, 14 jaar).

De trainer geeft het volgende antwoord wanneer gevraagd wordt naar de functie van de bamboestok:

“Dat is eigenlijk voor discipline. Met bamboestok meer discipline, ik ben ook zo opgegroeid hoor, mijn trainer was ook Nederlands, maar als ik iets verkeerd deed, ik kreeg ook altijd bamboestok. Niemand had klachten. Maar bij mijn sportschool wel, misschien sla ik te hard...(grappend, E.W.). Nee hoor, jeugd is niet meer zo veel gewend. Ik gebruik hem alleen als het nodig is, als nodig is doen wij dat” (trainer, 36 jaar).

Ook een aantal sporters vindt dat het gebruik van de bamboestok soms nodig is en zegt het niet erg te vinden dat de trainer de stok gebruikt. Niet iedereen krijgt evenveel en even hard met de bamboestok. Oudere, meer ervaren en allochtone sporters of sporters die niet gehoorzamen, moeten er vaker aan geloven.

...net zag je bij de boksakken dat die er al best wel lang opzitten, die krijgen een tik met de stok. En ik en jij die kregen dat niet, omdat we er nog niet zo lang opzitten (Marjolein, 11 jaar).

“Want hij behandelt sommige mensen veel strenger en mij en Robert slaat ie bijna eigenlijk niet met de bamboestok. Terwijl dat wij ook soms wel eens wat fout doen, of zitten te kletsen of zo. Of met zo door je knieën gaan dan stiekem zo omhoog gaan. Nou, dat doen anderen ook, en die slaat ie dan wel heel hard met de bamboe stok. En ons niet. (En hoe komt dat denk je? E.W.) Ja, weet ik eigenlijk niet. Nee, ik vind het niet erg dat wij dat niet krijgen (lachend) maar dan vind ik het eigenlijk niet eerlijk voor die anderen” (Shirley, 11 jaar).

Tijdens de observaties bleek dat vooral jongere sporters en meiden vaak angst hadden voor de bamboestok, terwijl oudere sporters het meer stoer en vanzelfsprekend vinden als ze geslagen werden. Wanneer de trainer langs kwam met de bamboestok, renden de jongere kinderen en

meiden meestal weg, of proberen de stok te ontwijken, terwijl oudere jongens bleven staan en probeerden te doen alsof de tik met de stok geen pijn deed.

De observant zelf heeft tijdens de trainingen ook alleen maar zachte tikjes met de bamboestok gekregen en het viel op dat andere Nederlandse sporters ook niet vaak of hard geslagen werden. Misschien durfde de trainer dit niet zo goed, omdat deze trainingsmethoden in “de Nederlandse cultuur” niet normaal zijn. Door de reacties van de sporters zou je kunnen concluderen dat dergelijke methoden binnen een “Arabisch/turkse-cultuur” meer geaccepteerd zijn. Aan de andere kant echter vertelt de trainer dat hij deze methode van zijn eigen Nederlandse kyokushin-karate trainer heeft overgenomen, iets wat er op kan wijzen dat dit misschien iets is dat typisch hoort bij de “vechtsport-cultuur”.

Naarmate de observant langer mee deed met de trainingen, merkte zij een soort van gewenning aan de bamboestok op. Hoe bizar en pedagogisch onverantwoord het de eerste trainingen leek, zo “normaal” was het geworden in de laatste trainingen. Er ontstond op een gegeven moment een houding van “kom maar op met die bamboestok”. Het bleef echter moeilijk te zien dat kinderen en jongeren geslagen werden met de stok.

Muziek, show en aankleding

Andere expliciete aspecten met een symbolische betekenis die naar voren zijn gekomen in dit onderzoek, waren de muziek en het “show-achtige” optreden van sporters bij de gala’s (zo worden in het thai/kickboksen de wedstrijden genoemd) die bezocht zijn. Het “show-aspect” van een vechtsport gala blijkt al uit de vooraankondigingen die verschijnen op posters.

Figuur 4.1: Aankondiging voor het “It’s showtime”-gala in de Amsterdam Arena

Op deze posters worden de “grote namen” die op een gala gaan vechten bekend gemaakt en bovendien wordt reclame gemaakt voor de sponsors van het betreffende gala. Ook kleinschalige gala’s zijn op deze manier “gecommercialiseerd” (Van Bottenburg, 1996)

Een ander “show-aspect” blijkt uit de muziek die gedraaid wordt tijdens gala’s. Voor iedere partij die op een gala gevochten wordt, zelfs bij die van achtjarige kinderen, wordt een oppeppend muziekje gedraaid, waarop de sporters de ring in stappen. Bij partijen in de C-klasse (amateurs) is dit voor beide sporters hetzelfde muziekje, uitgezocht door de D.J. die ook aanwezig is, of een sporter van de thuisclub. Bij partijen in de B-klasse (semi-professioneel) en de A-klasse (professioneel) wordt voor iedere sporter een eigen gekozen nummer gedraaid, en komen de sporters één voor één de ring in. Het kan dus soms wel tien minuten duren voordat een partij begint. Tijdens een partij wordt telkens een traditioneel (Thais?) muziekje gedraaid. Volgens één van de geïnterviewden dient dit ter concentratie van de vechters.

De wijze waarop de sporters in de ring verschijnen verschilt en is afhankelijk van het karakter van de sporter, maar opvallend was dat de meeste sporters met redelijk wat bombarie de ring in komen. Velen dragen een satijnen, felgekleurde badjas die ze in de ring uitdoen, met daaronder een eveneens satijnen kickboksbroek, meisjes dragen daarop een strak hemdje of topje. Een aantal sporters stapt de ring in met een uitstraling van “pas maar op, want hier ben ik”. Waarschijnlijk is dit bedoeld om de tegenstander te intimideren. Sommige sporters kwamen ook op met rustige muziek en wat minder bombarie, waarbij ze zich duidelijk aan het concentreren waren op de wedstrijd.

De traditionele hoofdtooi (Monkol) en armbandjes van het oorspronkelijke thaiboksen zijn een paar keer voorbij gekomen bij wedstrijden, maar bij navraag bij de dragers en andere sporters blijken zij de oorspronkelijke betekenis van deze symbolen niet te kennen. “Dat dragen ze in Thailand ook” of “ik vind het gewoon mooi om te dragen” en “het helpt bij het concentreren op de wedstrijd” waren de redenen waarom sporters deze symbolen droegen.

Ook tijdens trainingen valt de kleding van de sporters op. De meeste kleding en accessoires worden gedragen vanwege de functionaliteit, maar bepaalde zaken hebben ook een meer symbolische betekenis, die etnische of genderidentificatie uitdragen. Sommige sporters trainen in “neutrale” sportkleding die bestaat uit een korte of lange sportbroek met daarop een t-shirt van Balans of een eigen t-shirt of hemdje. Meisjes dragen bijna allemaal een lange broek, op de observant en twee jonge Nederlandse meisjes na. Deze twee meisjes dragen een felroze satijnen kickboksbroek, met grote strikken aan de zijkant²⁸. Een aantal meiden draagt een strak hemdje of t-shirtje, maar bij niemand is een blote buik te zien.

Ook veel jongens trainen in een opvallend gekleurde satijnen kickboksbroek, er zijn er echter ook die een “normale” sportbroek dragen. Twee zeer gespierde jongens dragen altijd een strak hemdje tijdens de trainingen, maar over het algemeen dragen de jongens wijde shirts. De trainer en één oudere sporter dragen af en toe een zogenaamde zweetjas (soort regenjas, wel speciaal voor vechtsporten) om af te vallen. Verder dragen alle jongens en meiden elastische bandages rond de handen en polsen, die er zijn in verschillende kleuren. Deze bandages worden aangedaan in de kleedkamer voor de training, en zijn bedoeld om de polsen en handen te verstevigen voor het stoten. De meisjes met de roze broekjes hebben de bandages ook in het roze, evenals de scheenbeschermers en bokshandschoenen.

²⁸ Zie figuur 4.2

De scheenbeschermers en bokshandschoenen zijn er ook in verschillende kleuren maar de meeste sporters dragen hierin neutraal zwart of donkerblauw. De handschoenen en scheenbeschermers worden over het algemeen aangedaan na de warming-up. Bijna alle sporters hebben dit materiaal van zichzelf, een enkeling leent handschoenen en scheenbeschermers van de trainer. Aan de voeten dragen de meeste sporters niets, of een enkel kous. De meeste beginners, waaronder de observant, trainen niet op blote voeten en dragen gym schoenen, die soms uit gedaan moeten worden wanneer bepaalde trappen geoefend worden.

Opvallende kleding en accessoires met een etnische symbolische betekenis die tijdens de observaties voorbij zijn gekomen zijn t-shirts van het Turkse voetbal elftal, een t-shirt van de grijze wolven (een radicale Turkse groepering) waarvan de draagster overigens van de trainer een verbod kreeg dit t-shirt te dragen, bandages in de kleuren van de Nederlandse (of Thaise) vlag, kickboksbroeken met hierop de Nederlandse, Marokkaanse of Turkse vlag en een tatoeage bij een jongen met de tekst “made in Holland”. Op deze opvallende kleding wordt verder ingegaan in de paragraaf over sociale identificaties (ethniciteit).

Figuur 4.2 Gender identificatie door kleding?

4.1.3 Fysieke en sociale disciplineren in de vechtsport

Fysieke disciplineren: omgaan met pijn/ blessures

Omdat thai/kickboksen een vrij harde sport is, waarbij men de tegenstander op alle plaatsen behalve in het kruis en op het achterhoofd mag treffen, speelt het aspect van pijn een vrij grote rol tijdens trainingen en wedstrijden. Voor de observant, als leek op het gebied van vechtsport, was het dan ook erg wennen klappen uit te delen en te incasseren. Met name klappen en trappen gericht op het hoofd zijn erg risicovol en vormen de aanleiding tot directe pijn, zoals omschreven is door Driessen (in Verberne, 2003, p.60).

De trainer zelf geeft aan te zijn gestopt met het beoefenen van vechtsport op wedstrijd niveau, nadat hij ten gevolge van een klap een zware operatie aan zijn hoofd heeft gehad en hierna last van hoofdpijn bleef houden. Op advies van de dokter is hij toen gestopt met wedstrijden, omdat dit te gevaarlijk was voor zijn gezondheid. Met name aan het vechten van wedstrijden lijken dus redelijk grote risico's te zitten. Ook een aantal sporters onderschrijft dit. Tot zestien jaar vechten sporters verplicht met een hoofdbeschermer en scheenbeschermers aan,

vanaf zestien jaar blijft de bescherming beperkt tot alleen een gebitsbeschermer en een kruisbeschermer bij mannen.

Tijdens wedstrijden ontstaan dan ook regelmatig blessures en lopen vechters “mank” de ring uit. Bij B en A partijen komt het ook regelmatig voor dat iemand knock out gaat door een stoot of trap tegen het hoofd. Wel is hierbij altijd een ringarts direct ter plekke, om te voorkomen dat er blijvende schade op treedt. Ook beslist de ringarts regelmatig dat een wedstrijd gestaakt moet worden, wanneer hij ziet dat één van de vechters te veel of te hard geraakt is om verder te kunnen vechten.

Twee van de geïnterviewde sporters geven aan vanwege het risico op blessures (nog) geen wedstrijden te willen vechten.

Kijk, ik heb deze twee botten gebroken [laat arm zien, waarschijnlijk spaakbeen en ellepijp beide gebroken, is gebeurd tijdens de gymles op school] dit hier, dus ik ben een beetje bang nog voor mijn arm (Imran, 13 jaar).

Een andere geïnterviewde (Hamit, 24) geeft aan dat hij in het verleden, toen hij zowel op voetbal als op thai/kickboksen zat, ook geen wedstrijden wilde vechten, omdat hij bang was geblesseerd te raken waardoor hij dan ook met voetbal aan de kant zou moeten zitten. Sinds hij gestopt is met voetbal, doe hij wel aan thai/kickboks wedstrijden.

Op de trainingen kwamen minder vaak blessures voor, omdat hier altijd met volle bescherming werd getraind. Toch gebeurde het tijdens de observaties een aantal keren dat sporters tijdelijk uitgeschakeld werden door een harde stoot of trap op het hoofd, soms gepaard met bloedneus, een stoot in de lever of een knietje in het kruis/lies. Meestal trainde de getroffen sporter na een kwetsuur gewoon weer verder. De observant zelf heeft ook meerdere blauwe plekken opgelopen en stoten op het hoofd moeten incasseren, maar niet dusdanig dat hierdoor niet meer verder getraind kon worden. Op een gegeven moment treedt er ook een bepaald soort conditionering op aan deze pijn en wordt je “harder”.

Andere confrontatie met directe pijn is er in de trainingen wanneer sporters die niet luisteren gestraft worden, of wanneer sporters door de trainer “attent worden gemaakt” op het feit dat ze een goede dekking moeten houden. Tijdens de observaties is een aantal sporters fysiek heel hard aangepakt door de trainer. Zo greep hij een keer een meisje bij de haren omdat ze niet wilde luisteren en deelde hij regelmatig een harde stoot of klap uit tijdens het sparren wanneer de sporters geen goede dekking hielden. Dit gebeurde meestal bij de meer gevorderde sporters en of sporters die wedstrijden (willen) doen. De sporters zelf leken dit, ondanks dat sommigen moesten huilen, wel te accepteren. Ook dit is weer bedoeld om de sporters hard te maken en discipline bij te brengen. Ze moeten leren omgaan met het incasseren van klappen, omdat dat in een wedstrijd ook voor kan komen.

Wanneer er iets dergelijks was voorgevallen, werd de betreffende sporter getroost door de anderen met de woorden dat zij dat ook allemaal een keer hebben gehad of zullen krijgen. Blijkbaar moet iedereen dit een keer doormaken, voordat je een “echte vechter” genoemd kan worden. Het gezamenlijk ervaren van deze pijn, brengt dus een soort groepsgevoel met zich mee, en het doormaken van een dergelijke harde aanpak van de trainer lijkt een soort van initiatie proces te zijn in het worden van een “echte vechter”, zoals in de theorie beschreven wordt door Donohue (1990).

Pijn wordt ook ervaren bij de rekking- en lenigheidsoefeningen die na de warming-up gedaan worden. Hierbij helpt de trainer vaak sporters om net iets verder te strekken dan ze eigenlijk kunnen. Wanneer iemand in spreadzit zit bijvoorbeeld, duwt de trainer heel hard tegen

de rug van de sporter, waardoor het lichaam verder naar voren gebogen wordt. Of wanneer iemand in bijna split staat, duwt de trainer op de schouders, waardoor de sporter verder naar de grond zakt. Vaak is dit voor de sporters erg pijnlijk. Vermoedelijk is ter vergroting van de lenigheid, om hoger te kunnen trappen, maar fysiologisch gezien is geforceerd strekken niet gezond en ook niet effectief (Borghouts, 2007).

Ook is er tijdens de training regelmatig conditionele pijn, met name voor beginners die een zware training van anderhalf uur achter elkaar nog niet zo gewend zijn. Vaak werd een zware training nog even afgesloten met een serie conditie of spierversterkende oefeningen, waardoor men echt nog even “tot het gaatje” moest gaan. Van conditionele pijn lijkt minder sprake te zijn tijdens wedstrijden, alhoewel bij iemand met een slechte conditie de klappen en trappen wel harder aankomen. Met name bij de B en A partijen, die langer duren dan C partijen en partijen voor de jeugd, speelt uitputting vaak een rol in winst of verlies.

Tot slot nog een opmerking over het ervaren van pijn en het pijn toebrengen aan anderen. De observant heeft hierover tijdens een van de trainingen een kort gesprek met een andere vrouwelijke Nederlandse sporter van haar leeftijd. Zowel de observant als de andere sportster hebben moeite met het “pijn” doen van anderen. Wanneer er met een boksak of stootkussens getraind wordt, durven zij veel meer voluit te gaan dan wanneer men met een partner traint. Angst om een ander pijn te doen door het verkeerd uitvoeren van een techniek of het raken op een gevoelige plek remt hen in het trainen met anderen. Tijdens de interviews is dit aspect niet echt naar voren gekomen, maar een aantal andere sporters, voornamelijk meisjes en beginners, leken ook van deze angst last te hebben. Degenen die al langer sportten of wedstrijden deden of wilden doen, leken hier niet zoveel problemen mee te hebben. De geïnterviewde vader zegt ook dat wanneer je deze sport doet, je “van binnen een echte vechter moet zijn”. Je moet niet bang zijn en je moet het echt leuk vinden om op een verantwoorde manier te stoeien met een ander.

Sociale disciplineren: goed gedrag, omgang

Tijdens de observaties en het interview met de trainer komt duidelijk naar voren dat de trainer met zijn sporters meer wil bereiken dan alleen maar ‘het leren van het kunstje’. Hij wil graag dat zijn leerlingen “nette” mensen worden en goed studeren.

“ik heb nooit de kans gekregen om te studeren, en daarom zij moeten studeren. En leerlingen zij zijn ook mijn kinderen, gewoon studeren. Dat is het enige belangrijke doel voor mij. Als iemand niet studeert in Nederland, zij echt stom zijn. Ze moeten gewoon studeren in Nederland, zoveel steun krijgen zij nergens” (trainer, 36 jaar.).

Door de trainer wordt de studie van zijn leerlingen als heel belangrijk gezien. Als leerlingen het druk hebben op school, vindt hij het niet erg dat ze niet komen trainen. Alle geïnterviewde sporters geven zelf ook aan dat ze hun studie belangrijk vinden. Zelfs als ze tot doel hebben later geld te verdienen met het thai/kickboksen, willen ze een studie volgen, om iets achter de hand te hebben wanneer ze om wat voor reden dan ook niet meer in staat zijn om te kunnen vechten.

“maar ik wil ook wel een beetje verder studeren, zodat ik ook een goed diploma heb. Voor als ik ooit ga stoppen met kickboksen. Ik vind ook wel belangrijk om een goeie diploma te hebben. Want als er iets gebeurt ja, medische dingen of wat, dat je bijvoorbeeld geen kickboksen meer mag doen van je dokter ofzo, ja, dan moet je wel een goede baan hebben, anders heb je niks meer” (Yousef, 14 jaar).

De vader van de twee kinderen vindt school ook erg belangrijk en hij vindt dat zijn zoons zelf moeten beslissen, maar als hij hen was en hij zou zo goed zijn in deze sport, zou hij alles opgeven om professioneel te kunnen worden. Dit legt een behoorlijke sociale druk op zijn zoons, alhoewel hij later ook zegt dat zijn zoons ook veel andere talenten hebben en dus vele kanten op kunnen. Op de wens om professioneel te worden en geld te verdienen met deze sport, wordt later teruggekomen in de paragraaf over motivatie.

Van veel sporters, met name de Turkse sporters, weet de trainer waar ze op school zitten en hoe ze het doen op school. Binnen de Turkse gemeenschap blijkt er een dusdanige sociale controle te zijn, dat de trainer weet wat zijn leerlingen allemaal doen buitenom de sportschool. Hij voelt zich erg verantwoordelijk voor de sporters. Wanneer hij merkt dat het niet goed gaat met één van zijn leerlingen, of als ze al een hele tijd niet zijn komen trainen, belt hij de ouders en vraagt ze even langs te komen om over hun zoon of dochter te praten. Ook wil hij dat de ouders van de jongere sporters afbellen wanneer hun kind niet kan komen trainen, of als ze eerder weg moeten van de training. In het verleden heeft hij namelijk een keer een meisje gehad dat eerder weg was gegaan bij een training, omdat ze volgens haarzelf van haar moeder naar huis moest, omdat die ziek zou zijn. De trainer vertrouwde dit echter niet helemaal, en is hier achteraan gegaan:

*“Na de les ik ben thuis gekomen en ik heb meteen even gebeld.... Papa kreeg ik aan de telefoon. Ik zeg:”
jouw dochter is naar huis gegaan omdat moeder ziek was”, en hij zegt: “ dat is niet zo”. Zij is twee en
half uur weggeweest. Later toen was ze thuis. En ik ben daar een beetje achteraan gegaan en ben
erachter gekomen zij is weg gegaan met een paar jongens. Waar naar toegegaan, wat allemaal gebeurd,
dat weten wij allemaal niet. En dan ik ben nog strenger geworden. Ik heb de meisje gezegd, waarom heb
je dat gedaan. Zij heeft gezegd, dat is mijn privé-leven. Een 16-jarig meisje. En ik heb haar gezegd, dat
moet jij buiten de Balans doen, niet hier. En ik heb haar weggestuurd. Ja, ik wil daar niet
verantwoordelijk voor zijn. Als daar iets vreemds gebeurd, ik wil daar niet verantwoordelijk voor zijn. Ik
heb gewoon duidelijk gemaakt, dat wil ik niet. En alle meisjes die nu bij mij trainen, die weten eigenlijk
gewoon de systeem. Dat de ouders echt zelf moeten bellen als ze niet kunnen of eerder weg moeten.
Bijvoorbeeld ook, bij mij ook, een paar meisje willen altijd eerder weg. Zeggen “wij moeten studeren, wij
moeten eerder weg”. Dan zeg ik “ja, dan moeten jouw ouders maar melden, dat je eerder weg moet” en
dan bijvoorbeeld volgende dag ouders mij bellen en zij mogen gewoon iets eerder gaan. Dat is gewoon
discipline en heel veel Turkse ouders houden ook gewoon discipline” (trainer, 36 jaar).*

Bij Nederlandse kinderen is deze controle volgens de trainer niet nodig, omdat zij bijna altijd gebracht en gehaald worden door de ouders. Een veertienjarig Nederlands meisje, dat soms alleen op de fiets komt van buiten Tilburg, wordt door de trainer vaak aangespoord snel naar huis te fietsen, om te zorgen dat ze voor het donker thuis is. Tegen een aantal Turkse meiden roept hij regelmatig dat ze niet moeten blijven rondhangen onderweg naar huis. Ten opzichte van jongens lijkt deze controle van de trainer minder te zijn, zij lijken meer mogelijkheden te hebben om onder een training uit te komen.

De trainer geeft ook meerdere malen tijdens het interview en ook op de trainingen aan dat hij wil dat zijn leerlingen “discipline” krijgen. Gehoorzamen en hard trainen vallen hier volgens hem onder. Ook een aantal sporters geeft aan dat deze sport goed is voor discipline.

“ik vind dat het heel goed gaat, de trainer kan goed les geven. Hij heeft ook discipline. En dat heeft hij mij ook geleerd. Eerst was ik meer koppig en al, en nou luister ik beter. En ik doe het ook beter, want dit is wel zijn terrein weet je wel. Daarom. Ja, dat heeft hij mij wel een beetje geleerd” (Gulcem, 16 jaar.).

Onder sociale disciplineren valt ook de manier waarop omgegaan wordt met anderen, zowel tijdens de training als daarbuiten. Tijdens de observaties kwam naar voren dat de omgang tussen de sporters over het algemeen erg prettig verloopt. Ook beginners worden redelijk goed opgenomen in de groep. De meeste sporters zijn bereid beginners uitleg te geven over de gang van zaken tijdens de trainingen en passen zich tijdens het oefenen van technieken en het sparren aan aan het niveau van de beginners. Over het algemeen wordt ook bij de meer gevorderden rekening gehouden met het niveau en de fysieke aspecten van de tegenstander/trainingspartner. Uit de interviews en observaties bleek dat niet door iedereen altijd rekening gehouden wordt met anderen.

Een jong meisje, dat naast thai/kickboksen ook aan karate doet, vertelt over haar eerste thai/kickbokstraining:

“ omdat ze geen rekening met me houden, nou ja, eigenlijk niet nee, omdat ik al best wel goed kon vechten door m’n karate dachten ze dat ik het al kon. En ze sloegen toen meteen al op m’n gezicht. En ja, op m’n neus enzo. En ik wist helemaal niet hoe ik moest blokken en hoe ik mijn handen moest houden. En ik had nog m’n karate handschoentjes, en die zijn niet zo groot, dus ik kon helemaal niet m’n hoofd blokken ofzo. Dat vond ik wel eng.” (Marjolein, 11 jaar).

Toen haar vader echter later opbelde naar de trainer, had deze zijn excuses aangeboden voor het feit dat hij er niet goed op had gelet. De tweede keer dat ze kwam trainen was de indruk veel positiever, omdat de trainer de andere sporters geïnstrueerd had.

Ook een ander meisje vertelt de sporters niet altijd goed rekening houden met elkaar.

“Want sommigen, als je tegen sommigen zegt van bijvoorbeeld ik zeg maar wat, heel erg last van je elleboog hebt, of van je oog of zo, en je zegt wil je niet op m’n gezicht slaan, meestal gaan ze dat dan express doen, maar dan zeggen ze dat het per ongeluk is. En dan denk ik bij m’n eigen van, had ik nou maar niks gezegd, want meestal doen ze dat niet” (Shirley, 11 jaar).

Tijdens de trainingen heeft de observant ook een aantal onprettige ervaringen met de omgang met anderen gehad, maar het overgrote deel van de sporters houdt echt rekening met het niveau van de observant en is zeer behulpzaam dit niveau te verhogen. Een aantal, vaak ook onervaren sporters, houden minder rekening met het niveau van de trainingspartner.

Agressieregulering

In de interviews komt zeer vaak naar voren dat een positief effect van deze sport is dat je er rustiger van wordt in contexten buiten de sportschool. Een aantal jongeren die eerst vrij veel problemen hadden op school en vechten op straat, zeggen dat ze sinds ze aan deze sport doen, hun agressie veel beter kunnen reguleren. De trainingen worden gezien als een soort van uitlaatklep, waardoor ze hun agressie op straat niet meer hoeven te uiten.

“Ik merk wel dat als je niet onder vechtsport zit dan voel je wel als iemand op straat of op school daagt je uit, of je krijgt ruzie dan stomp je erop want dan wil je toch wel weten of je sterker bent, zodat ik me veiliger voel. Maar als je weet van ik ben toch sterker, dan laat je het meer gaan. Want ik weet dat ik kan

winnen, dus ik hoef niet uit te testen of mezelf te bewijzen. (....) ik weet wat ik kan, dus ik hoef dat ook niet te bewijzen en ik ben hun niet verschuldigd te laten zien dat ik sterk ben, dus ik laat het gewoon gaan. Agressie moet je eruit gooien op de training, en niet op straat. Hier kan ik tenminste lekker alles kwijt” (Jennifer, 14 jaar).

Ook de moeder van dit meisje is er blij mee dat ze deze sport is gaan doen. Voordat ze op deze sport zat, was ze thuis namelijk “één brok agressie”, maar nu kan ze zich veel beter rustig houden. Een andere jongen geeft aan dat hij op advies van zijn vader bij een vechtsport is gegaan, omdat hij altijd een druk en agressief mannetje was.

“eerst was ik echt agressief, maar hier ging alles wel normaal enzo. Want nu ben ik wel rustig. Eerst vocht ik ook vaak op straat, maar sinds ik deze sport doe, niet, helemaal niet meer... Ik heb de laatste twee jaar niet meer gevochten denk ik” (Yousef, 14 jaar).

Vechten op straat wordt door de trainer absoluut verboden. Tijdens een van de trainingen krijgt een meisje een enorme uitbrander van de trainer omdat hem ter ore is gekomen dat ze gevochten heeft op straat. De training wordt hiervoor stil gelegd en ten overstaand van alle andere sporters maakt de trainer duidelijk dat dit absoluut niet de bedoeling is van deze sport. Hij vindt het erg slecht dat het meisje dit gedaan heeft. Alleen wanneer het echt nodig is, mag je de technieken die je in de sportschool hebt geleerd, toepassen op straat. Als hij nog een keer hoort dat dit meisje op straat vecht, is ze niet meer welkom in de sportschool.

Vechten op straat of op school schijnt toch een “hot item” te zijn bij veel jongeren die op de sportschool trainen, aangezien er regelmatig gesprekken over gehouden worden. Meestal gaat het hierbij dan over anderen, de meeste sporters zeggen zelf niet te vechten op straat. In de vragenlijsten echter geven twintig van de éénendertig sporters die deze vraag in hebben ingevuld aan wel eens betrokken te zijn bij een vechtpartij. Terwijl aan de andere kant negentien van de negentwintig sporters het eens zijn met de stelling “door deze sport wordt ik minder agressief”. Maar twee van de tweeëndertig sporters geven aan dat ze door deze sport vaker op straat vechten.

Uit de interviews blijkt dat het ook niet altijd te voorkomen is in een vechtpartij verzeild te raken. Een aantal sporters geeft aan dat ze soms uitgelokt worden tot vechten, omdat anderen weten dat ze aan vechtsport doen. Uit zichzelf zullen de sporters echter veel minder snel een vechtpartij beginnen. Ook geven een aantal sporters aan dat ze wel eens uitgedaagd worden, maar omdat ze weten dat ze goed kunnen vechten, geen behoefte hebben hierop in te gaan.

“Nee, ik vecht niet zo snel, de laatste keer dat ik had gevochten was vorig jaar gewoon, begin schooljaar, maar dat was gewoon omdat ik aangevallen werd. Dus ja, ik weet niet, twee meisjes zaten te vechten, en ik probeerde ze uit elkaar te halen maar toen kreeg ik ineens een klap en ik sloeg terug en toen zat ik ook nog niet bij kickboksen. En ik zal nu ook nooit meer buiten vechten. Daardoor is het ook fijn dat ik bij kickboksen ben gekomen, daar kan ik agressie kwijt. Je hoeft je dan niet op iemand uit te leven of zo, of ruzie te maken” (Gulcem, 16 jaar).

“Mensen dagen mij wel veel uit, hun onderschatten mij enzo. Omdat ze weten dat ik op kickboksen zit, dan gaan ze mij allemaal irriteren enzo. Soms dan negeer ik ze, maar als ik iemand negeer, dan willen ze soms te ver gaan en dan en gaan ze te ver, zo. En dan maak ik ze wel even duidelijk dat ze dat niet moeten doen. En daarom ben ik ook op het Qurijn beland. Ik zat eerst op de Rooipannen, maar ik heb gevochten en toen moest ik terug. Dus nou doe ik niet meer zo vaak. Ik heb misschien nou in deze jaar maar één keer

gevochten. En op deze school gaat het nou ook wel heel goed, ik doe kader nou, op deze school. Eerst deed ik basis, en nou doe ik kader” (Tarik, 15 jaar).

“want een meisje uit mijn klas, die heeft een stiefzusje en omdat ik op kickboksen zit, want zij denkt altijd dat ze sterker is dan mij. Dus dan zegt ze altijd van kom, vechten. Want meestal als je geen vechtsport doet, wil je altijd vechten. Maar als je het kan, dan wil je dat meestal eigenlijk niet. Dus ik vecht eigenlijk helemaal nooit op school (...). Ik weet dat ik het kan, maar ik hoef het niet te laten zien. (...) dan zegt ze kom, we gaan vechten en dan zeg ik nee ik hoef niet met jou te vechten. Waarom niet, ben jij bang of zo, ik zeg nee, ik ben niet bang, ik ga niet zomaar vechten. En dan denkt ze altijd dat ik bang ben, nou, moet zij weten. Daar is deze sport ook helemaal niet voor bedoeld. Want je mag niet zomaar op straat vechten. Helemaal niet als je die technieken kent. Want dat kan ook gevaarlijk zijn (Shirley, 11 jaar).

Ook de geïnterviewde vader geeft aan dat zijn zoons soms uitgedaagd worden iets te laten zien van hun “vechtkunsten”, maar dat ze hier nooit op in gaan. Hij heeft zijn zoons ook heel duidelijk gemaakt dat ze dat nooit mogen doen. Hij vindt dat je door vechtsport rustiger wordt. Hij heeft ervaringen met voetbal, en zag daar veel meer agressiviteit dan in deze vechtsport.

“Want van vechtsport wordt je alleen maar rustig. Als zo iemand die agressief hier komt, je wordt alleen maar rustig, dat weet ik zeker. Je komt hier en je laat hier je agressiviteit. Maar in voetbal is, niet, dat is helemaal anders. Daar wordt je gek van. Daar is veel ruzie en discrimineren. En uitschelden enz.” (Peter, 36 jaar).

Uiteraard zijn deze uitspraken geen bewijs voor het feit dat het beoefenen van vechtsport agressie vermindert. Zoals in het theoretisch kader al is gezegd, is dit ook niet onomstotelijk te bewijzen, omdat er op agressief gedrag zeer veel factoren van invloed zijn. Doel van dit onderzoek is ook niet om dit aan te tonen. Wel blijkt uit bovenstaande uitspraken dat veel sporters, ondanks het feit dat ze vaker uitgedaagd lijken te worden, vinden dat ze sinds het beoefenen van deze sport minder agressief gedrag op straat, school en thuis vertonen, iets dat bevorderlijk is voor hun maatschappelijke integratie.

4.1.4 Imago van de vechtsportschool en de mening van de omgeving

Meningen van ouders

Ondanks dat sporters zelf van mening zijn dat vechtsport goed voor hen is, heeft het bij sommige mensen in hun omgeving toch een redelijk negatief imago. Het zou te gewelddadig zijn en de risico's van wedstrijden te groot. De meningen van ouders, overige familieleden en omgeving variëren echter enorm. Sommige kinderen bijvoorbeeld doen juist aan deze sport op advies van een ouder, terwijl andere ouders negatiever zijn, omdat ze vinden dat hun kinderen te veel tijd in de sport steken, of omdat het te gevaarlijk is. Met name het vechten van wedstrijden wordt door sommige ouders als “gevaarlijk” gezien. Een jongen antwoordt op de vraag wat zijn ouders ervan vinden dat hij aan deze sport doet:

“Oh die vinden het niet goed dat ik wedstrijden draai, maar vinden het wel goed dat ik ga trainen. Ze zeggen van nou, wedstrijden, daar heb je niets aan, maar ga maar trainen, dat is goed voor je lichaam, dan blijf je gezond. Maar wedstrijden zeggen ze van, je kunt geblesseerd raken, dat is heel vaak” (Hamit, 24 jaar).

Een moeder van een achtjarig Nederlands meisje, wil niet dat haar dochter wedstrijden gaat vechten, zelfs geen demo partij, waarvoor de trainer haar dochter voortdurend probeert over te halen. Ze heeft namelijk een keer gezien dat een vriendje van haar dochter, die ook bij Balans traint, tijdens een demowedstrijd helemaal “verrot” geslagen werd. Ze wil absoluut niet dat haar dochter hieraan bloot gesteld wordt. Wanneer het zou zijn met iemand van de eigen vereniging zou ze het nog overwegen, omdat ze wel heeft gezien dat de kinderen op de club van haar dochter met respect met elkaar omgaan.

In de interviews komt naar voren dat ook sommige andere ouders vrij negatief tegenover de sport staan, waarbij het opvallend is dat voornamelijk de moeders wat minder enthousiast zijn.

“Mijn moeder vindt het helemaal niks, die vindt met kickboksen bouw je geen toekomst op enzo. (...) zij vind het een beetje, hoe zal ik het zeggen. Ik besteed er te veel tijd aan, vijf keer per week is wel veel, anderhalf uur elke dag, dat vind zij een beetje overdreven, en straks komt weer op zaterdag boksen, en dan is het al zes keer in de week. Maar zelf vind ik dat helemaal niet erg, ik vind het ook leuk om te doen” (Gulcem, 16 jaar).

Later vertelt ditzelfde meisje ook dat ze het contact met een aantal vriendinnen van vroeger verbroken heeft, omdat zij het ook onzin vonden dat ze zoveel tijd in het kickboksen stak. Dit meisje traint echt serieus en is ook van plan haar beroep te maken van het kickboksen. Ze doet deze sport nog niet zo lang (bijna een jaar) maar heeft zeer veel talent. Ze heeft al een keer op een groot gala gevochten en in september vecht ze een partij tegen de Nederlands kampioen bij de dames in haar gewichtsklasse. Als ze deze partij wint, wordt zij titelverdedigster. Als ambitie heeft ze om wereldkampioen te worden en om zelf een sportschool op te richten, speciaal voor meisjes. Vanuit haar omgeving krijgt ze hiervoor echter niet veel steun, met name haar moeder vindt het onzin dat ze zoveel tijd in deze sport steekt. Een andere jongen geeft aan dat zijn moeder ook wat minder enthousiast is.

“Mijn vader vindt het kei geweldig enzo, maar mijn moeder vindt het een beetje te. Zij is wel trots en zo, maar meer een beetje zo van dalijk gebeurt er iets met jou enzo. Zij wil liever dat ik ga studeren. Maar mijn vader die zegt echt ga d’r voor” (Tarik, 15 jaar).

Er zijn echter ook andere sporters, waarbij de moeder het beoefenen van deze sport wel zeer positief beoordeelt. Drie van de geïnterviewde sporters zijn bijvoorbeeld op advies van hun moeder bij deze sport gekomen, met name omdat de moeders het belangrijk vinden dat hun kinderen “iets te doen hebben”. Een meisje waarvan de moeder oorspronkelijk uit Thailand komt, vertelt dat haar moeder erg trots is dat ze deze sport nu beoefent en dat ook haar familie in Thailand helemaal gek is op deze sport, omdat het echt “iets van het Thaise volk is”. Een ander meisje geeft ook aan dat haar moeder het geweldig vindt dat ze deze sport doet, terwijl andere familieleden wat minder enthousiast zijn:

“Mijn stiefvader die pest mij er een beetje mee. Dan kom ik thuis, heb ik hard getraind en dan heb je last van je benen ofzo, of je bent heel moe. Dan zegt hij, kan je niet gewoon gaan schaken of zo? Dat is veel veiliger. M’n oma vindt mij sowieso een agressieveling. En die heeft zo iets van kickboksen word je nog agressiever enzo weet je wel. Mijn moeder vindt het geweldig. Die zegt van je moet echt goed gaan trainen want je kunt er echt goed in gaan worden” (Jennifer, 14 jaar).

Uiteraard zijn er nog meer ouders die het leuk vinden dat hun zoon of dochter aan deze sport doet, of die vinden dat hun kinderen zelf moeten bepalen aan welke sport ze doen.

Meningen van vrienden en klasgenoten

Vrienden van de geïnterviewde sporters die zelf niet aan thai/kickboksen doen, reageren over het algemeen redelijk neutraal op het feit dat hun vriend of vriendin aan deze sport doet. Acht van de veertien geïnterviewde sporters geeft aan dat ze het met hun vrienden van buiten de sportschool niet vaak hebben over hun sport. De meeste vrienden weten wel dat ze deze sport beoefenen, en reageren hierop op verschillende manieren.

Eén jongen van vijftien jaar (Tarik) vertelt bijvoorbeeld dat vrienden van hem nu wel meer respect voor hem hebben, omdat hij deze sport is gaan doen. Sinds hij aan kickboksen doet zijn ze zich “wel een beetje anders gaan gedragen”. Hij vertelt ook dat zijn vrienden van buitenom de sportschool vaak vragen of hij gaat trainen en of hij wedstrijden heeft. De jongen vindt dat ze veel interesse tonen in zijn sport.

Een dertienjarig meisje (Samira) vertelt dat haar vriendinnen op school het wel stoer vinden dat ze aan deze sport doet. Ook twee andere jongens (Mohammed en Imran) zeggen dat vrienden van hun school het interessant vinden en dat sommigen ook graag zelf aan deze sport zouden willen doen. Klasgenoten spreken nu met ontzag over hen.

“...sommigen zeggen wel kijk maar uit, want die zit onder kickboksen (Imran, 13 jaar)”.

Een meisje van elf jaar (Shirley) vertelt dat haar klasgenoten heel enthousiast zijn over haar sport. Ze deed een keer een spreekbeurt in de klas over kickboksen waarbij ze ook haar wedstrijdleding, handschoenen en bescherming droeg en haar klasgenoten *“die zaten echt zo te kijken van wauw, die vonden het echt helemaal te gek”*.

Een wat oudere jongen (Hamit), die een HBO studie volgt, vertelt dat zijn klasgenoten iets minder enthousiast zijn en hem af en toe “vechtersbaasje” noemen, of hem uitlachen, omdat ze hem geen type voor vechtsport vinden. Een aantal mensen in zijn omgeving, waaronder zijn klasgenoten, denken dat vechtsport iets is voor agressievelingen.

“Thaiboksen wordt geschetst als een sport voor mensen die ja, gewelddadig zijn, die agressie kwijt willen, maar dat is gewoon helemaal niet. Ik merk dat gewoon soms in het publiek zijn ze meer agressiever dan in de ring. Daar is het echt zo van je wint of je verliest, en aan het einde he bedankt, en omhels je elkaar een keer en succes. En dat is het. Ik bedoel, bij het voetballen stomp je elkaar en krijg je elleboog, ik weet dat, want ik heb 10 jaar gevoetbald, en dat is gewoon gewelddadiger dan dit” (Hamit, 24 jr.).

Ook Yousef (14 jaar) geeft aan dat hij soms wel eens negatieve opmerkingen krijgt over de beoefening van zijn sport, maar dat hij zich hier niets van aantrekt.

“...zo van je denkt zeker dat je stoer bent, zulke dingen heb ik wel gehoord ja. Maar dat neem ik niet serieus, hun hebben een andere mening, ik heb een andere mening. Iedereen moet dat voor zichzelf weten” (Yousef, 14 jaar).

Het blijkt dus dat de meningen vanuit de omgeving zeer verschillen. Sommigen staan positief tegenover de sport, terwijl ook het negatieve imago van thai/kickboksen als een harde en gevaarlijke sport nog steeds bij een aantal mensen een rol speelt. De sportschool probeert aan

dit negatieve imago te werken, met name door heel streng te zijn op het vechten buiten de sportschool en door sporters en ouders te laten zien dat het er tijdens wedstrijden zeer sportief aan toe gaat. Tijdens de bezochte gala’s in de observatieperiode kwam deze sportiviteit ook duidelijk naar voren.

Betrokkenheid van ouders bij de club

Niet alleen de mening van ouders en andere personen in de omgeving van de sporters verschilt, ook hun betrokkenheid bij de club laat een gevarieerd beeld zien. Tijdens de trainingen zitten voornamelijk autochtone ouders langs de kant en allochtone vrienden van de sporters. Een enkele keer zit er een Turkse vader of moeder aan de kant in de periode waarin de observant mee traint, terwijl er elke training een aantal “vaste” autochtone ouders aan de kant zitten. Drie Nederlandse ouders waren ook zeer actief betrokken bij de organisatie van het gala dat de sportclub in Tilburg organiseerde.

Van de allochtone ouders is alleen de geïnterviewde Bosnische vader erg betrokken bij de club. Hij komt naar alle trainingen van zijn zoons kijken, of doet hier zelf ook aan mee en hij brengt hen naar alle wedstrijden. Bovendien assisteert hij hier de trainer ook bij het begeleiden en coachen van de sporters. Hij heeft alles voor zijn zoons en hun sport over. Hij moet elke dag zwaar lichamelijk werk verrichten, maar verzuimt nooit om met zijn zoons naar de training te komen. Hij gelooft dat zijn zoons erg goed kunnen worden in deze sport en wil er alles aan doen om hen zo hoog mogelijk te laten komen. Hij heeft bewust voor een rustige opbouw gekozen in de vechtsportcarrière van zijn zoons, door ze te laten beginnen met taekwondo (rustiger en minder hard volgens hem) en daarna over te stappen naar thai/kickboksen. Als zijn zoons later professioneel kunnen worden, is hij zelfs bereid zijn baan daarvoor op te zeggen, om hen te kunnen begeleiden.

Tijdens wedstrijden zijn er ook wel andere allochtone ouders die komen kijken naar hun zoon of dochter, maar de trainer geeft wel aan dat het hem redelijk wat moeite heeft gekost hen zover te krijgen. Hij geeft toe dat veel allochtone ouders hun kinderen over het algemeen snel alleen naar trainingen en wedstrijden laten gaan en helaas niet zoveel interesse tonen in de prestaties van hun kinderen. Hij zegt dit te betreuren en er alles aan te willen doen om dit te veranderen. Het afgelopen jaar heeft hij al veel allochtone ouders van wedstrijdssporters aangesproken en aangegeven dat het leuk zou zijn voor hun kinderen als ze eens komen kijken naar een wedstrijd. Hij ziet nu ook dat er steeds meer familieleden van deze sporters komen kijken bij wedstrijden. Een reden waarom allochtone ouders eerst niet zo vaak kwamen kijken bij wedstrijden van hun kinderen, zouden de hoge entreekosten van gala’s kunnen zijn. Dit wordt door sporters echter niet expliciet vermeld in de interviews en er is niet gesproken met ouders die nooit naar de trainingen of wedstrijden komen kijken.

Buiten een aantal Nederlandse ouders, heeft de trainer ook heel wat hulp van oudere, allochtone sporters (met name jongens en mannen) die hem assisteren in de trainingen, helpen bij het klaar maken van de zaal voor wedstrijden in Tilburg en die voor wedstrijden buiten Tilburg hun auto beschikbaar stellen (indien ze die hebben) om sporters te vervoeren. Ook heeft de trainer hulp van een team Turkse ex-sporters van zijn club en jongens die hij kent uit de Turkse gemeenschap, voor het regelen van organisatorische en financiële zaken rondom de club en de organisatie van gala’s. De voornamelijk allochtone club Balans heeft dus, net als veel allochtone sportclubs (Janssens, 1999), ook een allochtoon sportkader.

De jongens met Turkse achtergrond die de trainer helpen, zijn allemaal jongens die gestudeerd hebben of nog een studie volgen op het gebied van economie en/of accountancy. Ze helpen de trainer vrijwillig. Eén van hen is ook secretaris en penningmeester van de club en

regelt veel voor de trainer, bijvoorbeeld de contacten met de gemeente. De trainer geeft aan zelf niet serieus genomen te worden door de gemeente. Wanneer hij bijvoorbeeld bij de gemeente iets moet regelen qua subsidie of accommodatie, gaat hij altijd met zijn secretaris. Omdat deze gestudeerd heeft en perfect Nederlands spreekt, nemen ze hem veel serieuzer dan wanneer de trainer alleen zou gaan. De “discriminatie” van allochtoon sportkader in de sportwereld, komt overeen met de resultaten uit het onderzoek van Janssens (1999).

Graag zou de trainer ook iemand willen hebben die ook trainingen zou kunnen verzorgen, omdat hij nu zelf vijf avonden in de week aan de slag moet. Er is een tijdje wel een hulptrainer geweest die kon invallen wanneer de trainer ziek of afwezig was, maar die is hiermee vanwege tijdsgebrek gestopt. Tijdens de observatie periode van tien weken is er één keer een training gegeven door een oudere sporter van drieëntwintig jaar en is de training één keer niet doorgegaan, omdat de trainer niet kon. Eén van de doelstellingen in het projectplan van de KNKF in het kader van “Tijd voor vechtsport” is ook het opbouwen van een goede verenigingsstructuur, waardoor de club minder sterk afhankelijk gaat zijn van alleen de trainer. Voorlopig is er echter nog niet heel veel aan de verenigingsstructuur veranderd.

4.2 Identificatieprocessen bij het thai/kickboksen

In deze paragraaf worden identificatieprocessen in het thai/kickboksen besproken. Eerst wordt ingegaan op etnische identificaties en identificaties gerelateerd aan geloof, gender en sociale klasse. Vervolgens worden persoonlijke motieven besproken voor de deelname aan thai/kickboksen en komen betekenisgevingen aan trainingen en wedstrijden aan bod.

4.2.1 Sociale identificatie: Etniciteit, geloof, gender en sociale klasse

Samenstelling sportgroep op basis van etniciteit

Zoals in de inleiding als is gezegd, is Balans een sportclub die voor ongeveer 80% bestaat uit leden met een Turkse achtergrond, 10% met een andere allochtone afkomst (Marokkaans, Bosnisch, Iraans, Irakees, Kossovaars, Somalisch) en ongeveer 10% van de leden is van Nederlandse afkomst. Het grote aandeel sporters van Turkse afkomst is niet zo vreemd gezien het feit dat de trainer Turks is en hij in eerste instantie deze sportschool heeft opgericht om allochtone jongeren meer kansen te geven in de vechtsport. Dit idee is ontstaan door een gevoel van miskennis van allochtone jongeren in het Kyokushin karate, waar de trainer zelf heel lang actief is geweest als sporter en hulpcoach. Hier zag hij dat succesvolle Nederlandse jongens veel meer aandacht en kansen kregen, terwijl hij zelf een groepje van ongeveer zes allochtone jongeren begeleidde die ook heel succesvol waren, maar die bijvoorbeeld nooit in de publiciteit kwamen en geen kansen kregen hogerop te komen in de sport. Het is echter altijd zijn bedoeling geweest een sportschool te zijn voor iedereen. Omdat hij met een groepje Turkse jongens is begonnen en veel sporters vervolgens via vrienden en familie uit de Turkse gemeenschap in Tilburg bij de club zijn gekomen, bestaat de club nu ook nog steeds voor het grootste gedeelte uit Turkse sporters.

“De bedoeling is niet alleen voor allochtone mensen, gewoon algemeen, iedereen is welkom, maar heel veel Nederlanders zijn bang, omdat ze denken dat mijn sportschool alleen voor allochtone mensen is, maar dat is niet zo. Als iemand bij mijn school komt, krijgt hij dezelfde les, dezelfde aandacht. Helemaal geen rare dingen, geen discriminatie, absoluut niet” (trainer, 36 jaar).

Opvallend is dat er tijdens de observatieperiode negen nieuwe Nederlandse sporters (drie meisjes en zes jongens) een aantal proeflessen kwamen draaien. Er waren in de observatieperiode meer Nederlandse “nieuwkomers” dan nieuwe sporters met een allochtone achtergrond. Vijf van de Nederlandse sporters besloten ook lid te worden, waaronder twee meiden van ongeveer twintig jaar. Zij zijn bij deze club gekomen via een Nederlandse vriendin, die er al drie jaar traint en het eerste Nederlandse meisje was dat bij Balans kwam trainen. Zij is echter op dit moment geblesseerd aan haar hand en komt maar zelden trainen. Samen met nog een vriendin en de twee nieuwe Nederlandse meiden, vormt zij qua leeftijd een uitzondering op de rest van de dames populatie, die voornamelijk bestaat uit meiden tot zestien jaar. Ook qua opleiding vormt deze groep meisjes een uitzondering op de meeste andere sporters (zowel mannelijk als vrouwelijk) omdat ze allemaal als hoogste opleiding HBO hebben, terwijl meer dan 90% van de respondenten van de vragenlijsten VMBO als hoogste opleiding heeft. Opvallend is verder dat er in de leeftijd categorie van 16-18 jaar en ouder geen Nederlandse mannelijke sporters trainen. Af en toe traint de vader van een Nederlandse jongen en meisje ook mee, maar of hij officieel lid is, is de vraag. De jongens/mannen van achttien jaar en ouder zijn allemaal van niet-Westerse afkomst. De vast kern “oudere mannen” bestaat uit drie mannen met een Turkse achtergrond, één man van Marokkaanse afkomst, één Kossovaar, één Bosniër en één Iraniër.

In de interviews zeggen de sporters totaal geen problemen te hebben met het door elkaar trainen van verschillende etniciteiten. Dit komt overeen met eerder onderzoek (Elling & De Knop, 2001) waarin sporters niet expliciet onderscheid maken tussen de verschillende etnische afkomst van hun medesporters. In eerste instantie identificeren sporters zich met elkaar op basis van prestaties in de sport. Alle geïnterviewden zeggen dat er geen verschil wordt gemaakt tussen mensen van verschillende afkomst en dat ze met alle sporters hetzelfde omgaan.

“Iedereen is gewoon hetzelfde, het zijn gewoon ja, mensen” (Samira, 13 jaar).

“Of ze Nederlands zijn, of Marokkaans of Turks of zo, mij maakt het echt niet uit. Dat zijn ook mensen hoor. Iedereen ga je hetzelfde mee om” (Sara, 13 jaar)

Ook de trainer benadeelt niemand op grond van afkomst. Discriminatie op grond van wat voor kenmerken dan ook, wordt in de trainingen niet getolereerd. Wel geven een aantal sporters in de interviews aan dat de trainer minder aandacht besteedt aan sporters die niet serieus trainen en de hele tijd “zitten te kletsen”. Dit vinden deze “fanatiekere” sporters echter terecht. Als je zelf echt wilt, kun je volgens hen alle hulp van de trainer ontvangen.

Het is echter niet geheel toevallig dat bij Balans veel sporters van Turkse afkomst trainen. Zoals eerder naar voren is gekomen zijn veel Turkse sporters via via bij de club gekomen. Impliciet speelt etniciteit bij de keuze voor een club toch een rol. Door één van de sporters met een Turkse achtergrond wordt tijdens een interview ook expliciet aangegeven dat ze het fijn vindt om onder “soortgenoten” te trainen. Over de trainer zegt ze:

“Ik vind het wel fijn dat hij Turk is, want ja, ik weet niet, het is gewoon een fijner gevoel. Als hij een Nederlander was geweest, dan zou ik er niet echt problemen mee hebben ofzo, maar een Turk is gewoon een fijner gevoel” (Gulcem, 16 jaar).

De trainer vertelt dat er in Tilburg zijn nog vier andere thai/kickboksscholen zijn. Opvallend is dat iedere sportschool een ander publiek qua etnische achtergrond aantrekt. Een sportschool waar een trainer is van Antiliaanse afkomst, trainen veel jongens van Marokkaanse

afkomst en bij een sportschool met twee Nederlandse trainers, trainen veel Nederlandse sporters. Bij twee andere, kleinere sportscholen met een Nederlandse trainer, trainen ook voornamelijk Nederlanders op een enkele uitzondering na. Bij de “Nederlandse” sportscholen en bij sportschool Balans kan het zijn dat sporters zich tot deze sportscholen aangetrokken voelen omdat ze zich op basis van etnische achtergrond identificeren met de trainer. Bij de “Marokkaanse” sportschool zal dit veel minder het geval zijn, daar de trainer een andere achtergrond heeft. De sporters identificeren zich daar waarschijnlijk meer op grond van de etnische achtergrond van de andere sporters.

Etnische identificaties

Omdat het grootste gedeelte van de sporters bij Balans een Turkse achtergrond heeft, wordt er tijdens de trainingen regelmatig Turks gepraat. De trainer spreekt zelf redelijk Nederlands en probeert tijdens de trainingen ook altijd in het Nederlands te spreken. Regelmatig gebeurt het echter dat hij overschakelt naar het Turks, met name wanneer hij praat tegen Turkse sporters. Soms worden ook algemene opmerkingen die voor alle sporters bedoeld zijn, per ongeluk in het Turks gezegd. Hierdoor ontstaat er voor de niet-Turkssprekende sporters wel eens verwarring over wat ze moeten doen. Ook zijn bepaalde Turkse woorden zoals *tember* (lui) en *jamé* (stoppen) “ingeburgerd” in de trainingen, waardoor ook niet-Turkssprekende sporters ze inmiddels kennen.

Een geïnterviewde jongen biedt aan de Nederlandse observant zijn excuses aan voor het feit dat er zo vaak Turks gesproken wordt. Hij vertelt dat hij normaal gesproken altijd Nederlands spreekt (wat hij ook perfect doet) wanneer er ook Nederlanders bij zijn, maar omdat de trainer nu eenmaal regelmatig in het Turks spreekt wanneer hij tegen Turkse sporters praat, gaat hij dan automatisch ook Turks spreken. Hij probeert er in de trainingen wel altijd iets van te zeggen wanneer de trainer een algemene opmerking in het Turks maakt. Dan vraagt hij altijd of de trainer het nog even wil herhalen. Heel vaak blijkt dat de trainer dat dan niet eens door heeft gehad dat hij Turks sprak en vervolgens vertelt hij het nogmaals in het Nederlands.

Hoewel het nooit opzettelijk gaat en vaak vanuit een automatisme, kan het vele spreken in het Turks tijdens de trainingen voor niet-Turkssprekende sporters een gevoel van uitsluiting met zich meebrengen. Dit kan een belemmering zijn voor het ontstaan van één groepscultuur. Er zijn echter wel altijd Turkssprekende sporters bereid datgene wat de trainer zegt te vertalen voor anderen, waardoor dit gevoel van buitengeslotenheid weer gecompenseerd kan worden. Een Iraanse man, waar de observant vaak samen mee traint en die ook Turks spreekt, vertaalt vaak dingen voor de observant wanneer er in de training Turks wordt gesproken.

Als sociale identificatie komt het “Turk zijn” dus expliciet terug tijdens de observaties, maar ook uit de interviews en vragenlijsten. Buiten het spreken van de Turkse taal, komt het ook tot uitdrukking in de kleding die sommige sporters dragen. T-shirts van het Turkse voetbal elftal en de Grijze Wolven drukken uit dat de sporters trots zijn op hun Turkse achtergrond. De Grijze Wolven zijn een radicale, niet Islamitische, volksnationalistische partij die streeft naar de eenwording van alle Turkse volken. De wolf is hiervan het symbool en staat voor het Turkse volk en hun geschiedenis. De afdeling van de grijze wolven in Nederland is tegen de integratie van Turken in de Nederlandse samenleving, omdat hierdoor de eigen identiteit verloren raakt.

Het Turkse meisje dat tijdens een training een t-shirt van de grijze wolven droeg, liet het voor de training in de kleedkamer vol trots zien aan twee andere Turkse meisjes, waarvan er één zei dat ze ook graag zoiets zou hebben. Bij navraag over de betekenis van de symbolen en tekst op het t-shirt, zeggen de meisjes dat het iets is “van hun, van de Turken”. Wanneer de trainer tijdens de training het t-shirt ziet, legt hij de warming-up stil en vraagt het meisje een het t-shirt

uit te gaan doen. Hij wil in de trainingen absoluut geen politiek getinte teksten en symbolen van welk land dan ook zien. Als hij dit t-shirt toestaat, komen er straks ook t-shirts van de PKK of Pim Fortuyn naar binnen, zegt hij. De observant begreep op dat moment pas dat het t-shirt “reclame” maakt voor een Turks-nationalistische groepering en na thuis opgezocht te hebben wat deze groepering allemaal doet, vraagt ze zich af of de Turkse meisjes de “betekenis” van dit soort t-shirts kennen. Het leek namelijk alsof zij het meer zagen als een “mode-item” dat stoer is om te dragen.

Tijdens wedstrijden komen nog meer duidelijke expliciete uitingen van etnische identiteit naar voren. Een aantal jongens draagt een broekje met daarop de Turkse, Marokkaanse of Nederlands vlag²⁹. Ook komen de meeste Turkse sporters de ring in met op de achtergrond typisch Turkse muziek. Tijdens het grote internationale gala in de Amsterdam Arena, dat de observant bezocht, waren deze etnische identificaties nog sterker. Een Nederlandse sporter droeg bijvoorbeeld klompen bij opkomst, werd vergezeld door iemand in een koeienpak en “danste” op muziek van Frans Bauer. Ook een aantal andere sporters droegen duidelijke symbolen waaraan met kon zien uit welk land ze komen. Nederlandse sporters van Marokkaanse of Turkse afkomst, droegen over het algemeen symbolen uit het land van oorsprong, behalve één Turks-Nederlandse sporter. Hij heeft de bijnaam “Kaas” en kwam ook op klompen de ring in stappen. Hij voelt zich blijkbaar meer Nederlander dan Turk.

Dit is niet het geval bij de Turkse sporters van Balans die de vragenlijst hebben ingevuld. Van de vijftien sporters met een Turkse achtergrond (één van beide ouders of beide ouders geboren in Turkije) die de vragenlijst hebben ingevuld, geeft niemand aan zich Nederlander te voelen. Vijf van de vijftien sporters geven aan zich Turkse Nederlander te voelen en tien van de vijftien voelen zich Turk. Opvallend hierbij is dat vier van de vijf meisjes aangeven zich Turks te voelen, in plaats van Turkse Nederlander of Nederlander. Hoe zou het komen dat deze, jonge, tweede of zelfs derde generatie Turken zich niet “Nederlands” voelen? Zouden ze zich niet thuis voelen in de Nederlandse samenleving?

Een op het eerste gezicht zeer goed geïntegreerde Turkse jongen, die perfect Nederlands spreekt, een HBO opleiding volgt, werkt als taxichauffeur en vrijwilligerswerk doet op een opvang voor basisschoolkinderen waar hij huiswerkbegeleiding geeft, zegt zich in Nederland echt een buitenlander te voelen.

“Als ze mij vragen, wat ben jij, dan ik ben geen Turk, ik ben geen Nederlander, ik ben gewoon een buitenlander. Zo voel ik mij, echt waar”.... Je valt al heel snel op. Ik zeg al, ik zit in een klas als enigste buitenlander. En dan val je al op he. ... als je met 20 man in een klaslokaal zit en 19 jongens hebben allemaal blond of lichtbruin haar, en dan zit je daar met zwarte haren en ja, dat valt op. Zo ben ik, ja in de klas, dan ben ik de buitenlander..... laatst maakten ze zo een opmerking van waar is de “Auslander”? Als een grapje natuurlijk jaja, maar ja, ik bedoel, ik kan mn haren blond verven, maar dan blijf ik nog een buitenlander. Dan moeten mn wenkbrauwen ook he haha, dan denk ik van nee, toch maar niet. Dan blijf ik nog een buitenlander” (Hamit, 24 jaar).

Niet alleen in Nederland voelt hij zich een buitenlander, ook wanneer hij in Turkije is voelt hij zich niet thuis. Daar zien ze hem meestal aan voor een Duitser, omdat de meeste Turken die

²⁹ Zie figuur 4.3

vanuit West Europa in de vakanties Turkije bezoeken, uit Duitsland komen. Volgens de jongen zien ze in Turkije aan je kleding, haardracht en manier van lopen meteen dat je uit het “Westen” komt. Als hij zou moeten kiezen, zegt hij zich toch het meest thuis te voelen in Nederland, maar hoe goed hij zich ook aanpast, hij blijft zich toch een buitenlander voelen. Dit gevoel van ergens niet thuis zijn, wat met name gecreëerd wordt door de omgeving van deze jongen, staat de bredere maatschappelijke integratie van hem in de weg. Zolang hij door anderen nog steeds geïdentificeerd wordt als buitenlander, zal hij zich ook nooit één van hen voelen. Misschien voelt hij zich daarom onbewust toch meer thuis bij deze sportclub dan bij een sportclub waar veel autochtonen zouden sporten, omdat hij hier minder als de “allochtone ander” beoordeeld wordt (Elling & Sterkenburg, 2005).

De trainer heeft in de vragenlijst de vraag “ik voel mij: ..” overgeslagen en opvallend is dat hij wil dat ook de sporters deze vraag niet invullen. Aangezien deze vraag bij de sporters een ander nummer heeft dan bij de vragenlijst van de trainer, hebben toch bijna alle sporters de vraag ingevuld. Ondanks dat de trainer de vraag niet heeft ingevuld, is duidelijk dat ook bij hem de Turkse identiteit nog een belangrijke rol speelt. Hij spreekt zoals eerder is gezegd vaak in het Turks en in gesprekken met de observant praat hij vaak over de situatie in Turkije. Hij voelt zich duidelijk nog zeer verbonden met zijn land van herkomst, wat zeer logisch is, omdat hij pas op latere leeftijd naar Nederland is gekomen en een groot deel van zijn leven ook in Turkije heeft doorgebracht.

Tijdens de vechtsportgala's die de trainer organiseert, adverteert hij ook voor “kangaldogs.nl”, een site die informatie geeft over Kangal honden. Dit zijn zeer grote Turkse rashonden, die volgens de site gezien worden als de nationale trots van Turkije en “het is onze plicht deze te verdedigen”³⁰. In Nederland is er bij Apeldoorn een boerderij/fokkerij voor deze rashonden, waarvan de eigenaar een kennis is van de trainer. Vlak voor de zomervakantie heeft de sportschool een uitstapje gemaakt naar deze Kangalboerderij. De sporters mochten gratis met dit uitstapje mee. Ze gingen hier heen met de bus en mochten dan de hele dag met de honden en puppies op de boerderij spelen. Ook werd er een barbecue voor ze georganiseerd. Ook sporters van andere nationaliteiten dan de Turkse zijn meegegaan met dit uitstapje. De trainer zegt de Kangal dog graag bekend te willen maken bij een breder publiek.

Figuur 4.3: Etnische identificatie door kleding

³⁰ bron: www.kangaldogs.nl

Discriminatie

Ondanks de nadruk op de Turkse identiteit, is het wel een feit dat Balans qua etnische achtergrond steeds meer gemixt begint te worden en dat de sfeer onder de verschillende etnische achtergronden als erg prettig ervaren wordt. Tijdens de observatieperiode zijn er naast nieuwe Nederlandse leden ook een aantal sporters van Marokkaanse, Antiliaanse en Somalische afkomst bijgekomen. Discriminatie komt volgens de sporters en de trainer tijdens de trainingen nooit voor. Tijdens een wedstrijd geeft één van de Turkse geïnterviewden aan wel eens met discriminatie te maken gehad te hebben. Hij heeft namelijk een keer opzettelijk een elleboog in zijn maag gehad van een Nederlandse scheidsrechter, toen hij aan het vechten was tegen een Nederlandse jongen. Dit viel voor toen de scheidsrechter de twee sporters uit elkaar probeerde te halen. De jongen weet niet zeker of hij hier benadeeld werd vanwege zijn afkomst, maar hij weet wel zeker dat dit opzettelijk bedoeld was.

Ook heeft hij zich een keer niet zo prettig gevoeld toen hij een wedstrijd moest vechten in Uden, juist waar die week toen een Islamitische basisschool in brand gestoken was en waar racistische teksten op de muren waren geschreven door extreem rechtse jongeren³¹. In dat weekend erna moest hij vechten tegen een Nederlandse jongen die aantrad in een rood-wit-blauwe kickboksbroek en vergezeld werd door een aantal kale mannen met tatoeages. Deze omstandigheden en het feit dat het zijn eerste wedstrijd was, zorgde ervoor dat hij zich niet zo op zijn gemak voelde. Er was verder niets vervelends voorgevallen en Hamit heeft de wedstrijd uiteindelijk ook gewonnen, maar omdat het toevallig in Uden was “met die gebeurtenissen enzo, en dan heb je daar zo’n groepje en daar zoek je dan iets achter he...”

Hij vindt het ook “niet nodig” dat sporters kleding dragen met daarop de vlag van hun land. Ook grote Turkse of Marokkaanse vlaggen op sportkleding vindt hij overdreven. Hij vindt dat het gaat om de sport en niet om uit welk land je komt. Zulke kleding in combinatie met de manier waarop sporters zichzelf presenteren, wekt bij hem irritatie op.

“...je kan opkomen door gewoon heel normaal, maar je hebt van die vechters die komen zo op en die kijken je vies aan en als ze dan ook nog een rood wit blauw of een Marokkaanse vlag of Turkse vlag een broekje daarbij dragen, dan denk ik van ja, ok, moet dat nou.... laat gewoon mooi je naam er op schrijven, wat de meeste hebben en kom die ring in en ga heel sportief te werk. En kijk dan niet zo vuil. Ok dat kan wel, maar dan niet met zo’n broekje. Dat kan een beetje iemand irriteren van kijk ik sta hier. Maar als ze dan zo broekje, ja, dat vind ik echt onnodig” (Hamit, 24 jaar).

Volgens Peter, de Bosnische vader, komt er in het thai/kickboksen heel weinig discriminatie voor. Respect voor anderen, van welke cultuur of geloof dan ook, wordt je bijgebracht bij deze sport. Iedereen leert dit volgens hem van zijn of haar trainer, als dit tenminste een goede trainer is. Een goede trainer hoort zijn leerlingen duidelijk te maken dat iedereen gelijk is en dat je respect moet hebben voor elkaar. De trainer van Balans doet dit erg goed. Peter vindt dat daarom iedereen op en buiten de trainingen goed met elkaar om gaat. Zelf heeft hij ook jarenlang in een voetbalteam gespeeld en hier leerde je volgens hem niet dat soort discipline. Hij heeft in de tijd dat hij voetbalde nooit van zijn trainer gehoord dat de sporters

³¹ Dit voorval vond plaats in de periode na de moord op Theo van Gogh. In deze periode waren er veel inter-etnische spanningen in Nederland

respect voor elkaar moeten hebben. Vanwege discriminatie in het amateur voetbal, is hij ook gestopt met deze sport.

“Je wordt in de voetballen zelf vaak gediscrimineerd. Ik heb vaak uit de veld gegaan en wilde nooit meer voetballen. Ja, zeg maar zij roepen allemaal kankerturk en kut Turken en alles, ja, ik heb veel meegemaakt. En iedereen horen, ook voorzitter van club horen dat, trainer hoort dat. Niemand zegt niks. Ik zeg jongen wat is dat nou, kunnen niet een brief naar KNVB sturen, schrijven. Niemand zegt dan niks, dus ik zeg hier jouw t-shirt, ik wil niet meer in voetballen, klaar” (Peter, 36 jaar).

In het professionele voetbal is het anders volgens hem, maar in het amateurvoetbal staan er veel te weinig sancties op discriminatie en doet de organisatie van de clubs er weinig aan om dit tegen te gaan. Omdat er volgens hem veel vervelende dingen gebeuren in het voetbal, wil hij niet dat zijn zoons op voetbal gaan. Peter geeft hier aan welke specifieke normen en waarden hij en zijn kinderen meekrijgen door de vechtsport. Het meekrijgen van deze normen en waarden, namelijk het respect tonen voor anderen, zorgt ervoor dat ze goed kunnen functioneren in de maatschappij (zie ook Theeboom, 2001:1 en Theeboom 2001:2). Blijkbaar worden deze normen en waarden in andere sporten als voetbal veel minder meegegeven aan sporters.

Geloof

Veel Turkse en andere allochtone sporters zijn van oorsprong Moslim, maar bij de meeste sporters lijkt het geloof niet expliciet een rol te spelen bij hun sportbeoefening. Van de Moslim meisjes draagt niemand een hoofddoek en in de interviews, met uitzondering van één, wordt ook niet expliciet gerefereerd aan het geloof. Bij het invullen van de sociale relatie-cirkels na de interviews, geven één jongen en één meisje wel aan dat Allah heel belangrijk is in hun leven, ze geven Hem een plaats in de schil die het dichtste bij henzelf zit, gelijk aan ouders en broers en zussen. Voor de leden van Balans die Moslim zijn, lijkt het geloof hen niet te belemmeren in het beoefenen van deze sport

Een Turks meisje vertelt in een interview wel dat haar oudere nicht niet op deze sport mag.

“...sommige meisjes die mogen dat niet, als die dan ouder worden met jongens sporten. Ja want mijn nicht, die draagt dan hoofddoek zeg maar, die wou ook bij deze sport, maar die mocht niet of zo, omdat daar heel veel jongens waren. Volgens mij is dat voor het geloof, ik weet dat niet precies” (Sara, 13 jaar).

Het meisje zelf draagt geen hoofddoek en haar ouders hebben haar ook aangeraden dat niet te doen, omdat je dan minder snel aangenomen wordt voor een opleiding of werk. In haar familie dragen wel veel oudere vrouwen een hoofddoek. Zelf weet ze niet of ze later een hoofddoek gaat dragen, ze is daar nog niet zo mee bezig.

Naast het gesprek in het interview over de hoofddoek, komt “het Moslim zijn” een aantal keer in de kledkamer ter sprake. Een Nederlands meisje bijvoorbeeld vertelt dat ze vindt dat de Moslims in haar klas niet echt naar hun geloof leven. De meisjes dragen bijvoorbeeld naveltruitjes en flirten met jongens. Een Turks meisje van haar leeftijd, die Allah noemde als een van haar vrienden, zegt dat je dat niet zomaar kan zeggen want “only Allah can judge”.

Hetzelfde Nederlandse meisje vertelt ook een keer dat op haar school veel Moslim kinderen zitten. Turkse Moslims zijn volgens haar het meest “vrij”, omdat meisjes niet verplicht een hoofddoek hoeven te dragen en vrouwen in verhouding tot andere Moslimvrouwen, de meeste rechten hebben. Ze vindt bijvoorbeeld Somalische Moslims veel strenger en ze vindt het

slecht en achterlijk dat de vrouwen hiervan onderdrukt worden. Ook vindt ze dat niet alle Moslims leven volgens het geloof, ze vindt dat sommigen zich daarom ook geen Moslim mogen noemen.

Het Islamitische geloof komt verder een keer ter sprake wanneer een Turkse jongen tijdens een training tegen een Nederlandse jongen met een ‘made in Holland’- tatoeage op zijn arm vertelt dat hij tijdens de ramadam telkens een maand niet komt trainen, en hierdoor steeds trainingsachterstand op loopt, waardoor hij nu nog maar één wedstrijd heeft kunnen vechten. De Nederlandse jongen snapt dit niet zo goed, hij is van mening dat je toch beter gewoon kunt eten en dan toch naar de training kunt komen.

Gender

Bij sportclub Balans is de verdeling tussen het mannelijk en vrouwelijk geslacht ongeveer 60-40%. De samenstelling van de groep verschilde in de observatie periode per training. Wanneer we kijken naar de vaste kern sporters, die drie keer in de week of meer sporten, is de verhouding ook ongeveer 60-40. Tijdens de twee bezochte wedstrijden, was de verhouding jongen-meisje veel schever. Bij de eerste wedstrijd (dat speciaal een dames-jeugd gala was) deden vijf jongens mee van Balans en drie meisjes. Bij het gala in Weert vijf jongens en één meisje. In totaal werden er op het gala in Tilburg van de twintig partijen vijf partijen gevochten door meisjes/dames, tijdens het gala in Weert waren dit maar twee van de twintig partijen. Meisjes vechten in wedstrijden van het thai/kickboksen nooit tegen jongens. In het kyokushin karate is dat volgens een van de geïnterviewde meisjes anders, soms wordt ze daar op wedstrijden ook bij de jongens ingedeeld.

De trainer van Balans wil graag het vrouwen-thai/kickboksen promoten, want hij wil dat meisjes net zoveel kansen krijgen als jongens in de vechtsport. Hij staat in de thai/kickbokswereld bekend als iemand die “dames-gala’s” organiseert. Hij doet extra zijn best om wedstrijden te organiseren voor meisjes, omdat hij hen ook kansen wil geven in de vechtsport.

“Als je op kickboks.nl vraagt wie is Ömer Gumus, zij zeggen hij organiseert veel damesgala’s. En ik vind dat ook leuk, Ik wil hun ook kansen geven, zij hebben ook recht om te presteren en verder te gaan. Omdat meisjes niet veel aandacht krijgen, maar als er een dames gala is, krijgen ze ineens wel aandacht. Bij algemene wedstrijden zijn er misschien maar één of twee damespartijen. Maar bij dames gala krijgen jongens minder partijen en dames meer, daarom hebben dames daar meer aandacht. Dat stimuleert ze ook. Want als ze niet zo vaak op een wedstrijd kunnen vechten, na enige tijd worden ze hopeloos. Wij krijgen geen kans en dan stoppen ze meteen. Maar als er veel dames gala’s worden georganiseerd, dan krijgen zij veel kans. En gaan zij verder tot het laatste” (Trainer, 36 jaar).

Opvallend was, ondanks dat de trainer zegt dat er op dames gala’s meer partijen zijn voor dames dan voor heren, er op het damesgala in Tilburg toch maar een kwart van de partijen gevochten werd tussen dames. De trainer vertelde dat het moeilijk was geweest de juiste tegenstanders voor sommige dames te regelen, waardoor een aantal partijen niet door konden gaan. Op het gala in de Amsterdam Arena vochten helemaal geen vrouwelijke sportsters.

Tijdens de twee bezochte kleine wedstrijden, waren er ook weinig vrouwelijke coaches aanwezig, gemiddeld drie per gala. Op een gala waarbij twintig partijen worden gevochten tussen twee sporters, waarbij iedere sporter drie (!) coaches meeneemt, is dit erg weinig. Ook de scheidsrechters waren tijdens de twee bezochte gala’s allemaal van het mannelijke geslacht. Meisjes van Balans die wedstrijden vechten, werden in de wedstrijd gewoon gecoacht door

Ömer, maar namen wel een andere vrouwelijke (meestal meer ervaren) sporter mee die hen bijvoorbeeld hielp met het insmeren met vaseline, of het aan en uittrekken van kleding wanneer de sportster zelf al bokshandschoenen aan had. Op de twee bezochte kleine gala's, was er geen aparte kleedkamer voor jongens en meiden, iets dat zeer opmerkelijk te noemen is. Bij het gala in Tilburg werden beide kleedkamers van de gymzaal waar ook getraind wordt, zowel door jongens als meiden gebruikt, bij het gala in Weert diende een plastic partytent met doorzichtige ruitjes als gezamenlijke kleedkamer. Voor zover de observant kon beoordelen, werd er na de wedstrijden niet gedoucht.

Tijdens de trainingen van Balans trainen jongens en meisjes door elkaar. Tijdens het oefenen van technieken is het wel zo dat meisjes meestal een ander meisje als trainingspartner kiezen, en jongens een andere jongen. Dit heeft waarschijnlijk met het niveau en de fysieke overeenkomsten te maken. De trainer heeft het liefst dat er getraind wordt met iemand van ongeveer dezelfde grote en sterkte. Tijdens het sparren wordt telkens van partner gewisseld, waardoor meisjes en jongens meer "mixin" dan bij het oefenen van technieken.

De kleedkamers zijn tijdens de trainingen uiteraard gescheiden. De trainer is vrij streng op het dichthouden van de kleedkamer deuren van de meisjes. Tijdens de observaties komt het regelmatig voor dat hij vraagt de deur van meisjes kleedkamer dicht te doen of dat hij meisjes wegstuurt wanneer deze in het halletje bij de deur van de jongenskleedkamer rondhangen. Opvallend is dat na afloop van de trainingen in de meisjes kleedkamer niemand zich douchet of omkleedt. Sommige meisjes wisselen van T-shirt, maar de meeste komen in hun sport outfit aan en gaan hierin ook weer weg. Bij de jongens wordt meestal wel gedoucht, voornamelijk door de oudere jongens/mannen.

Vroeger (tot ongeveer een jaar geleden?) was er bij Balans een aparte damesgroep, maar omdat hier op een gegeven moment te weinig leden voor waren, is de trainer hier mee gestopt. Een meisje dat al twee jaar bij de club zit, vertelt dat ze deze damesgroep ook maar niks vond. Zij ging zelf altijd bij de jongens meetrainen.

"...ik deed gewoon meteen met de jongens mee. Want bij de meidengroep wordt je als een meisje behandeld vind ik. En bij de jongensgroep wordt je gewoon hetzelfde als de jongens behandeld en ik vind dat je dan toch sterker wordt. Ik vind het wel beter dat nu gewoon iedereen door elkaar heen traint... (over de meidengroep) Dat was eigenlijk alleen maar kletsen kletsen kletsen en bij de jongensgroep eigenlijk helemaal niet...daar ben je een beetje een mietje vind ik, daar slaan ze zo zacht enzo en daar zitten ze eigenlijk het meest te kletsen. Als Ömer dan de hoek om is meteen weer blablabla. Echt vreselijk...Want er gingen ook steeds meer meisjes met de jongens meetrainen. Omdat hun dus ook vonden dat je daar gewoon meer leert. Toen had Ömer dus een keer tegen Sarah gezegd van ga bij de meisjes trainen, maar die bleef gewoon hier trainen, want die wilde niet naar de meisjes. Omdat ze daar niet goed kon trainen (Shirley, 11 jaar).

Ook twee andere geïnterviewde meisjes die al aan wedstrijden doen, geven aan dat ze het prettiger vinden om met de jongens mee te trainen, omdat ze hier harder kunnen trainen en meer kunnen leren. Eén meisje geeft aan dat ze het liefste met een jongen traint, omdat de meeste meisjes die op de training zijn volgens haar niet serieus trainen en veel giechelen en kletsen. Zelf houdt zij daar niet van. Ook de trainer geeft aan dat hij het geen probleem vindt dat jongens en meisjes door elkaar heen trainen, dat gaat volgens hem allemaal heel goed. Wel behandelt de trainer jongens en meisjes verschillend, volgens sommige sporters. Jongens moeten bijvoorbeeld vaker helpen bij het tillen van zware dingen (zoals bokszakken en matten) en meisjes mogen bij het opdrukken de knieën op de grond houden. Een 14 jarig meisje, dat zelf

graag wedstrijden wil gaan vechten, en zichzelf niet ziet als een echt “meisjes-meisje”, is verbolgen over het feit dat veel meisjes het verpesten voor anderen.

“Want jongens die trainen hard en stoer, en sommige meisjes, ja, niet allemaal, want er zijn hier meisjes die trainen harder als de jongens hier, maar sommigen die doen maar giechelen en heel veel kletsen en die verpesten het dan voor ons, want wij trainen wel hard” (Jennifer, 14 jaar).

Jennifer vindt het niet fijn dat alle meisjes over één kam geschoren worden. Ze merkt ook dat sommige jongens geen respect hebben voor meisjes, omdat ze denken dat meisjes niet kunnen vechten. Ze vindt dat niet waar is, en dat heeft ze ook al meerdere malen laten merken als ze met een jongen aan het trainen was. Ook vindt ze dat meisjes benadeeld worden in de vechtsport, omdat er helemaal niet veel wedstrijden voor hen worden georganiseerd, en omdat de hoogste klasse, de K1, alleen voor mannen is. Als “idolen” heeft ze dan ook alleen mannelijke sporters.

En ander meisje is het met haar eens en wil daarom later ook een sportschool oprichten voor alleen meisjes. Jongens krijgen toch wel kansen, die worden toch wel sterker, volgens haar. Ook zou ze zich dan, net als Ömer, gaan richten op het organiseren van wedstrijden voor meisjes, omdat die volgens haar net zoveel kunnen als jongens, maar daar op dit moment gewoon niet de kansen voor krijgen. Ook later in het interview geeft ze aan dat ze graag stereotype seksenormen wilt doorbreken. Ze vertelt namelijk dat ze beter kan opschieten met jongens dan met meiden. Ze heeft één goede vriendin bij Balans, waar ze ook altijd samen mee traint, die ze alles toevertrouwt. Maar verder zou ze nooit iets persoonlijks toevertrouwen aan meisjes, omdat die snel roddelen. Jongens vindt ze wat dat betreft veel betrouwbaarder.

Er wordt dus duidelijk onderscheid gemaakt tussen meisjes die zich ook gedragen als meisjes (kletsen, roddelen, giechelen, omgaan met alleen meisjes), en meisjes die zichzelf meer gelijk zien aan de jongens, gebaseerd op het feit dat ze net zo hard trainen als de jongens. Twee geïnterviewde meisjes die tot de “meisjes-meisjes” gerekend kunnen worden, geven ook aan dat ze het niet erg vinden dat jongens en meiden door elkaar trainen. Ze denken dat het zelfs beter is, maar ze durven niet zelf op een jongen af te stappen om te vragen of hij met één van hen wil trainen. Ze trainen daarom ook het liefst met één van hun vriendinnen. Op dit aspect wordt later dieper ingegaan in de paragraaf over sociaal kapitaal.

Volgens drie jongens die geïnterviewd zijn (Tarik, Yousef en Peter) is het met name goed voor de meisjes om samen te trainen met de jongens. Ze hebben er zelf weinig problemen mee dat jongens en meisjes door elkaar trainen, alhoewel één jongen wel zegt:

‘Maar als er geen meisjes zouden zijn, zou iedereen z’n t-shirt uit kunnen trekken en dan beter kunnen trainen, maar maakt niet uit. T-shirt aan is ook wel goed. Met meisjes is ook wel goed hoor, kunnen ze ook een beetje van jongens ervaring krijgen’ (Tarik, 15 jaar).

Zelf zegt hij niet zoveel van meisjes te kunnen leren, maar dat het wel fijn is met hen te trainen, zodat je af en toe ook even kunt uitrusten. Deze opmerking geeft aan dat sommige mannelijke bokkers, net als in het onderzoek van Antonissen en Dortants (2006) vrouwelijke vechters niet echt serieus nemen. Hij vlakt later (waarschijnlijk door de afkeurende blik van de onderzoekster) zijn opmerking wat af door te zeggen dat het goed is om met zoveel mogelijk verschillende sparrings-partners te trainen, omdat je ook in wedstrijden met verschillende tegenstanders te maken krijgt. En sommige meisjes kunnen het volgens hem ook best goed.... Ook een andere jongen geeft aan dat afwisselend met verschillende partners trainen goed is.

“Af en toe is dat ook wel fijn. Als je soms tegen een goeie hebt gevochten en je bent moe of zo, dan kun je weer even tegen een meisje of iemand die nog niet zo goed is en dan uitrusten. En dan kan ik hem ook uitleggen en dan leert die andere het ook en dan kan die ook weer goed worden enzo. En zo gaat het verder. Dat vind ik wel goed, dan kan iedereen leren”(Yousef, 14 jaar).

De geïnterviewde vader zegt dat het ook voor jongens goed is met meisjes te trainen. Ze kunnen dan goed hun verdediging oefenen. Jongens moeten de meisjes dan voortdurend laten aanvallen en zelf goed hun verdediging houden. Maar voor meisjes is het toch voornamelijk voordelig, omdat ze hun niveau veel hoger kunnen krijgen door te trainen met een jongen die “harder en zwaarder” is. Ook hier wordt weer een impliciete indicatie gegeven dat meisjes als trainingspartner van jongens niet echt serieus genomen worden (Antonissen & Dortants, 2006).

Ondanks deze impliciete opmerkingen, geeft geen enkele geïnterviewde aan dat deze sport niet geschikt is voor meisjes. Dit is waarschijnlijk ook te wijten aan het feit dat de trainer heel positief tegenover meisjes in de sport staat. Hij heeft in het verleden ook altijd veel succes gehad met “zijn meisjes” op wedstrijden en stimuleert veel meisjes ook om wedstrijden te gaan vechten. Gezien het groot aantal meisjes dat bij Balans traint, lijken er voor hen geen drempels te zijn zich te begeven in deze doorgaans “mannelijke” wereld. Zij lijken bovendien trouwer de trainingen te bezoeken, gezien het feit dat er in de observatieperiode veel meer verloop was onder mannelijke dan onder vrouwelijke sporters. Toch worden vrouwelijke sporters binnen de thai/kickboks wereld nog steeds benadeeld, omdat er voor hen lang niet zoveel mogelijkheden zijn om hogerop te komen in de sport en omdat ze zich vaak moeten confirmeren aan de mannen, zoals het voorbeeld van het gemengd omkleden tijdens wedstrijden aangaf.

Opleidingsachtergrond en sociale klasse

Volgens Waquant (1992, 2004) wordt boksen beschouwd als een sport voor laagopgeleide jongeren die hun fysieke vermogens willen inzetten om hiermee hun maatschappelijke positie te kunnen verbeteren. De meeste sporters die trainen bij Balans zijn laagopgeleid en gezien uiterlijke kenmerken zoals kleding, haardracht en taalgebruik lijken zij ook uit lagere sociaal economische klassen te komen, maar het beeld is gevarieerder dan hoe Waquant het beschrijft. Uit de interviews komt naar voren dat een aantal sporters deze sport wil inzetten om geld en status mee te kunnen verdienen, maar aan de andere kant zijn er ook sporters die deze sport echt zien als een hobby en via hun opleiding werken aan een verbetering van hun maatschappelijke positie.

In het onderzoek onder getalenteerde bokkers van Antonissen en Dortants (2006), kwam naar voren dat bokkers met een vluchtelingen status een andere “type” zijn dan de andere allochtone en Nederlandse bokkers. Met name zij zien boksen als een mogelijkheid hun sociale status te kunnen verbeteren. In dit onderzoek is gesproken met één sporter met vluchtelingenstatus. Hij zou graag zien dat zijn zoons met deze sport geld gaan verdienen, mede omdat hij zelf in zijn land van herkomst nooit de kans heeft gehad zich verder te ontwikkelen in sport. Dit verlangen van zijn zoons topsporters te maken, komt echter niet voort uit het feit dat hij vindt dat een maatschappelijke carrière via scholing weinig perspectief biedt, want hij benadrukt dat zijn zoons ook vele andere talenten hebben, waaronder goed leren, waarmee ze ook ver kunnen komen. Zelf is hij ook redelijk hoog opgeleid, maar heeft in Nederland wel een baan onder zijn niveau. Hij loopt echter absoluut niet te koop met het feit dat hij en zijn zoons aan deze sport doen, dus respect van buitenaf lijkt geen grote rol te spelen.

Deze en andere, niet geïnterviewde sporters met een (ex) vluchtelingen status (Iraanse man, Kosovaarse man, Irakese jongens), lijken wel een ander soort te zijn dan de Turkse en Marokkaanse sporters. Ze passen echter niet binnen de typologie die Antonissen en Dortants (2006) aangeven, omdat ze ook juist op andere vlakken dan in de sport maatschappelijke carrière maken. Ze lijken beter geïntegreerd in de Nederlandse samenleving, omdat ze meer omgaan met mensen van gemengde afkomst en ze hebben ook vaker een hogere opleiding. Zij zijn vaak één van de weinigen van die specifieke etnische afkomst, waardoor ze zich sneller mengen onder anderen en niet in de eigen groep blijven. In de volgende paragraaf komt het aspect van geld en status verdienen door middel van deze sport verder aan de orde onder het kopje motivatie en in de paragraaf over sociaal kapitaal wordt dieper ingegaan op gemengd etnische contacten.

4.2.2 Betekenisgevingen aan sport: motivatie, trainingen, wedstrijden

Motivatie

Wanneer we kijken naar de redenen waarom jongeren zijn begonnen met deze sport, blijkt dat ze hiervoor vaak niet heel bewust hebben gekozen. De meeste komen via een familielid of vrienden bij de club terecht. Ze zijn een keer meegekomen met iemand en hebben een proeftraining mee gedaan. Toen bleek dat ze het erg leuk vonden, zijn ze gebleven.

“mijn vriendin, zij wou hier onder kickboksen. Ze zei: “ja, het is een leuke sport. Mijn neef zit er ook op, kom we gaan kijken. Lijkt me wel leuk”. Nou mij leek het ook wel leuk, dus toen zijn we een keer hierheen gekomen. En toen zag ik iedereen vechten enzo en toen dacht ik dat is wel een leuke sport. En toen was ik er ook onder gegaan” (Samira, 14 jaar).

Opvallend is dat onder de respondenten van de vragenlijsten drie kwart van de respondenten het niet eens is met de stelling “ik doe deze sport omdat er een vriendje/vriendinnetje bij zit” Sommige geïnterviewden zijn deze sport gaan doen omdat ze “iets te doen wilden hebben” en bleken het daarbij ook nog eens heel leuk te vinden. De meeste vinden het prettig om zich zelf even helemaal uit te leven en moe te maken, dit geeft ze een voldaan gevoel. De motivatie om te blijven sporten, blijkt dus vaak wel (gedeeltelijk) intrinsiek zijn. Toch geven een aantal geïnterviewden ook aan dat gezondheid, een betere conditie en een slanker lichaam aspecten zijn waarom ze aan deze sport doen. Deze redenen worden echter niet als hoofdmotief genoemd. In dit onderzoek is geen inzicht verkregen in de uitvallers in de deze sport, maar de geïnterviewden geven aan dat de meeste sporters er mee stoppen omdat “ze het niet meer leuk vonden” of het te druk kregen met andere dingen.

Twee Nederlandse geïnterviewde meisjes zijn niet toevalligerwijs of via via bij de club terecht gekomen en hebben de club gevonden op internet, omdat ze specifiek op zoek waren naar een thai/kickboksclub. De één zocht op aanraden van haar moeder naar deze sport, omdat ze daar goed haar agressie kwijt zou kunnen, zodat ze thuis rustiger zou worden. De ander was op zoek naar een thai/kickboksclub omdat ze een ondersteunende training zocht voor het kyokushin karate en omdat haar moeder uit Thailand komt. Een Turkse jongen, die via zijn broer bij de club is gekomen, deed het thai/kickboksen in eerste instantie ook ter ondersteuning van een andere sport, namelijk om een betere conditie op te bouwen voor het voetballen. Toen hij echter bij voetbal zijn kuitspier had gescheurd en vanwege zijn werk ook geen tijd meer had elk weekend een wedstrijd te voetballen, is hij na zijn blessure volledig over gestapt naar het thai/kickboksen.

Ook geven twee geïnterviewden aan dat ze voor deze sport hebben gekozen omdat ze “altijd al een vechter zijn geweest”. Ze vinden deze sport echt bij hen passen en identificeren zichzelf dus met andere “vechters”. Deze identificatie kwam ook al terug in de vorige paragraaf en eerdere onderzoeken (o.a. Theeboom, Elling & Sterkenburg, Antonissen & Dortants). Andere vechtsporten als taekwondo vinden ze te “voorzichtig”, zij houden meer van full contact. Deze intrinsieke motivatie is waarschijnlijk wel gecombineerd met een meer extrinsieke motivatie, waarbij het beoefenen van een full contact sport gepaard gaat met het verwerven van een bepaalde status, namelijk het “stoer en hard zijn”. Ook de geïnterviewde vader geeft aan dat zijn zoons het “echt in zich hebben” om een goede vechter te zijn. Hij zou ook graag zien dat zijn dochter aan vechtsport zou doen, maar zij is er eigenlijk “veel te lief” voor.

Eén geïnterviewde sporter heeft voordat hij bij Balans kwam, getraind bij een andere thai/kickboksschool in Tilburg. Hij is daar weggegaan, omdat zijn goede (mannelijke) trainer er mee op hield en hij in plaats daarvan les kreeg van een vrouw. Hij kende al een aantal sporters van Balans en is op aanraden van hen overgestapt. Tijdens de observaties bleek dat er regelmatig door (wedstrijd) sporters “gehopt” wordt van vereniging naar vereniging. Ook gaat het verhaal de ronde dat goede vechters “weggelokt” worden bij andere verenigingen, hier doet de trainer van Balans volgens eigen zeggen echter niet aan mee.

Alle meisjes die zijn geïnterviewd geven aan dat ze deze sport erg goed vinden om zichzelf te kunnen verdedigen. Dit motief vanuit de efficiëntie benadering (Theeboom, 2001:1) is bij de meeste niet de hoofdrede geweest dat ze voor deze sport kozen, maar ze vinden het wel een prettige bijkomstigheid.

“Ik vind het heel fijn om te trainen en het is ook handig. Niet alleen voor in de sportschool, maar ook voor buiten als je wordt lastig gevallen. He, want voor meisjes, als je dan wordt lastig gevallen, kun je jezelf verdedigen”.(Jennifer, 14 jaar)

“...op straat van die vieze mannen enzo, daar zijn er ook best wel veel van. En als ze iets willen doen bij jou, dan kan je hun gewoon slaan. Dat vind ik ook wel handig van deze sport, want bij ons he, is zo’n man, die steeds van kinderen foto’s maakt enzo, eerst, toen was ik daar ook bang voor, maar nu niet meer” (Sara, 13 jaar).

Ook de geïnterviewde vader zegt dat hij graag zou willen dat zijn dochter aan een vechtsport zou doen, gezien vanuit een efficiëntie benadering.

“Want zij is een mooie meisje, ja iedereen zegt van eigen kind, maar zij echt is een mooie meisje, knappe meisje. Ik zeg ja, dat is grote school, problemen, weet je wel. Als ik weet zij hier, leert zelfverdedigen, dan ik een beetje rustiger he. Als zij dan bijvoorbeeld niet op deze [afgesproken] tijd terug is gekomen, en als jij weet ze kan een beetje zelfverdedigen, dan jij niet zo ongerust”(Peter, 36 jaar).

Alle geïnterviewde meisjes op één na, geven aan dat ze zich, door de beoefening van deze sport, veiliger voelen op straat. Ook in de vragenlijsten geven alle vrouwelijke respondenten aan dat ze het eens zijn met de stelling “ik doe deze sport om me te leren verdedigen”, terwijl dit bij de jongens maar ongeveer een vierde is. Toch bleken er uit de observaties ook jongens vanwege deze efficiëntie benadering lid te zijn geworden van een vechtsportclub. Hierbij ging het, net als in het onderzoek van Theeboom (2001:1) om jongens die voordat ze op deze sport kwamen

vaak gepest werden op school of op straat. Een meisje, wiens broer net als haar op karate en thai/kickboksen zit, vertelt over haar broer:

“Mijn broer, die zat vroeger op voetbal toen hij negen – tien jaar was. En ja, toen werd hij heel veel gepest. Want hij zat toen alleen op voetbal en op zwemmen. En toen werd hij dus gepest allemaal zo van ja, als je de volgende keer op de training komt, ja, dan pak ik je. En toen zei papa zo van: “ja, je hebt twee oplossingen. Of ik ga het oplossen”, maar dat wou m’n broer niet,” ofwel je gaat bij een vechtsport”. En toen is hij maar op karate gegaan” (Marjolein, 11 jaar).

Een jongen geeft in een interview aan dat het aspect van zelfverdediging voor hem juist absoluut geen rol speelt en dat het ook absoluut geen zin heeft om om deze reden deze sport te gaan beoefenen.

“Iedereen heeft twee handen en twee voeten, als iemand jou eerder slaat dan kan je wel kunnen kickboksen, thaiboksen, taekwondo, noem maar op, maar dan kan je nog niet. Dus ook al heb je zwarte band, 10° dan, of hoe ze dat ook noemen, nou, iemand slaat je onverwachts, nou dan lig je daar knock-out. Daarom doe ik deze sport dus ook echt niet” (Hamit, 24 jaar)

Vier sporters geven in de interviews aan dat ze graag verder willen in deze sport. Ze willen zo hoog mogelijk komen zodat ze ook geld kunnen verdienen in het thai/kickboksen.

“ik wil wel met kickboksen mijn brood gaan verdienen. Liever dat ik dan twee keer per dag train, dan dat ik acht uur op een dag moet werken of zo. Dan heb ik liever kickboksen. Sport is gezond, plus ik krijg er ook nog geld voor betaald, dus dat is helemaal goed. Ik wil ook echt wel aan de top komen. (Tarik, 15 jaar)

Over hoe ze dit gaan bereiken, hebben de meeste sporters nog niet echt goed nagedacht. Ook de geïnterviewde vader geeft aan graag te zien dat zijn zoons professioneel gaan worden. Volgens hem kun je daar heel veel geld in verdienen. Ook de trainer zegt dat er in het thai/kickboksen veel geld te verdienen is. Vechters in de A-klasse van een jaar of zestien (die deze sport beoefenen naast hun school) verdienen volgens hem per wedstrijd wel vijfhonderd euro. Hiervoor hoeven ze hooguit vijftien minuten te vechten. Dit is volgens hem toch beter dan elke avond vakken vullen voor maar tweehonderd euro per maand. Bovendien blijft er op die manier meer tijd over om te studeren. Op oudere leeftijd is er volgens hem nog veel meer geld te verdienen, hij kent twee jongens van een jaar of twintig die deze sport doen naast hun studie en die per wedstrijd tien- tot vijftienduizend euro verdienen.

De insteek van de meeste sporters die komen trainen is vaak niet in eerste instantie dat ze deze sport gaan doen omdat ze hiermee geld willen verdienen. Bij een meisje (Jennifer) is dit wel het geval. De anderen die aangeven dat ze een hoog niveau willen bereiken in deze sport om daar mee geld te verdienen, hebben gaande weg dit doel voor ogen gekregen. Ze merkten dat ze talent hadden, of werden hier door de trainer op geattendeerd, en zijn zich daarom gaan richten op het vechten van wedstrijden.

In de literatuur kwam naar voren dat allochtonen in vergelijking tot autochtonen minder mogelijkheden hebben om status te verkrijgen via reguliere kanalen, zoals een opleiding en een reguliere baan. Voor veel, met name mannelijke migranten, fungeert de sport als een bevestiging van hun mannelijkheid en verwerven ze hiermee status (Elling & Sterkenburg, 2005). Dit verklaart misschien ook het grote aantal migranten mannen dat actief is in de

thai/kickbokssport, een sport waar op semi-professioneel en op professioneel niveau veel geld mee te verdienen is. Voor meisjes/vrouwen geldt in mindere mate dat ze veel geld kunnen verdienen in deze sport. Het bedrag dat op topniveau bij het spelen van een wedstrijd verdiend kan worden is bij de mannen vele malen hoger dan bij de vrouwen op hetzelfde niveau. De hoogste klasse waar op dit moment in de vechtsport het meeste geld omgaat, de K1, is ook niet voor vrouwen toegankelijk. Aan de andere kant sta je als vrouw wel sneller aan de top, omdat het veld vrouwen dat wedstrijden vecht veel dunner gezaaid is dan dat bij de mannen³².

Uit de interviews bleek niet expliciet dat sporters deze sport doen omdat dat hen status vanuit de omgeving verleent. De meeste geven aan dat ze het niet belangrijk vinden hoe andere denken over het feit dat ze deze sport beoefenen, alhoewel een aantal geïnterviewde jongens en meisjes het toch wel leuk vindt dat anderen hen “stoer” vinden. Ook beseffen alle geïnterviewde sporters terdege dat een goede opleiding ook belangrijk is. Onbewust beseffen ze misschien wel dat de kans niet heel groot is dat ze later kunnen leven van de sport. Het beeld is dus een beetje ambigu. Een aantal sporters geeft aan veel te willen bereiken in het thai/kickboksen, maar geen enkele sporter is van plan zijn of haar opleiding op te geven voor de sport. Ze willen zich dus misschien (onbewust) niet identificeren met het beeld van “de allochtone sporter uit de lagere sociaal economische klassen” die streeft naar een profcarrière in de sport om hiermee sociale status te verdienen. De vraag is echter of ze hun opleiding nog steeds zo belangrijk vinden wanneer ze echt veel geld kunnen gaan verdienen met de sport. Nu al zien sommige sporters het thai/kickboksen al als een manier om snel en makkelijk geld te kunnen verdienen, waardoor ze (naast hun studie) geen bijbaantje hoeven te nemen.

Trainingen

De hoeveelheid tijd die sporters besteden aan het thai/kickboksen verschilt. Zoals eerder is gezegd, kan er elke doordeweekse avond anderhalf uur getraind worden. De trainer geeft alle trainingen zelf en organiseert er naast ook wedstrijden. Omdat hij bezig is met het opzetten van een sportschool die de hele dag geopend is (met fitness en sauna erbij) heeft hij op dit moment geen andere werk. Sportschool Balans beslaat dus op dit moment een groot deel van zijn leven.

Van de geïnterviewde sporters zijn er vijf die elke avond komen trainen, samen met een clubje van ongeveer nog tien andere sporters. De anderen trainen gemiddeld drie keer in de week. Een aantal sporters volgt bovendien op zaterdag ook nog een bokstraining, ter verbetering van hun stoot-techniek en kracht. De sporters die zes keer in de week trainen, zijn dus behoorlijk wat tijd kwijt aan hun sport. Twee meisjes geven ook aan dat deze sport op dit moment “echt hun leven is”. Een veertienjarig meisje geeft aan door deze sport niet echt veel tijd meer te hebben om af te spreken met vrienden:

“Daar hebben we niet echt tijd voor... Je komt uit school, meestal ben je dan om drie uur uit en ik woon verder weg, dus ik moet om 18 of 19 uur al weer vertrekken om hier op tijd te zijn. Dus dan moet ik nog eten en douchen en zo, dus daar heb ik gewoon geen tijd voor” (Jennifer, 14 jaar).

Een elfjarig meisje, dat aan zowel karate als thai/kickboksen als streetdance doet, heeft door de week ook niet veel tijd om met vriendinnetjes te spelen. Zij en haar broertje lijken echt te leven

³² Bron: interview met vrouwelijke kickbokster Ilonka Elmont op www.kickbox.nl.

voor de sport, en worden door hun ouders daarin ook zeer gestimuleerd. Buiten de trainingen van karate en thai/kickboksen om, trainen het meisje en haar broer ook nog thuis met één van hun ouders. Zij willen namelijk niet dat hun kinderen “op straat rondhangen” of teveel ’s avonds met vrienden samen zijn en voeden hen daarom vrij streng op

Anderen geven aan dat ze het niet te druk hebben. Ze kunnen school en andere bezigheden goed met de trainingen combineren. Als het een keer druk is op school, slaan ze gewoon een training over want bij alle geïnterviewde sporters komt volgens eigen zeggen school op de eerste plaats. De geïnterviewde vader steekt ook veel tijd in de sport van hem zelf en zijn zoons en is zoals eerder gezegd ook bereid alles op te geven voor deze sport.

Opvallend is dat alle geïnterviewde sporters in eerste instantie de trainingen positief beoordelen. Ze vinden dat de trainer erg goed is. Veel sporters denken of vinden op basis van ervaring dat de trainingen bij Balans veel beter zijn dan bij andere sportscholen. Het aspect dat er veel gewerkt wordt aan de conditie en dat de trainingen erg zwaar zijn, wordt door veel geïnterviewde sporters als zeer positief ervaren. Op twee sporters na, heeft er niemand van de geïnterviewden kritiek op de trainer. Over het algemeen vinden de sporters dat de trainer erg goed training geeft en vinden ze het leuk dat hij tussendoor veel grapjes maakt. Het feit dat hij soms wat streng is, vinden de meeste sporters terecht. De sporters die kritiek hebben, vinden dat de trainer niet genoeg differentieert tijdens de lessen (iedereen moet hetzelfde doen, of je nu beginner of gevorderd bent) en een Nederlands meisje vindt het vervelend dat de trainer regelmatig in het Turks spreekt. Onbewust identificeren, met name de sporters met een Turkse achtergrond, zich met de trainer en voelen zich daardoor prettig bij hem. Over de trainer en de band die de sporters hebben met de trainer wordt in de volgende paragraaf verder gegaan.

Tijdens de observatie periode werden de trainingen in verschillende mate bezocht. Er zijn trainingen geweest waarbij er meer dan veertig sporters in de zaal waren, maar ook trainingen waarbij maar met een clubje van een stuk of tien sporters getraind werd. Dit was zeer afhankelijk van de dag (op maandag en woensdag druk, op donderdag en vrijdag het minst druk), het weer (bij hitte minder sporters) en de periode (vlak voor de zomervakantie werden de trainingen veel minder bezocht).

Wat verder zeer opvallend was, was dat het verloop onder de leden enorm groot is. Er is een vaste club die de trainingen trouw regelmatig bezoekt, maar er zijn ook veel sporters die in de gehele observatie periode van tien weken maar één of twee keer zijn komen trainen. Verder bleek dat er steeds heel veel nieuwe sporters bijkomen, maar dat er ook veel sporters stoppen. Alle geïnterviewde sporters, op één na, zitten korter dan twee jaar bij de vereniging. Een jongen die al meer dan drie jaar traint, vertelt dat er van de sporters waarmee hij in het begin samen trainde (drie jaar geleden) nog maar één of twee over zijn. De vraag is dan uiteraard hoe deze grote uitval te verklaren is. Hiervoor is geen pasklaar antwoord en waarschijnlijk zijn hier verschillende factoren op van invloed. Factoren die van invloed zouden kunnen zijn, zijn factoren die bij de sporter zelf liggen, zoals bijvoorbeeld geen tijd meer hebben om te trainen. De grote uitval kan echter ook te verklaren zijn aan het feit dat de trainingen niet bevallen. Het “harde” van de sport of een negatieve ervaring met het ontvangen van een harde trap of stoot kan met name beginners afschrikken. Alhoewel er geprobeerd wordt rekening te houden met beginners, gaat er toch wel eens iets mis. De geïnterviewde vader zegt dat het eigenlijk niet goed is met deze sport te beginnen, als je nog helemaal geen ervaring hebt in vechtsporten:

“Daarom ik ook zeg jij moet rustig beginnen, een beetje met opbouw. Anders mensen komen één keer hier, trainen, jonge jongens en dan krijgen een paar klappen en dan zij stoppen ermee, willen niet meer komen. Dan schrikken ze. Daarom eerst als ze jong zijn zij moeten eerst iets anders pakken. En dan een

beetje leren, je bouwt steeds op en dan kom je hier. En dan weet je een beetje wel. Dan je bent een beetje voorbereid. Dan je bent gewend” (Peter, 36 jaar).

Het vele lichamelijke contact dat sporters met elkaar hebben-met name bij het clinchen is er zeer nauw lichamenlijk contact- kan ervoor zorgen dat sporters die dit niet gewend zijn, zich hierbij niet prettig voelen. In de confrontatie met dit soort lichamenlijk contact zit ook geen opbouw. Ook de bamboestok kan bij sporters angst aanjagen, waardoor ze de training als niet prettig ervaren. Een andere factor zou kunnen zijn dat sporters van een niet-Turkse afkomst zich onbewust toch minder thuis voelen bij Balans, waardoor ze ook eerder afhaken. Ook het wedstrijd aspect en het pushen van de trainer wedstrijden te gaan vechten, kan sporters afschrikken.

“ af en toe vind ik wel dat ie (de trainer) een beetje hard is. Ik bedoel ja, het is wel een sport, ja, maar je hoeft het, sommige willen gewoon ja, gewoon trainen, geen wedstrijden doen. Gewoon omdat ze bezig willen zijn en omdat ze het leuk vinden. En daar is ie dan soms best hard voor als ze dan niet goed meedoen of zo, of als ze geen wedstrijden willen doen”(Shirley, 11 jaar).

Andersom kan het ook zo zijn dat sporters minder gemotiveerd raken door het feit dat ze van de trainer (nog) geen wedstrijden mogen vechten of omdat er in hun gewichtsklasse niet veel tegenstanders zijn. Ook het feit dat de vereniging niet de structuur heeft van een “autochtone” sportvereniging, kan er voor zorgen dat leden makkelijk afhaken. Betaling kan per maand en wordt niet altijd even goed geregistreerd, waardoor het makkelijk is weg te blijven.

Wat naast het grote verloop van leden verder zeer vaak naar voren komt in de trainingen tijdens de observatieperiode is het aspect gewicht/afvallen. In het thai/kickboksen worden wedstrijden gevochten in bepaalde gewichtsklassen, waarbij het belangrijk is in een goede gewichtsklasse te komen/blijven. Het letten op gewicht of afvallen om in een bepaalde klasse te komen, wordt door de trainer blijkbaar erg belangrijk gevonden. Hij maakt tijdens de observaties vaak opmerkingen naar een aantal sporters die in zijn ogen te dik zijn en als ze wedstrijden willen gaan doen, echt moeten afvallen.

“..want in september als het goed is, kan ik dan misschien wedstrijden gaan draaien, maar om in een lagere gewichtsklasse te komen, moet ik dan eerst afvallen. En dan geeft hij wel tips van dit moet je wel en niet eten” (Jennifer, 14 jaar).

De opmerkingen van de trainer over het gewicht van sommige sporters gaan vaak gepaard met een grapje, maar lijken bij sommige sporters toch een vervelend gevoel op te roepen. Zelf draagt de trainer tijdens de training vaak een zweetjas, om af te vallen. Ook vertelt hij vaak aan zijn sporters dat hij zelf een keer in een week acht kilo is afgevallen door alleen sla en brood te eten en hard te trainen in een zweetjas. Deze tips en adviezen lijken er voor te zorgen dat de vaak nog jonge sporters zich op een ongezonde/gevaarlijke wijze bezig gaan houden met hun gewicht. Voor een veertienjarig meisje dat graag wedstrijden wil gaan vechten, lijkt afvallen echt een soort obsessie te zijn geworden.

Wat tijdens de observaties verder opvalt is dat de trainingen niet gegeven worden vanuit een bepaalde methodiek met een opbouw. Duidelijk is dat de trainer geen opleidingen heeft gevolgd voor het geven van trainingen en/of het omgaan met jongeren en kinderen. Pedagogisch, didactisch en methodologisch zijn er nog wel wat opmerkingen te plaatsen bij de trainingen. De warming-up van de training is bijvoorbeeld bijna altijd hetzelfde: twintig tot

dertig minuten rondjes rennen met daarna rekken. Door de sporters wordt dit over het algemeen erg saai gevonden. Ook wordt er niet vaak gedifferentieerd naar leeftijd, sekse en niveau, waardoor beginners vaak te moeilijke technieken uit moeten voeren en gevorderden niet veel uitdaging hebben. Het verschilt per training hoeveel aanwijzingen de trainer geeft, maar over het algemeen is dit vrij weinig, en moeten de sporters het doen met aanwijzingen van hun trainingspartner. Wanneer er wedstrijden in de planning staan, wordt er door de trainer wel extra aandacht besteed aan de sporters die moeten vechten op de wedstrijden. De trainer spart dan vaak met sporters die moeten vechten op een wedstrijd. Soms neemt hij wedstrijdssporters na de training nog apart om met (één van) hen nog langer door te trainen.

Wat tijdens de observatieperiode erg opviel was, was dat de trainingen vaak te laat beginnen, omdat de trainer nog aan het bellen of praten is, en dat de trainer verder tijdens de trainingen ook vaak belt, waardoor er even geen toezicht is. De meeste sporters lijken dit echter niet op te merken. Ze hebben vaak veel gezag voor de trainer, waardoor ze toch doortraineren wanneer hij aan de telefoon is. Het rommelige verloop van de trainingen lijkt alleen de autochtone sporters en oudere allochtone sporters wat te storen. Ook dit “rommelige” verloop van de training kan een reden zijn waarom sommige sporters afhaken.

De opbouw van de vereniging is evenals de trainingen ook niet erg gestructureerd en lijkt niet op de organisatie van een “autochtone” sportclub. Er is niet echt een bestuur en ook de administratie en financiën lijken wat rommelig te verlopen. Deze aspecten zorgen er wellicht ook voor dat er minder autochtone dan allochtone sporters lid zijn van de vereniging.

Bovenstaande aspecten staan niet rechtstreeks in verbinding met de onderzoeksvragen van dit onderzoek, maar zijn aan het licht gekomen tijdens de observatieperiode. De reden dat ze hier vermeld staan, is het feit dat ze wel veel invloed hebben op de betekenisgeving en identificatieprocessen in de vechtsport. Met name de rol van de trainer en de mening over de trainer is hierin belangrijk. In paragraaf 4.3.1 wordt de rol van de trainer verder besproken. Hieronder volgt nu eerst een paragraaf over wedstrijden een belangrijk aspect dat ook tijdens de observaties naar voren kwam.

Wedstrijden

Wedstrijden in het thai/kickboksen worden gala’s genoemd. In Nederland bestaan verschillende promotors, die thai/kickboks gala’s organiseren. Sportiviteit, maar ook commerciële belangen staan centraal bij deze gala’s. Er zijn in Nederland verschillende bonden die scheidsrechters leveren voor thai/kickboksgala’s met elk hun eigen regels. De sporters die aan wedstrijden doen, vechten ook wedstrijden bij verschillende bonden, waarbij ze zich dus telkens aan andere regels moeten houden. Dit lijken de sporters echter niet erg te vinden, ze passen zich tijdens de wedstrijden gewoon aan.

Zoals eerder gezegd is er een binnen Balans een groepje van tien tot vijftien sporters die ook aan wedstrijden meedoen. Het is onduidelijk welke criteria er gehanteerd worden door de trainer om sporters wedstrijden te laten vechten. Over het algemeen zijn de sporters die bij Balans wedstrijden vechten, door de trainer gevraagd. Of het zijn sporters die van een andere club zijn gekomen waar ze al wedstrijden vechten. De trainer stimuleert sporters waarvan hij denkt dat ze talent hebben om wedstrijden te gaan spelen. Zo waren er tijdens de observatieperiode twee jonge Nederlandse meisjes, die volgens de trainer op elk gala zouden kunnen vechten als ze wilden. De meisjes (die al eerder wedstrijden hadden gedaan) wilden echter niet, de ene omdat ze telkens niet kon op betreffende data van de gala’s, het andere meisje omdat haar moeder liever niet wilde dat ze wedstrijden zou gaan vechten. Ze bezocht met haar dochter namelijk eerder een wedstrijd en hier werd haar vooroordeel omtrent

kickboksen bevestigd. Ze zag meerdere kinderen in de leeftijd van haar dochter op een agressieve en harde manier met elkaar vechten. Van respect voor tegenstanders van een andere club was volgens haar geen sprake, vandaar dat ze niet wil dat haar dochter wedstrijden gaat vechten tegen vechters van een andere club. Wellicht heeft ze het net ongelukkig getroffen bij de wedstrijd die ze bezocht, want deze ervaring werd door een aantal andere ouders en door de observant niet gedeeld.

Het vechten van een wedstrijd is voor de meeste sporters een spannende aangelegenheid. Ze leven, zeker naar de eerste wedstrijd, helemaal toe. Een zestienjarig meisje vertelde hoe ze zich voelde op haar eerste wedstrijd:

“ik kwam toen in de kleedkamer en ik had mijn tegenstander al gezien, maar nog niet mee gepraat weet je, en ik kwam in de kleedkamer en ik was toen heel zenuwachtig want die meisje had al twintig wedstrijden gedaan, en dit was pas mijn eerste weet je wel. En zijn was twee keer Nederlands kampioen geweest. Daar wordt je dan een beetje zenuwachtig van, van weet je wat staat me te wachten enzo. Is zij heel goed en kan ik het wel volhouden enzo. Dat was gewoon, al die vragen gingen door mij heen. Toen dacht ik op een gegeven moment, toen ik naar binnen ging, zo toen was ik zenuwachtig. Dan moet je zo lopen, en al die mensen kijken je aan weet je, wie deze meisje? Want niemand kent mij, alleen een paar mensen van Balansgym zelf, maar die andere allemaal van wie deze meisje, we kennen haar niet. En zelfs keek iemand van de Nederlandse kampioenschappen. Dus wij daar naar toe, in de ring een beetje los te springen en los te maken, en mij trainer zei ook je kan het heel goed en zij is nou helemaal niet zo goed en je kan het ook aan. En dan komt zij eraan, weet je, heel indruk te maken, echt zo’n showtje te maken. Ik dacht van shit, dalijk verlies ik dit echt. Weet je, zij komt echt wel verzekerd over en ik zit onder de zenuwen. En op een gegeven moment, in de eerste ronde, ja eerst was ik wel zo’n beetje bang maar ik dacht wel van ja, ik moet gewoon verder gaan, want deze meisje is nou ook weer niet zo heel erg goed. En op een gegeven moment dacht ik ik ga bijna opgeven, want ik was echt buiten adem. En benauwd, want al die warme lucht enzo. En toen dacht ik echt van ik kan niet meer. Maar ze zeiden van je kan nog wel, je moet gewoon doorgaan, doorgaan, doorgaan. Dat zei een ander meisje, die al 6 jaar hieronder zit. Maar zij komt niet meer zoveel. Maar zij zei dus van je kan nog wel, je moet gewoon een beetje aanvallen, dus toen ging ik weer in de ring staan, en toen ging ik er gewoon weer voor. Dus ja, ik heb toen wel verloren, maar ik heb wel verloren met trots...(Gulcem, 16 jaar).

Ook een jongen vertelt over zijn ervaringen op een wedstrijd:

“je staat op, en dan heb je zo’n hele rare gevoel in jouw buik. En dan ga je eten, je kan niet zo heel veel eten, misschien eet je maar een broodje ofzo. En dan ga je naar de trainer, ga je wegen. Dan voel je je al een klein beetje trillen. En dan ga je even wachten en dan ga je kijken wie je tegenstander is, ga je je tegenstander zoeken. En dan ga je allemaal een beetje spannen, een beetje trillen. Oh, ga je allemaal nadenken van is hij goed, gaat het wel goed. Dan zie je hem, en dan denk je, oh, hij is een klein beetje breed enzo. maar als je begint met boksen dan is het meestal wel goed. Maar vorige wedstrijd, ik kon mijn benen bijna niet gebruiken, want ik was zo zenuwachtig. Mijn moeder kwam voor de eerste keer kijken. Ik keek naar mijn tegenstander en het leek alsof ik gewoon hele tijd in een blok stond, en toen ging mijn been helemaal niet omhoog. Toen heb ik alleen maar stoot gedaan, helemaal geen trap gedaan (Tarik, 15 jaar)

Aspecten als winst en verlies lijken voor de meeste jongeren die wedstrijden vechten erg belangrijk te zijn. De meeste wedstrijdssporters die zich tijdens de observatieperiode voorstelden deden dat door hun naam, het aantal gevochten wedstrijden met daarvan winst,

verlies en onbesliste partijen te noemen. Het winnen van een wedstrijd door middel van het knock-out slaan van de tegenstander verschaft een sporter veel aanzien. Het goed presteren op wedstrijden vinden zowel de sporters als de trainer erg belangrijk, alhoewel de trainer ook trots is op sporters wanneer ze een wedstrijd hebben verloren, maar wel goed hun beste hebben gedaan.

In de observatie periode wordt er regelmatig gesproken over wedstrijden en over beroemde kickboksers die als voorbeeld gelden voor sommige sporters. Er wordt met gezag gesproken over goede sporters, maar ook afkeurend over sommige sporters die “laf” vechten. Tijdens het gala in de Amsterdam Arena werden bijvoorbeeld een aantal vechters uitgefloten, omdat ze geen “aantrekkelijk” spel lieten zien. De commercialisering van sport (van Bottenburg, 1996) heeft ervoor gezorgd dat niet alleen winst telt, maar ook de manier waarop die winst wordt bereikt. Het publiek wil een mooi gevecht zien, ze hebben tenslotte veel geld voor een bezoek aan het gala betaald.

De entourage bij kick/thaiboksgala’s heeft een ander karakter dan bij meer conventionele sporten. Het show-aspect speelt tijdens gala’s een vrij grote rol. Ook de commercialisering die gepaard gaat met de gala’s zorgt voor een andere sfeer dan de observant van wedstrijden in bijvoorbeeld het zwemmen en volleybal op amateur niveau gewend is. Ieder thai/kickboks-gala heeft een zogenaamde “promotor” die het gala organiseert. Tussen deze promotoren heerst ook een soort concurrentie strijd. Het is namelijk zaak om goede vechters aan te trekken voor een gala, zodat er veel bezoek komt. Voor de gala’s moet meestal een behoorlijk bedrag entreegeld betaald worden (ook voor amateur gala’s) waardoor het lijkt alsof er veel geld te verdienen valt met het organiseren van gala’s. Meestal zijn een aantal sponsors aan het gala verbonden, wat uiteraard ook in andere sporten gebeurt (van Bottenburg, 1996). Om een beeld te krijgen van hoe de sfeer/entourage tijdens een gala er uit ziet, hieronder twee fragmenten uit de observatieverslagen van twee gala’s die tijdens de observatie periode bezocht zijn.

Fragment uit het observatie verslag van het gala in Tilburg, gehouden in de zaal van Balans op 20-05-2007, bezocht samen met mijn vriend.

Het gala dat ik vandaag ga bezoeken, wordt gehouden in de zaal waar ook de trainingen plaats vinden die in de observatieperiode bezocht zijn. Ik ga naar het gala samen met mijn vriend, die zelf op Eurosport regelmatig kijkt naar thai/kickboksgala's. Zelf kijk ik soms ook mee, maar tot nu toe had het nog niet echt m'n interesse gewekt. Voor mij is het dan ook de eerste keer dat ik een volledig evenement ga meemaken.

Als we binnenkomen, gaan we door een andere deur naar binnen dan bij de trainingen, namelijk de nooddeur die direct op de gymzaal uitkomt. Bij de deur betalen we 15 euro entree. Bij de kassa zit een jongen die ik wel vaker langs de kant bij een training heb gezien, en een andere (Turkse?) man. We krijgen als betalingsbewijs een stempel op onze hand, zodat we ook nog in en uit kunnen. In de gymzaal is rechts achter in de hoek een grote boksring opgesteld (4 bij 4 schat ik, anderhalve meter van de grond, ring ook ongeveer anderhalve meter hoog) en hier rondom staan stoelen opgesteld. Het is al redelijk druk binnen, maar nog lang niet alle stoelen zijn bezet. Ik zie een aantal bekenden en onbekenden in t-shirts van Balans. De meeste zitten bij elkaar aan de kant van de kleedkamers, maar omdat hier niet meer zoveel plek is, ga ik met mijn vriend ergens in het midden zitten. Ik denk dat er ongeveer nog 6 andere teams aanwezig zijn, buiten het team van Balans. Wat direct opvalt is dat er binnen nogal "typische" mensen aanwezig zijn. Aan het uiterlijk te zien is ongeveer 50% van de toeschouwers en vechters allochtoon en de andere 50% die Nederlands oogt ziet er in mijn ogen "kampachtig" uit. Veel blingbling, tatoeages, piercings, strakke en korte kleding en geblondeerd haar. Een aantal vechters loopt al rond in hun kickboks-broek en hebben de bandages al rond hun handen. Ik zie veel jonge kinderen rond lopen, waarvan een aantal ook in kickboks-outfit. Vooral van de "Nederlandse" kinderen lijken er veel ouders en familie aanwezig te zijn.

In de berging van de zaal is een barretje gemaakt, waar de ouders van Robert en Shirley koffie, thee, frisdrank, bier, tosti's, wafels en chips verkopen. Een allochtone vrouw met hoofddoek (moeder van één van sporters, vrouw van de trainer?) bakt de tosti's en wafels. In en voor de kleedkamers is het erg druk, ook jongens lopen in en uit de dameskleedkamer. Ik heb het idee dat de kleedkamers vandaag niet echt gescheiden zijn. Wat verder opvalt is dat er links achterin de hoek ook een D.J. zit met draaitafel, die veel rapmuziek draait. Op de stoelen liggen postertjes met hierop een aankondiging van een gala 23 juni in de Amsterdam Arena waar bekende K1 vechters als Remy Bojanksi, Peter Aerst en Sem Schilt zullen gaan vechten. Mijn vriend en ik besluiten om ook dit professionele gala te gaan bezoeken.

Het gala zou om 14 uur beginnen, maar uiteindelijk begint de wedstrijd pas om 14.35 uur. De scheidsrechters en juryleden komen uit het "hokje van de trainer" (waar waarschijnlijk ook de weging heeft plaatsgevonden) en nemen plaats. Er zitten 4 juryleden rondom de ring, aan iedere kant 1. Eén van hen krijgt ook de microfoon en kondigt de vechters aan. In de ring staat een scheidsrechter en verder is er ook nog een ringarts aanwezig. Ze dragen allemaal zwarte kleding met een logo van de WFCA (World Full Contact Association). De scheidsrechter in de ring draagt ook plastic handschoentjes.

Het gala begint met een aantal demopartijen van jonge kinderen. In deze partijen wordt twee keer een minuut gevochten en zijn altijd twee winnaars. De eerste partij gaat tussen twee jongens van dezelfde club, zij vechten beheerst en kijken goed, laten elkaar komen enz. Hierna zijn alle demopartijen tussen kinderen van verschillende clubs en dit gaat er in mijn ogen allemaal vrij hard aan toe. Er zijn vandaag verder veel wedstrijden van jeugd en dames. Allen dragen ze scheenbeschermers, een mondbijte en een hoofdbeschermer, op 3 partijen na, waarbij wat oudere jongens zonder scheen- en hoofdbeschermer vechten. Er zijn die middag wel een stuk of 20 partijen, die 3 keer 1 minuut of 3 keer anderhalve minuut duren. Na elke wedstrijd geven de scheidsrechters die langs de ring zitten hun briefjes met punten af en degene met de microfoon maakt bekend wie er heeft gewonnen. Er zijn geen knock outs geweest, wel een aantal partijen die gestopt zijn vanwege opgaven, waardoor de ander automatisch heeft gewonnen.

Fragment uit het observatie verslag van het gala in Weert, gehouden in de "zaal" van Lumpini gym op 10-06-2007, bezocht samen met een vriendin

Een vriendin van me en ik komen rond 14.30 uur aan bij het aangegeven adres, maar eerst is nog even onduidelijk waar het gala gehouden wordt. We zien een parkeerplaats van de Plus-supermarkt waarop een oud gebouw (fabriekshalletje?) staat met een grote party-tent eraan. Als we wat dichterbij komen, blijkt hier het gala te zijn. De menthol en tijgerbalsem lucht komt ons tegemoet en door de plasticraampjes van de kitscherige party-tent zie ik al een aantal sporters van Balans zitten. We betalen de 15 euro entree, wat ik echt belachelijk duur vind, en gaan naar binnen. Ik kijk eens goed rond in de ruimte, die er heel anders uit ziet dan de gymzaal waarin Balans traint. Het ziet eruit als een oud fabriekshalletje, heel donker, met alleen ramen heel hoog onder het plafond. In het midden van de ruimte is een ring opgesteld, die er ouder en slechter van kwaliteit uit ziet dan bij het gala van Balans 20 mei in Tilburg. De partytent die tegen de hal is aangezet, blijkt te fungeren als kleedlokaal (voor jongens en meiden samen, met ruitjes erin...). Dit ziet er vrij vaag uit. De meeste sporters van Balans zitten in de party-tent, ook hier staan namelijk de plastic stoeltjes die overal in de zaal voor het publiek staan opgesteld. Hamit, een sporter die ik heb geïnterviewd, waarschuwt ons eerst de stoeltjes schoon te maken voordat we er op gaan zitten, omdat ze ontzettend vies zijn.

Qua publiek zit er hetzelfde soort mensen binnen als bij het gala in Tilburg. Een mix van allochtonen met Nederlands "kampvolk". Ik moet wel zeggen dat ik me dit keer wel direct meer op m'n gemak voel dan de vorige keer. Waarschijnlijk speelt gewenning hierbij een rol, maar ook het feit dat ik nu meer sporters van Balans ken, die naar ons toekomen en waarmee we een praatje maken. Van Balans zijn 5 jongens en 1 meisje aanwezig die een wedstrijd gaan vechten. Van één jongen blijkt de tegenstander op het laatste moment te hebben afgezegd, waardoor hij onverwacht geen wedstrijd heeft. Als supporter/verzorger zijn 9 personen meegekomen. Het groepje bestaat voornamelijk uit andere sporters van Balans die vandaag geen wedstrijd hebben. Een aantal van hen begroet ik en we maken een kort praatje. Peter, de Bosnische vader waarvan beide zoontjes vandaag ook gaan vechten, geeft direct informatie over wie in welke partij moet vechten. Wat me opvalt is dat er nergens een papier ophangt met de wedstrijden. Een schema bijvoorbeeld van wie wanneer vecht, zou erg handig kunnen zijn, zodat alle sporters ook op tijd kunnen aantreden. Nu worden hun namen telkens voorgelezen in de partij voorafgaande aan hun eigen partij.

Ondanks dat mijn vriendin en ik een half uur te laat zijn, zijn we toch ruim op tijd voor de eerste wedstrijd. Hamit zegt dat het altijd pas een half uur of drie kwartier te laat begint. Er zijn vandaag ongeveer 20 partijen en er wordt weer begonnen met een aantal kleintjes, waaronder Hakim, het zoontje van Peter. Ik herken een aantal sporters van andere teams van het vorige gala. Er is vandaag ook een club uit België aanwezig, de Bulldogs uit Antwerpen. Van hen vechten twee sporters. Een van hen vecht in een C partij tegen Hamit van Balans, de ander vecht een B-partij (hogere klasse, betaald, deze jongens vechten 5 ronden) tegen een jongen van Lumpini gym, waarbij Ömer ook coacht. Later hoor ik dat Ömer bevriend is met de eigenaar van Lumpini gym en ook geholpen heeft bij de organisatie van dit gala. Peter vertelt dat er de vorige keer heel weinig mensen in het publiek waren hier, maar dat wanneer Ömer iets organiseert, er veel meer mensen komen. Vandaag was de zaal aardig inderdaad ook aardig vol. Dezelfde D.J. als in Tilburg was weer aanwezig, die naar bleek, ook uit Tilburg komt en een vriend van Ömer is. Wat me opvalt is dat Ömer echt ontzettend veel mensen kent in "deze wereld" en blijkbaar dus ook goed is in het organiseren van gala's.

Zoals eerder al is vermeld, doen niet alle sporters van Balans aan wedstrijden. Er zijn een aantal sporters die dit wel zouden willen, maar er volgens de trainer nog niet aan toe zijn. Ze zijn te zwaar, of trainen nog niet lang en/of hard genoeg. Ook zijn er een aantal sporters die volgens de trainer wel goed wedstrijden zouden kunnen vechten, maar dit zelf niet willen of mogen van hun ouders. Volgens de trainer komen veel sporters bij Balans omdat ze graag wedstrijden willen gaan draaien.

Voor sommige sporters die aan wedstrijden doen, spelen deze wedstrijden een grote rol in hun leven. Het winnen van een wedstrijd is voor hen, evenals voor de trainer, erg belangrijk. Sommige sporters zien echt toekomst in het thai/boksen en willen hiermee geld gaan verdienen. Tijdens de trainingen en er voor en erna in de kleedkamer gaan de gesprekken vaak over wedstrijden die geweest zijn, of nog gaan komen. Tegenstanders worden doorgenomen en

kansen om te winnen of te verliezen met elkaar vergeleken. Het aantal wedstrijden dat iemand heeft gespeeld en het percentage gewonnen partijen hiervan, zijn een graadmeter voor iemands sterkte. Opvallend is dat een aantal sporters dat nog maar weinig wedstrijden heeft gevochten, zichzelf toch vaak hoger inschat dan een tegenstander met meer gespeelde en gewonnen partijen. Ze baseren dit vertrouwen vaak op het feit dat de trainer heeft gezegd dat ze talent hebben, of makkelijk kunnen winnen. Over de rol van de trainer op allerlei gebieden, wordt in de volgende paragraaf verder gegaan.

4.3 Sociale contacten en integratie processen

In dit onderzoek wordt gekeken naar in hoeverre de betekenisgeving van jongeren in het thai/kickboksen een rol kan spelen in hun bredere maatschappelijke integratie. Omdat integratie moeilijk te meten is, wordt in dit onderzoek voornamelijk gekeken naar de aard en inhoud van de sociale contacten die er zijn binnen sportschool Balans. Als eerste worden de contacten met en de rol van de trainer besproken. Vervolgens wordt ingegaan op de contacten tussen de sporters.

4.3.1 Contacten met en de rol van de trainer

Tijdens de observatie periode en uit de interviews blijkt dat de trainer een grote invloed heeft op zijn sporters binnen de trainingen. Ook buiten de trainingen gaat voor sommige sporters de invloed van de trainer door. Zoals ook in de onderzoeken van Theeboom (2001:1), Antonissen en Dortants (2007) en Waquant (2004) naar voren kwam, betekent de trainer voor sommige sporters van Balans veel meer dan alleen iemand die het “kunstje aanleert”.

Met Ömer kun je ook gewoon over privé dingen praten, die je niet tegen ander mensen vertelt. Want als ik bijvoorbeeld hier alleen ben of zo, dan vraagt hij altijd hoe gaat het thuis. Als je problemen hebt kun je altijd bij mij komen weetje, hij is niet alleen een trainer, maar ook gewoon iemand die je helpt gewoon met je priveleven. ...Het is eigenlijk net zo als bijvoorbeeld een kindertelefoon. Je vertelt het aan iemand, en die vertelt het toch tegen niemand. Ömer is net zo iemand. Als je iets vertelt, hij gaat het niet tegen andere mensen vertellen deze meisje is zo en zo. Dus let op met wat je zegt enzo. Hij houdt met iedereen rekening weet je. Als je iets kwijt wil, kan je gewoon bij hem terecht. Veel meer dan bij iemand op school, of bij mn ouders. Want hij is ook ouder, hij weet ook meer. Het is gewoon een fijn gevoel om het aan hem te vertellen.... Hij heeft zelf ook wel dingen meegemaakt, hij heeft ook verteld weet je. Maar ja, hij zei, wat er ook gebeurt, je kan altijd bij mij terecht weet je. En helpt mij ook echt. Ik zie hem echt als een soort grote broer weet je. Hij is echt een belangrijk persoon (Gulcem, 16 jaar).

Uit het interview met de trainer en de observaties blijkt dat de trainer erg betrokken is bij zijn sporters. Ook in de vragenlijsten zijn achtentwintig van de negentwintig sporters het eens met de stelling “de trainer is erg betrokken bij de sporters”. De trainer vindt het belangrijk dat zijn sporters “goede mensen” worden. Hij kent veel sporters persoonlijk en met name met de ouders van de Turkse sporters, heeft hij ook buiten de trainingen om contact. Sommige sporters zien de trainer ook buiten de trainingen om, met name wanneer deze omgaat met hun vaders. De trainer houdt in de gaten hoe het gaat met zijn sporters op school en thuis en staat altijd open voor een gesprek. Hij weet wanneer er bijvoorbeeld financiële problemen thuis zijn, en helpt de sporters hierbij. Hij is geen trainer geworden om zijn zakken te kunnen vullen, maar

echt om iets te kunnen betekenen voor zijn sporters. Zo vertelt hij over een jongen die bij hem trainde en die zelf geen materiaal kon kopen:

Toch ouders kunnen niet handschoenen kopen. En hij ziet andere leerlingen bij ons komen, die gelijk nieuwe spullen hebben, en dan hij wordt heel emotioneel. En dan een keer ik ben naar Noord gegaan en dan ik heb nieuwe handschoenen voor hem gekocht en in de sportschool, ik heb hem gegeven. En ik zal die tijd nooit vergeten. Die jongen pakte mij zo vast en in een keer hij begint te huilen huilen huilen. En dat is mijn bedoeling eigenlijk. Ik kan ook, ik heb net al gezegd, twee keer in de week doen, 50 mensen, en dan kan ik mijn zakken met geld vullen. Maar dat wil ik niet. Ik wordt echt blij van mijn leerlingen. Als ik maar de huur van de contributie kan betalen, als ik dat kan betalen. En wat dan overblijft, is voor mijn leerlingen. Ik breng bijvoorbeeld deze leerlingen naar wedstrijden, leerlingen moeten daar eten drinken. Ze kunnen niet de hele tijd daar zitten zonder geld te wachten. Ik moet daar wel voor alles zorgen (trainer, 36 jaar).

Dat de trainer een zeer goede band heeft met de meeste leerlingen blijkt ook uit het feit dat de meeste sporters na de training uitbundig afscheid van hem nemen. De meest oudere Turkse jongens doen dat door een soort omhelzing waarbij de wangen elkaar aan twee kanten raken. Een speciale band heeft de trainer met een dove jongen met een Aziatisch uiterlijk. Deze jongen heeft volgens de trainer bij meerdere clubs getraind, maar werd nergens echt geaccepteerd door zijn handicap. Bij Balans voelt hij zich goed thuis en de trainer doet extra zijn best de jongen bij de trainingen te betrekken. Hij communiceert met hem door middel van duidelijk articulerend te praten, waarbij de jongen goed kan liplezen.

In de trainingen kan de trainer goed streng zijn, maar tussendoor worden ook veel grapjes gemaakt. Eenentwintig van de eenendertig sporters die in de vragenlijsten de vraag “ik vind de trainer streng” hebben ingevuld, zijn het eens met deze stelling. Uit de observaties en interviews bleek dat de trainer tegen jongere kinderen minder streng is dan tegen ouderen. Uit de interviews en observaties blijkt dat de sporters de strengheid van de trainer niet negatief vinden. Ze vinden dat dit er bij hoort en ook goed is wanneer je echt iets wilt leren.

“Ik vind Ömer wel een goede trainer. Zo moet gewoon een echte trainer zijn, zo een beetje hard. Dat hoort zo” (Mohammed, 13 jaar)

Voor en na de trainingen gaat de trainer altijd erg leuk met zijn sporters om. De meeste sporters geven dan ook aan de trainer grappig te vinden. Drieëntwintig van de negentwintig sporters geven in de vragenlijst aan dat ze bij de trainer terecht kunnen met persoonlijke problemen. Alle respondenten op één na van de vragenlijsten vullen in dat ze de trainer vertrouwen. Ook uit de interviews bleek dat sommige sporters de trainer als een soort vertrouwenspersoon zien (zie citaat van Gulcem hierboven).

De trainer zegt dat sporters altijd bij hem terecht kunnen. Anderzijds heerst er bij hem ook een soort wantrouwen, met name naar meisjes toe. Vaak gelooft hij het niet als meisjes zeggen dat ze na de training meteen naar huis zijn gegaan bijvoorbeeld. Tijdens de observatie periode blijkt ook, dat de sporters niet voor alles bij de trainer terecht kunnen en sommige dingen voor de trainer verzwijgen. Eén meisje van Turkse afkomst bijvoorbeeld heeft op de club een vriendje (ook van Turkse afkomst). Volgens de jongen en het meisje en de vriendinnen van het meisje, mag de trainer absoluut niet te weten komen dat de twee verkering hebben. De angst dat de trainer achter hun relatie zal komen, wordt gevoeld door het feit dat de trainer zich

regelmatig negatief uit laat over jongens en meisjes die “achter elkaar aanzitten”. Volgens hem is het beter bezig te zijn met je school en sport, in plaats van met verkering.

Op twee sporters na, zijn alle geïnterviewden wel heel positief over de trainer. Ze vinden dat hij goede trainingen geeft en ook goede begeleiding bij wedstrijden. Een aantal sporters geeft aan dat de trainer vooral degenen helpt, die zelf fanatiek mee doen en ook willen. Het feit dat er zo weinig kritiek op de trainer gegeven wordt, kan echter ook komen door het feit dat de geïnterviewden bang zijn dat de trainer tijdens het interview binnen komt lopen (zie methoden).

De trainer heeft binnen de trainingen een behoorlijk grote macht. Alle sporters lijken ontzag voor hem te hebben en spreken hem zelden tegen. Alleen de wat oudere sporters vragen soms of iets misschien anders kan, of gaan een beetje tegen de trainer in, wanneer hij iets zegt dat in hun ogen anders of beter kan. Ook sommige, met name autochtone ouders, hebben wel wat kritiek op de trainingen en de trainer, maar uiten dit niet openlijk aan de trainer. Ook onder de ouders van de sporters lijkt de trainer dus een behoorlijk aanzien te hebben. Tijdens de trainingen blijkt de “macht” van de trainer met name uit het feit dat bijna alle sporters hem gehoorzamen, omdat niet gehoorzaam zijn gestraft wordt. Tijdens de trainingen worden regelmatig straffen uitgedeeld aan sporters die niet gehoorzamen. Met name een meisje dat behoorlijk dwars is, en volgens de trainer niet goed haar best doet, krijgt vaak van de trainer op haar kop. Toch lijkt ze geen hekel te hebben aan de trainer. Tijdens de trainingen blijkt wel, dat de trainer niet heel consequent is in zijn straffen. Te laat komen op de training bijvoorbeeld, wordt soms bestraft, terwijl de trainer er andere keren totaal geen aandacht aan besteedt. Dit komt misschien ook omdat de trainer zelf ook regelmatig te laat met de training begint.

Of de trainer als een soort “vaderfiguur” geldt voor de sporters, die aan het hoofd staat van de patriarchale familie (Verberne, 2003) kan niet eenduidig gesteld worden. Met name oudere en niet-Turkse sporters lijken hem gewoon te zien als trainer van hun sportschool met net als ieder mens goede en minder goede eigenschappen. Toch hebben wel ontzag voor hem en voor sommige sporters, zoals Gulcem, wordt hij zeker gezien als een soort vader / grote broer figuur. Dat hij voor het grootste gedeelte van de sporters dus heel belangrijk is en dat ze, zeker in de trainingen tegen hem op kijken, is duidelijk. De trainer speelt in dit onderzoek, evenals in eerder gedane onderzoeken, een grote rol wanneer het gaat om betekenisgevingen in de vechtsport. Hij bepaalt de omgangsvormen binnen de vechtsportschool en heeft ook buiten de vechtsportschool invloed op sommige sporters. Zijn doelstellingen (ervoor zorgen dat zijn sporters “goede mensen”) worden, lijken de integratie van zijn sporters te bevorderen. In de lessen leren ze discipline, krijgen ze meer zelfvertrouwen en leren ze respect te hebben voor anderen. Iets wat volgens de trainer, en ook volgens de meeste geïnterviewde sporters, doorwerkt buiten de sportschool.

4.3.2 Sociale contacten onder sporters

In dit onderzoek is gekeken naar de contacten die sporters tijdens de trainingen met elkaar hebben. Verder is in de interviews gevraagd hoe de onderlinge contacten buiten de trainingen zijn. De trainer vindt dat de contacten onderling tussen de sporters erg goed zijn. Volgens hem hebben veel sporters elkaar bij Balans leren kennen, en gaan nu ook buiten de trainingen met elkaar om. Of dit ook op vriendschappelijke basis is, weet de trainer niet, maar hij weet zeker dat ook buiten de trainingen iedereen die bij Balans traint, elkaar ook groet en een praatje maakt. Op de trainingen gaat iedereen, ongeacht geslacht, leeftijd of etnische achtergrond, goed met elkaar om. Wanneer sporters ruzie hebben, of niet leuk met elkaar omgaan, grijpt de trainer

in. Hij wil dat iedereen elkaar als gelijke behandelt. Iedereen moet respect voor elkaar hebben. Als sporters dat niet hebben, worden ze door de trainer weggestuurd. Ook uit de observaties blijkt dat sporters tijdens de trainingen heel leuk met elkaar omgaan en dat er weinig ruzies zijn of vormen van expliciete discriminatie naar voren komen.

De contacten die sporters van Balans buiten de trainingen met elkaar hebben, verschillen. Uit de interviews blijkt dat de meeste sporters via een vriend, vriendin of familielid bij Balans zijn gekomen en dat ze degenen waarmee ze binnen Balans het meest omgaan of waar ze mee trainen meestal al kenden voordat ze bij de club kwamen. Met name de leden met een Turkse achtergrond, zijn via een familielid bij de club gekomen. Eén meisje geeft aan dat ze haar beste vriendin bij Balans heeft leren kennen. Dit meisje, is net als zij, van Turkse afkomst, maar zit op een andere school dan zichzelf. Buiten de trainingen om gaan de twee meisje nu ook heel vaak met elkaar om en op de club staan ze bekend als een onafscheidelijk duo, dat ook bijna altijd met elkaar traint.

Elke training bestaat voor een groot gedeelte uit het oefenen van technieken in tweetallen of het sparren in tweetallen. Het uitzoeken van een trainingspartner is dan ook een essentieel onderdeel van de trainingen. De meeste geïnterviewden geven aan het liefste met iemand te trainen die ze goed kennen (vriend of vriendin) en iemand die ongeveer van gelijk of hoger niveau is. Veel sporters geven echter ook aan dat het goed is met afwisselende partners te trainen, om zo te leren omgaan met verschillende niveau’s. Sommigen vinden het belangrijk van andere, ervaren sporters te leren, of minder ervaren sporters iets aan te leren. Anderen vinden het goed om tegen verschillende tegenstanders te sparren, zodat ze met verschillende vechstijlen om leren gaan in voorbereiding voor een wedstrijd.

“Als je met iemand traint die goed is, dan kom je altijd beter en beter, als je met iemand traint die lager is, moet je hem allemaal leren enzo en dan kan jezelf niet goed trainen. Het liefst met iemand die een beetje beter is en die al ervaring heeft. Maar ik vind het niet erg als het is met iemand die een beetje lager is, want die moeten ook leren snap je. Mensen hebben ook aan mij geleerd. Je moet gewoon een beetje afwisselen dat jezelf ook goed kan trainen (Tarik, 15 jaar).

Een aantal jongere sporters geeft aan graag met een ouder iemand te trainen, “zodat ze zich niet in hoeven te houden”.

Aan het begin van de training wordt met name door de jongere sporters al druk gespeculeerd over wie met wie gaat trainen. De wat meer assertieve kinderen zorgen dat ze zelf alvast een goede trainingspartner hebben en regelen ook vaak voor andere een partner. Een geïnterviewd meisje geeft aan dat je soms ook wel eens met een minder fijne partner moet trainen, maar dat dat er nu eenmaal bij hoort. Ze vindt het veel erger om helemaal geen partner te hebben.

“Ik heb wel een keer gehad dan had iedereen al iemand en ik had al vijf mensen gevraagd en die hadden allemaal al iemand. En toen moest dus iedereen stoppen en toen zag iedereen dat ik geen partner had en dat vond ik toch wel een beetje voor schut. Ja, en dat duurde ook best lang. Ik heb daar tien minuten langs de kant gestaan voordat geregeld werd met wie ik dan kon. Ja, je wordt niet buitengesloten hoor, maar ja, dat voelt dan een beetje vriendenloos, een beetje eenzaam. Maar soms is het ook niet anders, als er een oneven aantal is (Jennifer, 14 jaar).

Tijdens de observaties gebeurde het ook regelmatig dat niet iedereen een geschikte trainingspartner had gevonden. De trainer maakte dan meestal een herindeling, waardoor

iedereen wel een geschikte partner had. Deze herindelingen duurden vaak behoorlijk lang en vonden plaats onder het oog van alle andere sporters. Voor degenen die nog geen trainingspartner hadden, leek deze manier behoorlijk beschamend te zijn. Het niet hebben van een trainingspartner werd door de meeste sporters namelijk als zielig gezien. Het feit dat door de herindelingen sommige sporters van trainingspartner moesten ruilen, leken de meeste niet heel erg de vinden.

4.3.3 Interetnische contacten

De meeste sporters geven aan op de trainingen met iedereen goed om te gaan, ongeacht etnische achtergrond. Veel sporters geven aan ook buiten de trainingen om veel etnisch gemengde, ofwel vriendschappen te hebben. Uit de vragenlijsten blijkt dat ongeveer drie kwart van de respondenten het eens is met de stellingen “ik heb binnen deze sportgroep vrienden van verschillende culturen” en “ik heb buiten deze sportgroep vrienden van verschillende culturen”. Sporters zeggen dus zeker over “bridging” sociaal kapitaal (Verweel, Janssens & Roques, 2005) te beschikken. Bij specifiekere navraag blijkt echter toch dat bij met name de geïnterviewden met een Turkse achtergrond, hun vriendenkring ook voornamelijk uit Turken bestaat. Hieruit blijkt dat ze dus (ook) juist veel beschikken over “bonding” sociaal kapitaal.

Veel van de Turkse geïnterviewde jongeren zitten op school ook in de klas met veel allochtonen. Op de vraag hoeveel Nederlandse kinderen er in zijn klas zitten, antwoord een jongen met Turkse achtergrond:

“Eh, een stuk of vier. En de rest is buitenlanders. Turk en Surinamers. En één half Egyptisch”
(Mohammed, 13 jaar).

Dezelfde jongen, evenals de drie andere geïnterviewde jongens met Turkse achtergrond, geeft ook aan dat de meeste van zijn vrienden Turkse jongens zijn, maar dat ze ook vrienden hebben van andere afkomst. Een andere jongen met Turkse achtergrond zegt:

“ik heb wel Nederlandse vrienden, maar ook Marokkanen en Turken. Maar ik ga, ja veel met Turken om. Op school ga ik veel met Nederlanders en Surinamers om, want die ken ik best lang van school, ook van mijn buurt. Als ze vrienden zijn, maakt helemaal niets uit. Maar meest toch met Turken, daar praat ik tuurlijk ook Turks mee” (Yousef, 14 jaar).

Deze jongen beschikt dus zowel over bonding sociaal kapitaal (netwerken met vrienden van Turkse afkomst) als ook over bridging sociaal kapitaal (de contacten met jongeren van Marokkaanse, Nederlandse en Surinaamse afkomst).

De geïnterviewde meisjes met Turkse achtergrond geven aan vriendinnen van gemengde afkomst te hebben, maar bij navraag blijkt dat hun beste vriendinnen ook van Turkse afkomst zijn. Van de drie Nederlandse meisjes die geïnterviewd zijn, geven er twee aan dat ze bijna geen allochtone vriendinnen hebben. Ze zitten ook met bijna alleen maar autochtone kinderen in de klas. Bij Balans kunnen ze met iedereen goed opschieten, maar hebben met niemand contact buiten de sportschool. Dit is waarschijnlijk deels ook te verklaren door het feit dat deze twee meisjes wat verder van de vechtsportschool en de andere leden afwonen, waardoor ze elkaar niet zo vaak tegenkomen op school of in de buurt. Een meisje zegt dat het daarom om lastiger is om met hen af te spreken. Wel zegt ze bevriend te zijn geraakt met een meisje van een andere club, waar ze een keer een wedstrijd tegen heeft gevochten.

“ dat was Dominique, en ja daar ben ik nu eigenlijk gewoon vriendin mee geworden. Die zie ik af en toe wel eens bij wedstrijden en dan zeg ik hé Dominique en dan ga ik gewoon een beetje met haar spelen enzo. Ja, dat vind ik wel gezellig dan” (Shirley, 11 jaar).

Een meisje van Nederlandse afkomst, dat op een gemengde VMBO school zit, heeft wel meerdere vrienden/vriendinnen van allochtone afkomst. Ook heeft ze via MSN veel contact met vrienden uit het buitenland (Verenigde Staten en Japan).

De geïnterviewde man van Bosnische afkomst en zijn kinderen, lijken de meeste interetnische contacten te hebben. De man gaat volgens eigen zeggen met mensen van alle afkomsten om (behalve Serviërs) en ook zijn kinderen hebben vriendjes met verschillende etniciteiten. Hij heeft meer niet-Bosniërs in de vrienden en kennissen kring dan wel-Bosniërs. Dit is wellicht te verklaren aan het feit dat er in Tilburg niet zoveel Bosniërs wonen als bijvoorbeeld Turken, en dat hij als vluchteling in Nederland is gekomen en vanwege de oorlog in de begin periode minder op zijn thuisland gericht kon zijn. Hij zegt in het begin ontzettend veel heimwee te hebben gehad naar Bosnië en hierdoor ook psychische problemen. Na een aantal jaar beseftte hij echter dat hij niet meer terug kon naar Bosnië en dat zijn leven in Nederland lag. Vanaf dat moment (het moment dat hij ook kinderen kreeg) heeft hij zijn best gedaan er iets van de maken en is zichzelf meer en meer Nederlander gaan voelen.

Bij Balans trainen naast zichzelf en zijn zoons nog twee jongens uit Bosnië en een man uit Kosovo. Ondanks bepaalde overeenkomsten zoals bijvoorbeeld taal en geschiedenis (allemaal een vluchtverleden) gaan deze sporters net zoveel om met elkaar als met de andere sporters. Buiten de sportclub hebben ze geen sterke affectieve banden, alhoewel ze elkaar soms wel buitenom de trainingen zien.

De sporters uit de Turkse gemeenschap lijken ook buiten de trainingen affectieve banden te onderhouden. Hun “bonding” sociaal kapitaal, lijkt dus sterker te zijn dan het “bridging” sociaal kapitaal. De Turkse gemeenschap in Tilburg lijkt zeer hecht te zijn en met name familiebanden zijn voor de Turkse jongeren belangrijk. Hoe deze banden buiten de sportschool er uitzien en hoe ze zich verhouden tot banden met mensen van andere afkomsten, is in dit onderzoek niet heel duidelijk naar voor gekomen, maar zoals eerder gezegd lijken de “bonding” contacten buiten de sportschool sterker te zijn dan de “bridging” contacten.

5. Conclusie en aanbevelingen

In dit laatste hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten van dit onderzoek bediscussieerd en samengevat, aan de hand van de drie deelvragen van dit onderzoek. Tenslotte zal logisch hierop volgende de centrale onderzoeksvraag beantwoord worden.

5.1 Symbolische betekenissen aan beoefening en ruimte

Overeenkomstig eerder onderzoek (o.a. Theeboom, 2001:1, Donohue, 1991, Verberne, 2003) worden er ook in het thai/kickboksen symbolische betekenissen gegeven aan de beoefening van en ruimten in de sport. Sporters geven niet expliciet een betekenis aan de ruimte waar ze de sport beoefenen, maar impliciet hoort er voor de sporters wel een “sense of place” bij de ruimte waar ze sporten. De sportschool geldt voor velen als een prettige ruimte waarbinnen ze zichzelf kunnen zijn en zich sportief kunnen uitleven.

De geografische ligging van de sportschool is voor de sporters geen grote belemmering in hun toegang, omdat de locatie vrij centraal is. Ook de kosten voor de trainingen en wedstrijden lijken geen probleem te vormen in de toegang tot de vechtsportschool, omdat voor sporters met weinig geld, regelingen worden getroffen. Alhoewel thai/kickboksen een sport is die voornamelijk beoefend wordt door jongens en ondanks het feit dat jongens en meisjes bij sportschool Balans door elkaar heen trainen, lijkt de sportschool goed toegankelijk voor meisjes. De verdeling is iets meer in het voordeel van jongens, maar vergeleken met andere thai/kickboksclubs trainen er veel meiden bij Balans. Omdat er veel meer allochtone dan autochtone sporters trainen bij Balans, lijkt de sportschool toegankelijker voor allochtone jongeren. De sportschool vervult geen specifieke sociale functie voor de omliggende wijk, omdat sporters uit heel Tilburg komen, de sportschool niet goed als dusdanig te herkennen is en de ruimte waar de trainingen plaats vinden elke dag slechts twee uur opengesteld wordt.

Wanneer we kijken naar sociale verhoudingen binnen de ruimte van de vechtsportschool, vallen een aantal dingen op. Rangschikking en sociale machtsverhoudingen weerspiegelen zich niet in de ruimte, zoals bij meer traditionele vechtsporten (Theeboom, 2001:1, Donohue, 1990) wel het geval is. Het thai/kickboksen kent geen rangorde die wordt aangegeven door bepaalde kleuren banden. Dit wil echter niet zeggen dat er geen sociale machtsverhouding zijn binnen Balans. Tegen oudere, meer ervaren sporters en de trainer wordt erg opgekeken. En ook machtsverhoudingen die gebaseerd zijn op gender en etniciteit zijn impliciet aanwezig.

De trainer heeft binnen de vechtsportschool de meeste macht. Door middel van zichtbare attributen en impliciete en expliciete uitingen met een symbolische betekenis, wordt deze macht uitgedragen. Een voorbeeld van een attribuut met een symbolische betekenis is de bamboestok. Veel sporters hechten een symbolische waarde aan dit attribuut, door het te verbinden met gevoelens van angst of juist trots/stoerheid. Dit middel om straffen te kunnen uitdelen of sporters hard te laten worden, is in de Nederlandse sportcultuur minder geaccepteerd. Binnen de vechtsport wordt deze methode blijkbaar nog gebruikt, aangezien de sporters het gebruik van dit middel accepteren.

Andere aspecten met een duidelijke symbolische betekenis die tijdens de observaties naar voren zijn gekomen zijn muziek, show en aankleding. Met name vechtsport gala's hebben een “showachtig” karakter, iets wat veel jongeren aanspreekt. Kleding die gedragen wordt, kan neutraal zijn en gedragen worden vanwege de functionaliteit, maar heeft soms ook een diepere lading. T-shirts met het logo van de club die vooral gedragen worden tijdens wedstrijden,

dragen bijvoorbeeld een bepaalde groepssolidariteit uit (vgl. Verberne, 2003). Met sommige kleding worden ook gender of etnische identificaties uitgedragen.

Een ander “groeps-gevoel” wordt teweeg gebracht door het gezamenlijk ervaren van zowel directe als conditionele pijn (Donohue, 1990). Het thai/kickboksen maakt sporters hard en brengt ze lichamelijke discipline bij. Ook sociale disciplineren wordt door het thai/kickboksen bijgebracht. De pedagogische setting tijdens de training en de verantwoordelijkheden die de trainer voelt voor zijn sporters, zorgen ervoor dat de sporter in de trainingen bepaalde normen en waarden meekrijgen (vgl. Theeboom, 2001:1). Onder deze normen en waarden vallen onder andere: met respect met anderen omgaan, niet vechten buiten de sportschool en goed je best doen op school. Met name op de sporters met een Turkse achtergrond voert de trainer een soort van sociale controle uit om te kijken of deze normen en waarden ook buiten de sportschool toegepast worden.

Een ander pedagogisch aspect dat vaak verbonden wordt aan vechtsport, is agressieregulering. Wat betreft deze agressieregulering kan gesteld worden dat de meeste sporters zelf zeggen door het beoefenen van thai/kickboksen rustiger te zijn geworden op straat en minder agressief. Wel blijkt dat ze sneller uitgedaagd worden te vechten, wanneer anderen in de omgeving weten dat ze deze sport beoefenen. Echter doordat ze deze sport beoefenen hebben ze geen behoefte hierop in te gaan. Zoals ook eerder is geconstateerd door Theeboom (2001:1) lijkt de sociale disciplineren die jongeren wordt bijgebracht in het thai/kickboksen zijn vruchten af te werpen in het dagelijks leven en bij hun bredere maatschappelijke integratie. Dit wordt mede in de hand gewerkt door de controle die de trainer uitvoert.

Ondanks dat de jongeren zelf zeer positief zijn over hun beoefening van het thai/kickboksen, lijkt er in hun omgeving nog steeds een wat negatief imago rondom de sport te heersen. Sommige ouders en/of vrienden zien vechtsport als gewelddadig. Er komen echter ook veel positieve reacties uit de omgeving van de jongeren. Veel lijken de sporters van de mening van de omgeving niet aan te trekken, ze doen wat ze zelf willen en waar ze zich goed bij voelen. De betekenis die buitenstaanders geven het thai/kickboksen lijkt dus geen expliciete rol te spelen.

5.2 Identificatieprocessen in thai/kickboksen

Etnische en gender identificaties

In sport zijn identiteitsconstructies belangrijk voor jongeren. Gedacht wordt vaak dat sport etnische, sociale en sekse verschillen overstijgt en groepen dicht bij elkaar brengt. Toch zien we in dit onderzoek, net als in eerdere onderzoeken (o.a. Elling, 2002:1) ambivalente betekenissen ten aanzien van gender en etniciteit.

In de identificaties van sporters bij Balans lijkt etniciteit expliciet geen grote rol te spelen. De sporters identificeren zich met elkaar als sporters en behandelen elkaar als gelijken. Etnische achtergrond speelt volgens eigen zeggen geen rol. Impliciet echter zijn er wel een aantal factoren waar te nemen die duiden op etnische identificaties. Ten eerste is dit het feit dat sportschool Balans voor het grootste gedeelte bestaat uit Turkse sporters. Blijkbaar heeft het “Turks zijn” van de trainer bij de keuze voor een sportschool toch een bepaalde (onbewuste) rol gespeeld. Het groot aantal symbolen (zoals taal, gebruiken omgangsvormen en kleding) die een Turkse identiteit uitdragen kunnen ervoor zorgen dat sporters van andere afkomst zich buiten gesloten voelen. Met name tijdens wedstrijden en in andere sociale contexten buiten de sport, worden ook door sporters van andere afkomst symbolen met een etnische lading uitgedragen. Blijkbaar willen sommige sporters zich onderscheiden aan de hand van hun etniciteit. Ze willen

hun “eigenheid” tonen in een setting waarin culturele verscheidenheid veelvuldig aanwezig is (Prins, 2004).

De meeste jongeren in dit onderzoek met een Turkse achtergrond, geven aan zich niet “Nederlands” te voelen, omdat ze hier in Nederland nog steeds als “de ander” gezien worden. Dit zou een verklaring kunnen zijn dat ze zich daarom juist meer richten op hun Turkse identiteit en dit ook naar buiten brengen. Het sporten bij een voornamelijk Turkse club, kan er voor zorgen dat ze zich minder als “allochtone ander” beoordeeld voelen (Elling & Sterkenburg, 2005).

Ondanks het feit dat er veel Turkse sporters bij Balans trainen, is de verder samenstelling op basis van etnische achtergrond heel gevarieerd. Tijdens de trainingen komen niet of nauwelijks expliciete vormen van discriminatie naar voren. Incidenten van discriminatie tijdens wedstrijden worden genoemd, maar lijken ook sporadisch voor te komen. Dit komt volgens de respondenten doordat men in het thai/kickboksen respect leert te hebben voor elkaar, ongeacht etnische afkomst.

Sociale achtergrond lijken in de identificaties van sporters in eerste instantie geen grote rol te spelen. Wanneer we echter dieper ingaan op dit aspect, kan toch geconcludeerd worden dat de sporters bij Balans en andere clubs in het thai/kickboksen voor een groot deel uit de lagere sociaal-economische klassen van de samenleving komen. Dit kan gedeeltelijk geconcludeerd worden aan de hand van uiterlijke kenmerken van sporters en publiek bij trainingen en wedstrijden en uit het beeld dat sommige sporters van hun sport hebben. Uit de interviews bleek toch dat veel sporters die bij Balans trainen een meer functionalistisch beeld - van sport als manier om hoger op te komen- aanhouden. Dit wordt over het algemeen door mensen uit lagere sociaal economische klassen gedaan. De meer elitaire benadering van sport puur voor ontspanning wordt echter ook door een aantal sporters aangehouden, waaruit blijkt dat zoals in alle sociale contexten, de sporters niet allemaal over één kam geschoren kunnen worden.

Gender komt in de identificatieprocessen van de jongeren duidelijker naar voren. Ondanks het feit dat de trainer het thai/kickboksen voor vrouwen wil promoten, zijn er voor meiden in de sport veel minder kansen om hogerop te komen. Net als in het onderzoek van Antonissen en Dortants (2007) worden meisjes door sommige jongens en mannen niet serieus genomen als trainingspartner. Door de positieve houding van de trainer tegenover meisjes in het thai/kickboksen echter, noemt niemand expliciet dat deze sport niet geschikt is voor meisjes. De meeste geïnterviewde meisjes identificeren zichzelf niet met typische “meisjes-meisjes” en stellen zichzelf meer gelijk aan de jongens. Ze verzetten zich tegen gender-stereotyperingen als “meisjes zijn niet sterk” en pleiten voor meer kansen voor vrouwen in de vechtsport. Toch wordt er door sommige meisjes in de sportschool juist expliciet “vrouwelijkheid” uitgedragen, onder andere door middel van kleding en andere uiterlijkheden. Hierin speelt de “*feminine apologetic*” (Theberge, 2000, p.160) waarschijnlijk een rol.

Benaderingswijzen en motieven

Wanneer we kijken naar de manier waarop individuele sporters het thai/kickboksen benaderen, kan gesteld worden dat zij dit doen vanuit de sportieve benadering of vanuit de efficiëntie benadering (Theeboom, 2001:1). Thai/kickboksen als sport kan ook vanuit de traditionele benadering te beschouwen zijn, maar bij Balans speelt de traditionele oorsprong van de sport nauwelijks een rol. Als reden waarom ze aan deze sport doen, geven de meeste sporters een intrinsieke motivatie, namelijk het feit dat ze het leuk vinden om te doen. De meeste sporters hebben niet heel bewust een keus voor deze sport en club gemaakt en zijn via een vriend of een

familielid bij Balans terecht gekomen. Een aantal sporters identificeren zich met “echte vechters” en geven dit als reden aan waarom ze aan thai/kickboksen doen. Een motivatie voor veel vrouwelijke sporters om aan thai/kickboksen te doen lijkt voort te komen vanuit de efficiëntie benadering. Het feit dat ze zich door de beoefening van deze sport beter denken te kunnen verdedigen, zorgt ervoor dat ze zich veiliger voelen op school en op straat.

De motivatie om geld te kunnen verdienen in deze sport, speelt voor een aantal sporters op de achtergrond mee. De meeste sporters zien voor zichzelf een maatschappelijke carrière weggelegd door middel van hun opleiding. Uit dit onderzoek is niet gebleken dat (allochtone) sporters puur en alleen voor deze sport kiezen om maatschappelijk hogerop te komen, iets dat ze via een andere weg niet zouden kunnen bereiken (vgl. Waquant, 2004). Toch trekt het aantrekkelijke beeld van de vele euro’s die te verdienen zijn in deze sport met name de geïnterviewde allochtone jongeren aan.

Overige betekenisgeving aan trainingen en wedstrijden

De sporters van Balans gaan verschillend met hun sport om. Sommige trainen trouw drie tot vijf keer in de week, anderen laten hun gezicht slechts af en toe op trainingen zien. Opvallend was dat er een heel groot verloop is onder de leden. Slechts een klein percentage van de sporters bij Balans, doet de sport langer dan twee jaar. Redenen dat sporters wegblijven, kunnen bij de sporter zelf liggen, maar het kan ook komen door de trainingen. Een aantal factoren die mogelijk voor uitval kunnen zorgen zijn: een negatieve ervaring in de training (het ontvangen van een harde trap of stoot) voor beginners, het ontbreken van opbouw in de trainingen, inclusief de confrontatie met lichamelijk contact, het feit dat er veel Turks gesproken wordt (kan voor niet Turks-sprekende sporters een gevoel van uitsluiting opwekken) en de ongestructureerdheid van de vereniging en van de trainingen.

Een aantal sporters van Balansgym vechten ook thai/kickbokswedstrijden, die gala’s worden genoemd. Voor deze sporters en voor de trainer betekenen de wedstrijden veel. Een wedstrijd winnen lijkt voor de jongeren heel belangrijk te zijn. De trainer zegt bij een goed gevochten wedstrijd ook tevreden te zijn met verlies of onbeslist, maar stimuleert het vechten van wedstrijden heel erg. Het winnen van een wedstrijd verleent de sporters status, zowel binnen het thai/kickboksen als ook daarbuiten. Het show-achtige karakter van de gala’s het feit dat er op professioneel en semi-professioneel gebied veel geld mee te verdienen valt, trekt de jongeren aan. De commercialisering in de vechtsport (van Bottenburg, 1999) is duidelijk terug te zien in het thai/kickboksen.

5.3 Integratieprocessen binnen en buiten de sportschool

Sociale contacten met trainer en sporters

De inhoud en kwaliteit van het contact dat sporters met hun trainer hebben, is van invloed op hun identificatieprocessen. De meeste sporters hebben zeer goed contact met de trainer, en zien hem als iemand die meer betekent dan alleen een persoon die hen het “kunstje leert”. De trainer is erg betrokken bij zijn sporters en kent met name veel sporters van Turkse afkomst ook buiten de sportschool. De trainer dient als voorbeeld voor veel sporters en zij hebben respect voor hem. Voor sommige sporters geldt de trainer ook als “vader” of “grote broer” figuur, zoals we ook zagen in de onderzoeken van Donohue (1990) en Verberne (2003). De trainer heeft (onbewust) zowel in als ook buiten de training macht over de sporters. Ongehoorzaamheid wordt gestraft en deze straffen worden door de sporters geaccepteerd.

De trainer speelt een belangrijke rol in het bijbrengen van normen en waarden aan de leerlingen, alhoewel ook gezegd kan worden dat hij op sommige punten niet helemaal het goede voorbeeld geeft. Het feit dat hij jongeren stimuleert hard te werken op school en geen agressief gedrag te vertonen buiten de sportschool en hierover bij de sporters met een Turkse achtergrond ook controle over uitvoert, zou kunnen zorgen voor een betere maatschappelijke integratie van zijn sporters. De daadwerkelijke effecten zijn niet eenduidig vast te stellen, maar het feit dat jongeren zelf aangeven geleerde normen en waarden, ofwel *“the moral conduct of behaviour”* (Theeboom, 2001:1) ook buiten de sportschool toe te passen, geeft aan dat ze qua integratie een goede richting inslaan.

Integratieprocessen

Wanneer we gaan kijken naar de onderlinge contacten van sporters, blijkt uit dit onderzoek dat er binnen de trainingen van Balans redelijk wat interetnische contacten zijn en dat die er buiten de sport ook zijn. Structurele integratie binnen Balans is redelijk bereikt. Er nemen veel allochtonen deel aan het thai/kickboksen bij Balans en de school lijkt voor iedereen toegankelijk te zijn. Door de aanmelding van relatief veel Nederlandse sporters de laatste tijd, wordt de club op basis van etniciteit steeds meer heterogeen en vindt er een proces van omgekeerde structurele integratie plaats.

Wanneer we puur kijken naar de onderlinge contacten, lijkt ook sociaal culturele integratie op grote schaal plaats te vinden binnen de club. Sporters van verschillende afkomst gaan met respect met elkaar om en er vindt tijdens de training geen (zichtbare) discriminatie plaats. Ook buiten de trainingen lijken de sporters respect voor mensen met een andere afkomst te tonen. Sporters zeggen elkaar allemaal te begroeten op straat en een praatje te maken als ze iemand zien die ook bij Balans traint. Of en hoe de beeldvorming over andere groepen door interetnische contacten in deze sport verandert, is in dit onderzoek niet duidelijk naar voor gekomen. De vraag is namelijk of de beeldvorming over “de ander” als groep verandert door de interetnische contacten die sporters hebben binnen en buiten de sportschool. Uit recent onderzoek³³ is gebleken dat (affectieve) contacten met personen van een andere etniciteit niet hoeven te leiden tot een positievere beeldvorming over de betreffende etniciteit als groep. Andersom houdt het niet hebben van interetnische contacten niet automatisch in dat er ook een negatieve beeldvorming over andere groepen is.

Het beeld omtrent sociaal culturele integratie is dus niet eenduidig, ook omdat dit onderzoek gebaseerd is op voornamelijk zelfreportage en er niet “gecontroleerd” is hoe sporters buiten de sportschool met elkaar en anderen omgaan. Binnen de sportschool bestaan er redelijk veel “bridging” netwerken, contacten tussen sporters met verschillende afkomst. Buiten de sportschool lijken er juist meer “bonding networks” te zijn, wat dus betekent dat “bridging networks” van binnen de sport niet per definitie mee worden genomen buiten de sport. Dit beeld komt overeen met eerder onderzoek (Elling, 2002:2).

Wat betreft sociaal affectieve integratie is het beeld ook niet éénduidig. De meeste contacten tussen sporters lijken oppervlakkig en niet sport-overstijgend. Veel “echte” vriendschappen lijken er onder de sporters niet te zijn, behalve tussen sporters die voordat ze bij Balans kwamen ook al vrienden waren. De vriendschappen die er bestaan tussen sporters zijn

³³ Onderzoek door socioloog dr. J. Bakker, Radboud Universiteit Nijmegen, in Volkskrant 8-9-2007

bovendien vaak “bonding”. Directe verbanden tussen het beoefenen van thai/kickboksen en het opdoen van diepgaande affectieve relaties tussen verschillen etniciteiten, zijn dus ook in dit onderzoek niet gevonden.

5.4 Invloed betekenisgeving in thai/kickboksen op de integratie

Op basis van bovenstaande beantwoording van de deelvragen kan worden geconstateerd dat de betekenis die jongeren geven aan hun beoefening van het thai/kickboksen bij vechtsportschool Balans kan bijdragen aan hun bredere maatschappelijke integratie, maar dat dit afhankelijk is van hoe zij zich met hun sport identificeren en hoe de rol van de trainer hierin is. Processen van integratie kunnen met name gestimuleerd worden als de jongeren de normen en waarden, zoals discipline en respect voor anderen, die ze mee krijgen bij in het thai/kickboksen, ook toepassen buiten de context van de sportschool. Normen en waarden als met respect met andere omgaan, goed je best doen op school en niet vechten buiten de sportschool worden door de trainer bijgebracht en bewaakt, vandaar dat hij van grote invloed is op de sociaal maatschappelijke integratie van de jongeren.

In dit onderzoek blijkt dat het samen sporten leidt tot meer “bridging” contacten in de sport, maar niet veel invloed heeft op de contacten buiten de sportschool. Bovendien lijken de contacten binnen de sportschool wat oppervlakkig te zijn. Hiermee wil ik overigens niet beweren dat alleen “bridging” contacten bij zullen dragen aan de bredere maatschappelijke integratie van jongeren. Interetnische contacten hoeven namelijk niet te leiden tot positievere beeldvorming over andere groepen in de samenleving. De grote focus op het vermeerderen van interetnische contacten in wijken, zoals die er op dit moment in het integratiebeleid is, hoeft dus ook niet te lijden tot een positieve beeldvorming over andere groepen. Er zou dus niet alleen naar contacten gekeken moeten worden, maar ook naar beeldvorming.

Of de beeldvorming over andere etniciteiten verandert door interetnische contacten, is in dit onderzoek niet specifiek onderzocht, maar wel kwam naar voren dat allochtone jongeren nog steeds als “de ander” gezien worden, waardoor ze zich ook “anders” voelen. Misschien verklaart dit ook waarom bonding contacten tussen jongeren in het thai/kickboksen en daarbuiten nog steeds zo sterk zijn. Jongeren van Turkse afkomst in deze studie gaven redelijk sterk aan zich geen “Nederlander” te voelen, iets wat waarschijnlijk verklaart dat ze juist voor een sportclub als Balans, die voornamelijk bestaat uit sporters met Turkse afkomst, kiezen om hun vrije tijd aan te besteden. Deze “afzondering” in de sport is echter geen weerspiegeling van de maatschappelijk integratie. Het bestaan van veel “bonding netwerken” wil bovendien niet per definitie zeggen dat er geen maatschappelijke integratie plaats kan vinden. Volgens eerder sociologisch onderzoek van Putnam en Tillie³⁴ (2007) moet eerst sociaal kapitaal in eigen kring opgedaan worden, voordat ook vertrouwensrelaties aangegaan kunnen worden buiten de eigen groep.

Tot slot

Gebaseerd op bovenstaande conclusies en deels ook mijn eigen mening en visie, probeer ik hier een aantal beleid en praktische aanbevelingen te doen. Aangezien dit onderzoek niet

³⁴ In Volkskrant van 8-9-2007

maatgevend is, maar richting gevend, zijn dit alleen aanzetten tot. Meer onderzoek, dat onder andere ook kijkt naar veranderde beeldvorming door interetnische contacten in de sport, is nodig om gedegen beleidsaanbevelingen te doen.

Ten eerste een praktische aanbeveling voor sportschool Balans. Wanneer Balans meer (autochtone) leden wil behouden, lijkt het mij goed tijdens de trainingen meer gedifferentieerd te werken of de trainingen op te splitsen naar niveau. Nu wordt er, door het feit dat alle sporters (zowel gevorderden als beginners, wedstrijdporter en recreanten) samen trainen, een streng selectie principe aangehouden. Wanneer sporters willen trainen, moeten ze ook sparren met verschillende mensen en moeten ze het dus ook leuk vinden “tegen iemand te vechten”. Een oplossing om uitval van beginners of sporters die niet vanwege het wedstrijdaspect aan deze sport doen te voorkomen, zou het vormen van verschillende groepen kunnen zijn. Indeling op basis van leeftijd, gender, niveau en motivatie (wedstrijden of niet) zou er voor kunnen zorgen dat meer sporters zich “thuis voelen” in het thai/kickboksen en zal de toegang tot de vechtsportschool voor bepaalde groepen verbeteren.

Wat verder door de KNKF en andere (sport) beleidsmakers het achterhoofd gehouden dient te worden, is het feit dat niet alle allochtone jongeren hetzelfde zijn. Jongeren met een vluchtelingen achtergrond verschillen bijvoorbeeld op vele vlakken met jongeren met een Turkse of Marokkaanse achtergrond. In programma's als “Tijd voor vechtsport” wordt dit nogal eens over het hoofd gezien. Het label “allochtone jongere” stigmatiseert en zorgt er voor dat de maatschappij en deze jongeren zichzelf als “de ander” blijven zien. Dit belemmert de jongeren in hun brede maatschappelijke integratie. Integratie is niet alleen een taak van allochtone jongeren, maar van alle jongeren in de samenleving. Programma's als deze zijn in principe goed, maar zouden meer oog moeten hebben voor de diversiteit onder jongeren en bepaalde groepen jongeren niet stigmatiseren.

Ten slotte wil ik adviseren dat het integratiebeleid in het algemeen minder moet focussen op het tegengaan van segregatie. Interetnische contacten zijn uiteraard goed, maar willen nog niet zeggen dat beeldvorming hierdoor ook verandert. Naar mijn mening is het “verplicht” samen wonen, leven en sporten behoorlijk overtrokken. Beter kan gewerkt worden aan begrip en respect voor elkaar, ongeacht etniciteit, gender of sociale achtergrond. Hiermee is binnen sportclub Balans een goed begin gemaakt.

6. Bibliografie

- Anthonissen, A. & Dortants, M. (2006) *Respect voor discipline, een studie naar de indentificaties van getalenteerde bokkers*. Uitgeverij SWP, Amsterdam
- Bale, J (2000) Human geography and the study of sport. In Coackley, J. & Dunning, E. *Handbook of Sports studies* Sage Publications, London
- Bale, J (1996). Space, place and body culture: Yi-Fu Tuan and a geography of sport. In *Geografiska annaler* 78 B (3): 163-171
- Borghouts, L. (2007) Zin en onzin van stretchen. In *Lichamelijke opvoeding* 95:8, pp. 34-37
- Bottenburg, M. van & Heilbron, J. (1996) *De verharding van het wedstrijdvechten*. Diopter, Amsterdam
- Bottenburg, M. van & Janssens, J. (2004). De mythe ontmaskerd 18, Vooroordelen in de sport. In *Sport, Bestuur & Management*, jaargang 7, nr. 6
- Bottenburg, M. van & Janssens, J. (2003). De mythe ontmaskerd 8, Gemengde clubs zijn beter. In *Sport, Bestuur & Management*, jaargang 6, nr. 2
- Breedveld, K. & Thiessen-Raaphorst (red.) (2006) *Rapportage Sport 2006*. Sociaal Cultureel Plan Bureau, Den Haag
- Dirks, E. (2003) *Sport en sociale integratie. Een onderzoek naar de betekenis van sportparticipatie voor de sociale integratie van jongens in de samenleving*. Vrije Universiteit van Amsterdam
- Donohue, J. (1990) Training halls of the Japanese martial tradition: a symbolic analysis. In *Anthropos*, vol. 85, pp 55-63
- Donohue, J. (1991) *The Forge of The Spirit. Structure, Motion and Meaning in the Japanese Martial Tradition*. Garland Publishing, New York
- Easthope, H. (2004) *Fixed Identities in a Mobile world? The relationship between Mobility, Place and Identity*. School of Sociology an Social Work, University of Tasmania, pp 1-14
- Elling, A. & De Knop, P. & Knoppers, A. (2001) The integrating and differentiating significance of sport. In Steenbergen, J., De Knop, P & Elling, A. (eds.) *Values and norms in sport. Critical reflections on the position and meanings of sport in society*. Meyer & Meyer Sport, Oxford, pp. 73-90
- Elling, A. (2002:1) "Ze zijn er [niet] voor gebouwd" In- en uitsluiting in de sport naar sekse en etniciteit. Arko Sports Media, Nieuwegein
- Elling, A. (2002:1). Sport verbreedert niet vanzelf. In *Facta*, 10(4), 20.

- Elling, A. & Sterkenburg, J. (2005) Respect. Over etnische binding en onderscheiding in teamsportloopbanen. In *Vrijetijdstudies*, 23/4, pp 23-35.
- Endresen, I. & Olweus, D. (2005) Participation in power sports and antisocial involvement in preadolescent and adolescent boys. In *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 46: 5, pp 468-478
- Gratton, C. & Jones, I. (2004) *Research methods for sport studies*. Routledge, London
- Janssens, J. (1999) *Etnische tweedeling in de sport*. Diopter, Den Bosch
- Knop, P. De, Elling, A., (2000). *Samenleving en sport, gelijkheid van kansen en sport*, Vrije universiteit Brussel uitgevoerd in opdracht van de Koning Boudewijn Stichting, van internet gehaald op 9-10-2006, van <http://www.kbs-frb.be/files/db/NL/PUB%5F1079%5FGelijkheid%5Fvan%5Fkansen%5Fen%5Fsport%20.pdf>
- Knoppers, A. & Elling, A. (2001) Organizing masculinities and feminities: the gendered sporting body. In Steenbergen, J., De Knop, P & Elling, A. (eds.) *Values and norms in sport. Critical reflections on the position and meanings of sport in society*. Meyer & Meyer Sport, Oxford, pp 171-194
- Knox, P. & Marston, S. (2001) *Human Geography, places and regions in global context*. Prentice Hall, New Jersey
- Lagendijk, E. (1991) De zwarte band van etnische minderheden. Over kleur, macht en kracht van lichaamscultuur. In *Vrijetijd en samenleving*, 9/2, pp 45-62.
- Lawler, J. (2002) *PUNCH! Why Women Participate in Violent Sports*. Wish Publishing, Terre Haute
- Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (1996). *Wat sport beweegt; Contouren en speerpunten voor het sportbeleid van de rijksoverheid*. Sdu, Den Haag
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2005). *Kabinetsnota , Tijd voor Sport, bewegen, meedoen, presteren*, Den Haag.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2006). *Programma Meedoen allochtone jeugd door sport 2006-2010*. Den Haag.
- Peet, R. (1998) *Modern Geographical Thought*. Blackwell, Oxford
- Portaal, het (2005). “Sport is het doel van sport, integratie een welkom effect van een goed sportbeleid!”, verslag debat “sport & integratie: huwelijk of mismatch?” van internet afgehaald van http://www.het-portaal.net/debatten/mismatch/eindverslag_debat_sport_&_integratie.pdf
- Prins, B. (2002) Het lef om taboes te doorbreken. Nieuw realisme in het Nederlandse discours over multiculturalisme. In: *Migrantenstudies, driemaandelijks tijdschrift voor onderzoek naar etnische minderheden en de Nederlandse samenleving*. vol. 18, afl. 4, pp 241-254

- Prins, B. (2004) *Voorbij de onschuld, het debat over de multiculturele samenleving*. Van Gennip, Amsterdam
- Sands, R. (2002) *Sport Ethnography*. Human Kinetics, Leeds
- Spielvogel, L. G. (2002) The discipline of space in a Japanese fitness club. In *Sociology of Sport Journal*. 19, pp 189-205.
- Stokowski, P. (2002) Languages of Place and Discourses of Power: Constructing New Senses of Place. In *Journal of Leisure research*, vol. 34, nr. 4, pp 368-382
- Theberge, N. (2000) *Higher Goals: Women's Ice Hockey and the Politics of Gender*. State UP of New York
- Theeboom, M. (2001:1) *Vechtsporten en kinderen*. Waarden en Normen in de sport deel II. Publicatie NOC NSF, nr, 523. Op te vragen bij het NOC NSF en het Mulier instituut
- Theeboom, M. (2001:2) Martial arts and children. In Steenbergen, J., De Knop, P & Elling, A. (eds.) *Values and norms in sport. Critical reflections on the position and meanings of sport in society*. Meyer & Meyer Sport, Oxford, pp. 337-353
- Theeboom, M. (2002) Vechtsporten. Leren vechten of...leren niet vechten? In *Justiele verkenningen*, vol. 28, nr. 3, pp 72-83
- Vertinsky, P. & Bale, J. (2004) *Sites of sport: space, place, experience*. Routledge, London
- Verberne, B. (2003) *De relificering van karate, een Okiawaanse vechtstijl in beweging*. Doctoraal scriptie Godsdienstwetenschap, RUG. Opvraagbaar bij het Mulier instituut.
- Verweel, P., Janssens, J. & Roques, C. (2005) Kleurrijke zuilen. Over de ontwikkeling van sociaal kapitaal door allochtonen in eigen en gemengde sportclubs, in *Vrijetijdstudies*, nummer 4, jaargang 23, Stichting Vrijetijdsstudies, Den Haag, van internet afgehaald op 23-10-2006 van <http://www.mulierinstituut.nl/objects/publications/Artikel%20Verweel,%20Janssens%20&%20Roques%20VTS.pdf>
- Wacquant, L. (2005) Shadowboxing with Ethnographic Ghosts: a Rejoinder. In *Symbolic interaction*, vol. 28, afl. 3, pp 441-447
- Wacquant, L. (2004) *Body & soul : notebooks of an apprentice boxer*. University Press, Oxford
- Wacquant, L. (1995) The pugilistic point of view: How boxers think and feel about their trade. In *Theory and Society* vol. 24, afl. 4, pp 489-536

Websites:

www.meedoenallochtonejeugddoorsport.nl

www.KNKF.nl

www.tijdvoorvechtsport.nl

www.kickboks.nl

www.regering.nl

www.vrom.nl

www.wikipedia.nl

www.booster.be

Kranten artikelen:

Kickboksen nu ook voor studenten, artikel in het Parool, 13-09-2003 van internet gehaald op 10-5-2007 van
<http://www.parool.nl/artikelen/SPO/1063430496762.html>

Giesen, P. (2007) “Ahmet is aardig, Turken niet”, artikel in de Volkskrant, 7-9-2007

Bijlagen

Bijlage I: Operationalisatie deelvragen

Hoofdvraag

Op welke wijzen kan de betekenis die jongeren van verschillende etnische achtergronden en hun omgeving geven aan de beoefening van thai/kickboksen bij vechtsportclub Balans in Tilburg bijdragen aan de brede maatschappelijke integratie van deze jongeren?

Deelvragen met bijbehorende operationalisatie

1. Welke symbolische betekenissen geven jongeren van verschillende etnische afkomsten en hun omgeving aan het beoefenen van het thai/kickboksen en de ruimte waarin dit beoefend wordt bij sportschool Balans in Tilburg?

- o Welke traditionele symbolen spelen een rol in het thaiboksen? (rangorde en sociale verhoudingen, materialen, omgangsnormen)
- o Wat is de symbolische waarde van de ruimte waarbinnen het thai/kickboksen bij Balans plaatsvindt? (rangschikking, symboliek in de ruimte, machtsverhoudingen)
- o Hoe wordt er tegen de vechtsportschool aangekeken door “insiders (de jongeren zelf die lid zijn)” en outsiders (ouders, vrienden die geen lid zijn, buurtbewoners)?
- o Hoe is de toegang van jongeren tot de vechtsportschool?
- o Welke barrières en kansen liggen er in de toegang tot de vechtsportschool?
- o Is de toegang gelijk voor meisjes en jongens en jongeren met een verschillende etnische en sociale achtergrond?

2. Hoe identificeren jongeren van verschillende etnische afkomsten en seksen zich met de het thai/kickboksen bij vechtsportschool Balans?

- o Hoe ervaren zij hun status als vechtsporter?
- o Hoe komt “vechtsport” terug in het dagelijkse leven (agressie, agressieregulering)?
- o Wat is de motivatie van jongeren aan thai/kickboksen te (blijven) doen? (gezondheid, leren verdedigen, wedstrijd element, status enz)
- o Vanuit welke benaderingswijze kan thai/kickboksen bekeken worden? (wat willen jongeren bereiken met het beoefenen van vechtsport? : topsport, geld verdienen, maatschappelijke status, toepassen buiten context sport)
- o Hoe ervaren jongeren de trainingen, wedstrijden ect. (pijn, discipline, respect, groepsidentiteit en solidariteit)
- o Wat is de rol van etniciteit, gender en sociale achtergrond in deze identificatieprocessen?
- o Welke rol speelt de trainer in de identificatie processen?

3. In hoeverre vinden processen van integratie (ontmoeting, culturele uitwisseling en wederzijdse acceptatie) plaats binnen de vechtsportschool?

- o hoe gaan jongeren uit verschillende etnische groepen (autochtoon-allochtoon, maar ook allochtonen van verschillende afkomst) met elkaar om binnen de sportclub? (vrienden binnen de club, omgang met elkaar, groepssolidariteit)
- o In hoeverre werken vormen van ontmoeting, culturele uitwisseling en wederzijdse acceptatie binnen de vechtsportschool door buiten de context van de vechtsportschool?

Bijlage II: Topiclijsten interviews

Topiclijst voor gesprekken/interviews met leden Balans

Initiële vraag	Doorvraag topics/vragen
Kun je wat vertellen over jouw beoefening van het thai/kickboksen bij vechtsportschool Balans?	- wanneer begonnen - hoe vaak train je - waarom lid geworden (gezondheid, overgewicht, plezier, leren verdedigen, willen winnen) - waarom thaiboksen (imago thaiboksen) - hoe ben je bij de club gekomen - hoe ga je naar de trainingen (toegang) - woon je vlakbij (toegang)? - wedstrijden of niet - wat vind je ervan - wat vinden je ouders/vrienden/klasgenoten/buurtgenoten ervan? - wat vind je van de trainingen (pijn, discipline, respect) - wat vind je van de wedstrijden (hard, zwaar, kick om te winnen) - wat vind je van de trainer (vaderfiguur? Streng, rechtvaardig, praten over problemen?, vertrouwen) - wat vind je van de sfeer op de club (gezellig, disciplinair, vrijblijvend, ?) - Is iedereen gelijk binnen de club, wordt iedereen gelijk behandeld? (meisjes/jongens, verschillende etniciteiten/discriminatie) - wat wil je bereiken in of met de vechtsport (winnen, geld verdienen, plezier hebben) - gebruik je dingen die je geleerd hebt wel eens buiten de vechtsportschool?

Vertel eens iets over je omgang met anderen binnen vechtsportschool Balans	- zijn veel vrienden van je ook lid? - Zijn dit ook je vrienden buiten de trainingen? - Heb je nieuwe vrienden opgedaan op de club en ga je met hen ook om buiten de club? - Als je traint, maakt het dan uit met wie je oefent? (vrienden/vriendinnen, jongere of kleinere sparringpartners, beginners/gevorderden > met wie train je hard, met wie beheerst?) - Wat vind je belangrijk als je met elkaar traint? (respect voor elkaar, gezelligheid, elkaar “aftroeven”, elkaar aanwijzingen geven, van elkaar leren) - Ga je veel om met mensen van een andere cultuur (zowel binnen als buiten de club, noem voorbeelden) - Wat vind je ervan dat iedereen op de club door elkaar traint (verschillende leeftijden, jongens/meisjes, verschillende culturen > is dat een probleem?) - Met wie train je meestal samen (altijd dezelfde, gevarieerd, jongens/meisjes samen, waarom?) - Met zou je het liefste samen willen trainen? - hoe ga je om met anderen buiten de vechtsportclub? - Welke personen zijn belangrijk je leven: diagram teken met cirkels, hierin de personen die het dichtbij en veraf staan.
Voor zover nog niet aan bod gekomen: Vragen naar sociaal demografische kenmerken	- geboorte datum - postcode - opleiding - etnische achtergrond - sport achtergrond (welke sporten, van wanneer tot wanneer)

105

Welke aanpak pas je toe als trainer?	respect, hiërarchie in de groep) - vertrouwenspersoon - plezier en gezelligheid - traditioneel (bamboestok, thaise aanpak, filosofie achter de sport) - verschil wedstrijdssporters en recreanten - persoonlijke aanpak - contact met leerlingen buiten de trainingen, contact met de ouders - verschil jongens/meiden, andere etniciteiten, verschil in leeftijd (apart trainen beter? Gelijke behandeling?
Vertel eens iets over het sociale gedrag van de sporters	- Worden de dingen die geleerd zijn buiten de sportschool gebruikt? - Problemen? - Prestaties op school - Zelfvertrouwen verhoogd - Vriendschappen opgedaan binnen Balans? - Heb je als trainer invloed op wat de jongeren buiten de trainingen om doen? - Omgang tussen verschillende etniciteiten, seksen en leeftijden, geeft dit soms problemen?
Voor zover nog niet aan bod gekomen: Vragen naar sociaal demografische kenmerken	- geboorte datum - postcode - opleiding - etnische achtergrond - sport achtergrond (welke sporten, van wanneer tot wanneer, sportspecifieke opleidingen)

Bijlage III: Invullijst geografische gegevens respondenten interviews

Wat is je geboortedatum?

.....

Wat is je postcode?

.....

Welke opleiding volg je?

- ☐ LWO
- ☐ VMBO basisberoepsgericht
- ☐ VMBO kaderberoepsgericht
- ☐ VMBO gemengd
- ☐ VMBO theoretisch
- ☐ HAVO
- ☐ VWO
- ☐ MBO
- ☐ HBO
- ☐ WO
- ☐ Anders, nml:

In welk land ben je geboren?

.....

In welk land is je vader geboren?

.....

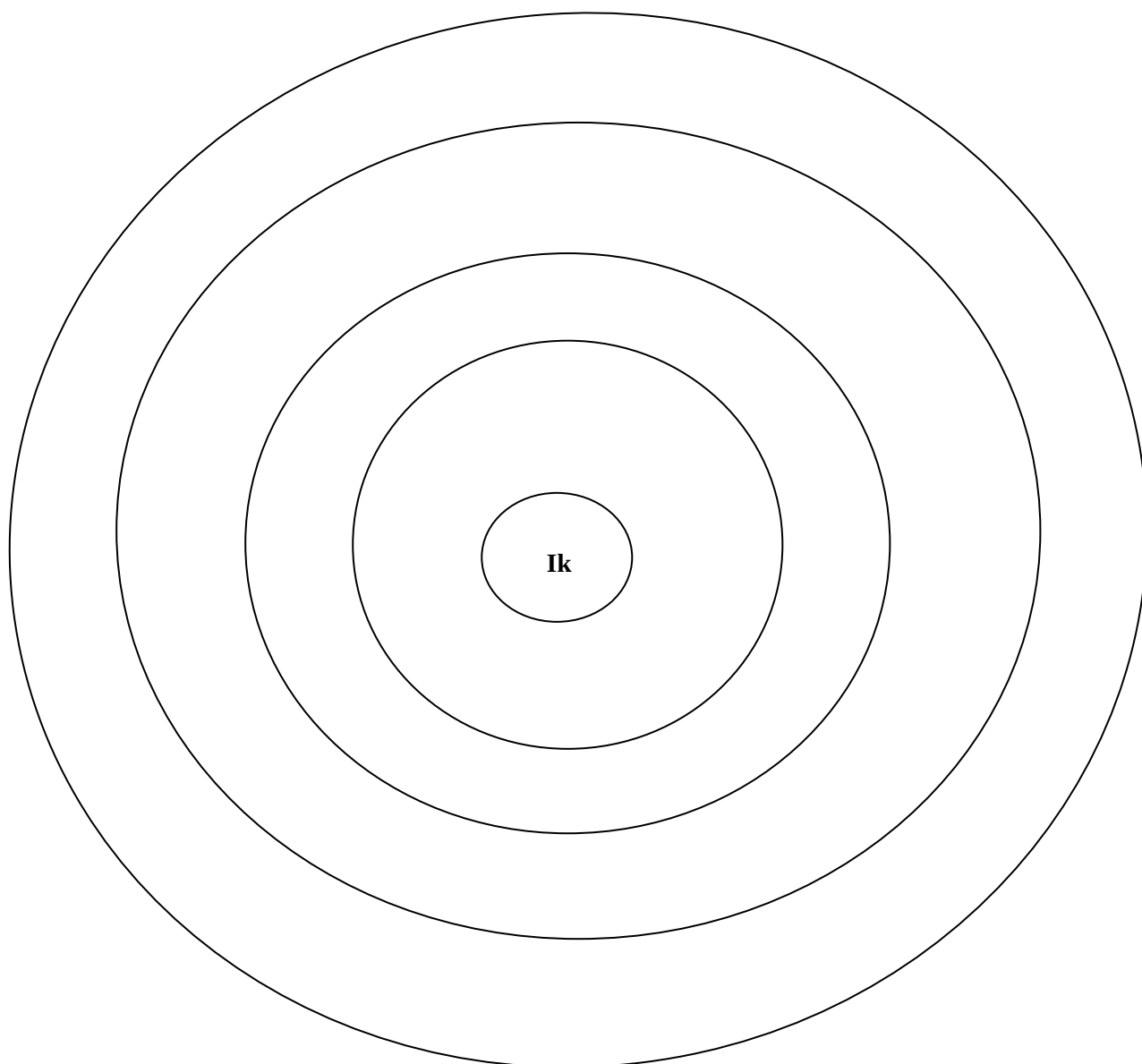
In welk land is je moeder geboren?

.....

Ik heb aan de volgende sporten bij een vereniging/sportschool gedaan:

Soort sport	Hoe oud was je toen je hier mee begon?	Hoe oud was je toen je hier mee stopte?

Kun je in deze figuur aangeven welke personen belangrijk voor je zijn?

Bijlage IV: Vragenlijst

Beste jongens en meiden,

Deze vragenlijst hoort bij een groot onderzoek naar vechtsport dat wij doen bij verschillende vechtsportscholen in Nederland. Wanneer je tussen de 12 en 24 jaar bent, willen we je vragen om deze vragenlijst in te vullen. De vragen gaan over jezelf en over jouw ervaringen met vechtsport. Bij de meeste antwoorden moet je het juiste antwoordvakje aankruisen. Bij sommige vragen moet je zelf iets invullen. Je mag steeds één antwoord per vraag aankruisen.

Het invullen duurt ongeveer 10-15 minuten. Lees de vraag eerst goed door en vul daarna het antwoord in.

Alvast bedankt voor jullie medewerking!

Voorbeeldvraag (niet invullen)

Kruis aan hoeverre je het eens bent met de volgende uitspraken:

	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Mee eens	Helemaal mee eens	Weet niet
Ik vind vechtsport ...					
de leukste soort sport die er bestaat	☐	☐	☐	☐	☐
eigenlijk alleen geschikt voor jongens	☐	☐	☐	☐	☐

Wanneer je het helemaal eens bent met de uitspraak dat vechtsport de leukste sport is die er bestaat, zet je een kruisje in het vierde vakje van de eerste regel. Wanneer je niet echt vindt dat vechtsporten alleen voor jongens zijn, dan kruis je in de tweede regel het tweede vakje aan. Dan ziet het er zo uit:

	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Mee eens	Helemaal mee eens	Weet niet
Ik vind vechtsport ...					
de leukste soort sport die er bestaat	☐	☐	☐	☒	☐
eigenlijk alleen geschikt voor jongens	☐	☒	☐	☐	☐

Alleen wanneer je het niet goed weet of je het nu eens of oneens bent, kruis je het vijfde vakje onder 'weet niet' aan. Wanneer je per ongeluk een verkeerd antwoord aangekruist hebt, kun je dit verbeteren door het vierkantje zwart te maken en het juiste vakje aan te kruisen:

eigenlijk alleen geschikt voor jongens	☒	☒	☐	☐	☐
--	-------------------------------------	-------------------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

1. Wat is je geboortedatum?
Bijvoorbeeld 28 juni 1990 is 28-06-1990
2. Ben je een jongen of een meisje? ☐ jongen ☐ meisje
3. Wat is je postcode?
4. In welk land is je vader geboren?
☐ Nederland
☐ Marokko
☐ Turkije
☐ Suriname
☐ Anders, nl:
5. In welk land is je moeder geboren?
☐ Nederland
☐ Marokko
☐ Turkije
☐ Suriname
☐ Anders, nl:
6. Ik voel mezelf:
☐ Nederlander ☐ Marokkaan
☐ Marokkaanse Nederlander ☐ Turk
☐ Turkse Nederlander ☐ Surinamer
☐ Surinaamse Nederlander ☐ Anders, nl:
7. Welke opleiding volg je/heb je gedaan?
☐ VMBO, richting..... ☐ MBO
☐ HAVO ☐ HBO
☐ VWO ☐ universiteit
☐ Anders, nl:
8. Welke vechtsport beoefen je (het meest)?
☐ Taekwondo ☐ Judo
☐ Karate ☐ Worstelen
☐ Thaiboksen ☐ Aikido
☐ Kickboksen ☐ Gewichtheffen
☐ Boksen ☐ Anders, nl:
9. Hoe lang beoefen je deze sport al?
☐ minder dan 1 jaar
☐ 1 - 2 jaar
☐ 3 - 5 jaar
☐ langer dan 5 jaar
10. Hoe vaak **per week** kom je naar de vereniging om te sporten?
☐ minder dan 1 keer
☐ 1 keer in de week
☐ 2 keer in de week
☐ 3 keer of vaker
11. Doe je ook aan wedstrijden? ☐ Ja ☐ Nee
12. Beoefen je nog een andere sport?
Wanneer je meerdere andere sporten doet, noem dan alleen de sport die je **het meest** doet
☐ Nee, ga verder met vraag 15 ☐ Ja, nl:
13. Doe je dat bij een vereniging? ☐ Ja ☐ Nee
14. Hoe lang beoefen je deze sport al?
☐ minder dan een jaar
☐ 1 - 2 jaar
☐ 3 - 5 jaar
☐ langer dan 5 jaar

15. Kruis aan in hoeverre je het met de volgende uitspraken eens bent over waarom je deze sport beoefent.

	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Mee eens	Helemaal mee eens	Weet niet
Ik doe deze sport omdat ...					
ik me wil leren verdedigen.	☐	☐	☐	☐	☐
ik graag wedstrijden wil winnen.	☐	☐	☐	☐	☐
ik sterker en gespierder wil worden.	☐	☐	☐	☐	☐
een vriendje/vriendinnetje bij deze sport zit.	☐	☐	☐	☐	☐
ik nieuwe vrienden wil maken.	☐	☐	☐	☐	☐
het gezond is voor m'n lichaam.	☐	☐	☐	☐	☐
ik het leuk vind.	☐	☐	☐	☐	☐
ik (beter) wil leren vechten.	☐	☐	☐	☐	☐
ik me hierin helemaal kan uitleven.	☐	☐	☐	☐	☐
ik graag geld wil verdienen met deze sport.	☐	☐	☐	☐	☐
het moet van mijn ouders/verzorgers	☐	☐	☐	☐	☐
anders, nl.:	☐	☐	☐	☐	☐

16. Kruis aan in hoeverre je het eens bent met de volgende uitspraken over de invloed van vechtsport op jou.

	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Mee eens	Helemaal mee eens	Weet niet
Door het beoefenen van deze sport...					
krijg ik respect van andere sporters.	☐	☐	☐	☐	☐
krijg ik respect van de trainer.	☐	☐	☐	☐	☐
krijg ik respect van mijn ouders en familie.	☐	☐	☐	☐	☐
krijg ik respect van vrienden en klasgenootjes.	☐	☐	☐	☐	☐
denken anderen dat ik agressief ben.	☐	☐	☐	☐	☐
heb ik andere mensen meer leren respecteren.	☐	☐	☐	☐	☐
heb ik sporters van andere culturen ontmoet.	☐	☐	☐	☐	☐
ben ik minder agressief.	☐	☐	☐	☐	☐
ben ik rustiger geworden.	☐	☐	☐	☐	☐
voel ik mij veiliger op straat.	☐	☐	☐	☐	☐
voel ik mij veiliger op school.	☐	☐	☐	☐	☐
leer ik beter omgaan met mensen die anders zijn dan ik.	☐	☐	☐	☐	☐
laat ik me minder makkelijk uitdagen.	☐	☐	☐	☐	☐
vecht ik vaker op straat.	☐	☐	☐	☐	☐

17. Geef aan in hoeverre je het eens bent met de volgende uitspraken over de trainer.

De trainer...	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Mee eens	Helemaal mee eens	Weet niet
is erg goed in zijn sport.	☐	☐	☐	☐	☐
is erg prestatiegericht.	☐	☐	☐	☐	☐
behandelt iedereen gelijk.	☐	☐	☐	☐	☐
is erg streng.	☐	☐	☐	☐	☐
is erg betrokken bij de sporters.	☐	☐	☐	☐	☐
stelt duidelijke regels.	☐	☐	☐	☐	☐
luistert naar onze mening.	☐	☐	☐	☐	☐
verbiedt het gebruik van vechtsporttechnieken buiten de sportschool ('op straat').	☐	☐	☐	☐	☐
geeft straf wanneer sporters zich niet aan de regels houden.	☐	☐	☐	☐	☐
vindt samenwerken belangrijk.	☐	☐	☐	☐	☐
wil dat iedereen op tijd komt.	☐	☐	☐	☐	☐
is geïnteresseerd in mij als persoon.	☐	☐	☐	☐	☐
accepteert geen tegenspraak.	☐	☐	☐	☐	☐

18. Welke personen zijn voor jou belangrijk in je vrije tijd? Omcirkel het juiste cijfer. Een 1 betekent dat die persoon niet zo belangrijk voor je is. Een 10 betekent dat die persoon heel belangrijk voor je is. Als bepaalde personen niet (meer) in jouw omgeving voorkomen, omcirkel je het antwoord 'heb ik niet (meer)'.

In de vrije tijd zijn de volgende personen voor mij belangrijk:

	Niet belangrijk → heel belangrijk										
Vader	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	heb ik niet (meer)
Moeder	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	heb ik niet (meer)
Broers/zussen	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	heb ik niet (meer)
Vaste vriend(in)/verkering	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	heb ik niet (meer)
Beste vriend(in)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	heb ik niet (meer)
Overige familieleden (bijv. neef, oom, tante)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	heb ik niet (meer)
Overige vrienden/bekenden van school	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	heb ik niet (meer)
Overige vrienden/bekenden van sport	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	heb ik niet (meer)
Overige vrienden/bekenden uit de buurt	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	heb ik niet (meer)
Leraar/leraren op school	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	heb ik niet (meer)
Trainer(s) van sport	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	heb ik niet (meer)
Collega's op je werk	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	heb ik niet (meer)

19. Geef aan in hoeverre je het eens bent met de volgende uitspraken over mensen in jouw omgeving.

	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Mee eens	Helemaal mee eens	Weet niet
Ik vertrouw andere mensen niet snel.	☐	☐	☐	☐	☐
Met de trainer kan ik over persoonlijke problemen praten.	☐	☐	☐	☐	☐
Met mijn ouders/verzorgers kan ik over persoonlijke problemen praten.	☐	☐	☐	☐	☐
Met mijn vrienden kan ik over persoonlijke problemen praten.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vertrouw mijn trainer	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vertrouw mijn ouders/verzorgers.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vertrouw mijn vrienden.	☐	☐	☐	☐	☐

20. Geef aan in hoeverre je het eens bent met de volgende uitspraken over jezelf.

	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Mee eens	Helemaal mee eens	Weet niet
Ik ben tevreden over mijn sportieve vaardigheden.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb in deze sportgroep weinig vrienden of vriendinnen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben populair bij leeftijdsgenoten.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben tevreden over hoe ik eruit zie.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb binnen deze sportgroep vrienden van verschillende culturen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb buiten deze sportgroep vrienden van verschillende culturen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben sterk vergeleken met leeftijdsgenoten van hetzelfde geslacht.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben snel vergeleken met leeftijdsgenoten van hetzelfde geslacht.	☐	☐	☐	☐	☐
De meeste mensen vinden mij aardig.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben goed in sport vergeleken met leeftijdsgenoten van hetzelfde geslacht.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zit lekker in mijn vel.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben tevreden over mezelf als persoon.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben tevreden met mijn leven.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel mezelf gelukkig.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik probeer anderen zo min mogelijk te irriteren.	☐	☐	☐	☐	☐
Mensen denken dat ik gevaarlijk ben.	☐	☐	☐	☐	☐
Soms lok ik ruzie uit.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik gebruik nooit geweld op straat of school.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik denk dat mensen tegen mij op kijken, omdat ik sterk ben.	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik boos op iemand ben, probeer ik erover te praten.	☐	☐	☐	☐	☐
Anderen zijn vaak boos op mij door wat ik doe.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan mijzelf lichamelijk goed verdedigen als dat moet.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan mijzelf met woorden goed verdedigen als dat moet.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik gebruik bij ruzies liever woorden dan geweld.	☐	☐	☐	☐	☐
Als een ander mij uitdaagt, reageer ik altijd.	☐	☐	☐	☐	☐
Als een ander mijn vrienden uitdaagt, reageer ik altijd.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan mijzelf goed beheersen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben snel boos of geïrriteerd.	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik ergens boos over ben, ga ik het liefste sporten zodat mijn boze gevoel verdwijnt.	☐	☐	☐	☐	☐

21. Geef aan in hoeverre je het eens bent met de volgende uitspraken over wat je doet.

	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Mee eens	Helemaal mee eens	Weet niet
Ik heb vaak ruzie op school en op straat.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik help mijn vrienden regelmatig.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb wel eens vrijwilligerswerk gedaan.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik verniel wel eens dingen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kom altijd op tijd op afspraken.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik houd altijd rekening met anderen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben wel eens betrokken bij een vechtpartij.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb wel eens dingen gestolen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik doe mijn best op school en/of op mijn werk.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik bedreig anderen wel eens.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik hang vaak rond op straat/op een plein.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kom wel eens in de moeilijkheden door de dingen die ik doe.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik gedraag me meestal zoals het hoort.	☐	☐	☐	☐	☐

22. Geef aan in hoeverre je het eens bent met de volgende algemene uitspraken

	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Mee eens	Helemaal mee eens	Weet niet
Mijn vrienden en klasgenootjes vinden het stom dat ik aan deze sport doe.	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn ouders en familie vinden het stom dat ik aan deze sport doe.	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn ouders zijn erg betrokken bij mijn sport.	☐	☐	☐	☐	☐
Als je wordt aangevallen, mag je geweld gebruiken om je te verdedigen.	☐	☐	☐	☐	☐
Als iemand je uitscheldt, mag je geweld gebruiken om je te verdedigen.	☐	☐	☐	☐	☐
Jongens en meisjes zijn gelijk.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik keur homoseksualiteit af.	☐	☐	☐	☐	☐
Allochtone Nederlanders passen zich onvoldoende aan.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik krijg vaak te maken met enige vorm van discriminatie.	☐	☐	☐	☐	☐
Het maakt mij niet uit hoe iemand eruit ziet.	☐	☐	☐	☐	☐
Als mijn beste vriend(in) zou vertellen dat hij/zij homoseksueel is, zou ik meteen de vriendschap verbreken.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind dat je moet trouwen met iemand van hetzelfde geloof.	☐	☐	☐	☐	☐

Dit is het einde van de vragenlijst. Dank je wel voor je medewerking!